

Erdélyi GYOPÁR

2. 2021. MÁRCIUS-ÁPRILIS

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET FOLYÓIRATA

Mérföldjáró csizmát adnak
SZEJKEFÜRDŐN

EKE-napi pályázat
Hamuban sült pogácsa
a hátizsákba

TERMÉSZETJÁRÁS

HONISMERET

KÖRNYEZETVÉDELEM

Erdélyi Gyopár

2021/2. (172.) szám • 31. évfolyam

ISSN: 1583-9532

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület folyóirata

Az 1892–1948 között megjelent

Erdély folyóirat jogutódja

Megjelenik kéthavonta

Revista Societății Carpatine Ardelene

în limba maghiară

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Balázs Katalin (balazs.katalin@eke.ro)

TÁRSSZERKESZTŐ:

Deák László (deak.laszlo@eke.ro)

MUNKATÁRSÁK:

Dr. Bartók Attila (Környezetvédelem),

Bélfenyéri Gábor (Gombák),

Jánosi Csaba (Borvizeink, gyógyvizeink),

Dr. Kovács Lehel István (Honismeret),

Molnár Zoltán (Csillagászat),

Dr. Ruzs Ottilia (Légtüneménytan)

BORÍTÓ- ÉS GRAFIKATERV: Várdai Éva

TÖRDELŐSZERKESZTŐ: Várdai Éva

NYOMDA: Mark House – Gyergyószentmiklós

KIADVÁNY-KOORDINÁTOR ÉS KORREKTOR:

Veres Ágnes (veres.agnes@eke.ro)

POSTACÍM:

S. C. A., O. P. 1, C. P. 41,

400750 Kolozsvár (Cluj), RO

e-mail: gyopar@eke.ro

honlap: www.erdelyigyopar.ro, www.eke.ro

A fedőlapon: *Barangolás a Mini Erdély Parkban*

(Fotó: Jakab Emil)

A következő lapszám 2021. június 1-jén

jelenik meg

ELŐFIZETÉS

Az átutalás tárgyaként minden esetben kérjük feltüntetni nevüket, postai és e-mail címüket, valamint hogy „Erdélyi Gyopár előfizetés 2021”, ugyanakkor kérjük ezen adatokat az előfizetes@eke.ro címre is elküldeni.

Erdélyben:

Előfizetési díj egy évre (postaköltséggel együtt): 51 lej

• Banki átutalással:

Societatea Carpatină Ardeleană

ING Bank N.V. Amsterdam – Sucursala București

Bankszámla száma:

RO74 INGB 0000 9999 0316 7890

Adószám (cod fiscal): 4960082

Banki készpénzbefizetés esetén a kezelési díjat (10 lej) kérjük hozzáadni az előfizetés díjához.

• Postai átutalással:

Societatea Carpatină Ardeleană (Veres Ágnes)

O. P. 1, C. P. 41, 400750 Cluj

Magyarországon:

Előfizetési díj egy évre

(postaköltséggel együtt): 5100 forint

• Banki átutalással az EKE magyarországi számlájára:

Erdélyi Kárpát-Egyesület

Unicredit Bank

Bankszámla száma:

10918001-00000027-75640007

Banki készpénzbefizetés esetén a kezelési díjat

(500 forint) kérjük hozzáadni az előfizetés díjához.

A folyóiratban megjelent írások szerzői jogvédelem alatt állnak, azok bármilyen formában történő további felhasználása csak a forrás feltüntetésével engedélyezett. Az aláírt vagy betűjellel ellátott cikkekért szerzőik felelnek, ezek nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét.

TARTALOMJEGYZÉK

- 1 *A természetjárók jelleme –*
Dr. Kovács Lehel István

Egyesületi élet

- 2 *XVII. EKE-gyereksíverseny –*
Veres Ágnes
- 4 *EKE-napi pályázat – Hamuban sült*
pogácsa a hátizsákba
- 5 *IX. EKEArt-fotóbiennálé –*
EKE Marosvásárhely
- 36 *Hangay Oktáv Családi Síverseny,*
II. kiírás – Veres Ágnes
- 37 *EKE-osztályok hírei*

Honismeret

- 3 *Mérföldjáró csizmát adnak*
Szejkézfürdőn – Balázs Katalin
- 7 *Nemesek nyomában 1. –*
Az almakeréki Apafi–Bethlen-kastély –
Bicsok Zoltán

Belföldi túra

- 6 *A Bakkháttól a Tatárhegyig*
a még nem létező, de tervbe vett
kék kereszt útvonalon –
Egri Ferenc
- 33 *Három nap Háromszéken (2. rész) –*
Kocsis András

Borvizeink, gyógyvizeink

- 11 *A szentkeresztbányai Dobogófürdő –*
Jánosi Csaba

Túra az Üveghegyen túlra

- 12 *Fele se mese – Harmat és Gyöngy –*
Vormair Emese, Balázs Katalin

Hazajárás Erdélybe

- 14 *Évzáró túrák Királyföldtől Bukovináig –*
Kenyeres Oszkár

Légtüneménytan

- 17 *A 2020-as év meteorológiai*
jellemzői Erdélyben –
Dr. Ruzs Ottilia

Gombák

- 19 *Az agancsgombák nemzetsége –*
Bélfenyéri Gábor

Környezetvédelem

- 20 *A Délkeleti-Kárpátok*
legmagasabb csúcsainak
botanikai értékei (2. rész) –
Dr. Bartók Attila
- 28 *Mit üzen a hóvirág? –*
Jáni Rozália

Ökolábnyomok

- 23 *Dalok szárnyán, avagy*
hogyan kommunikálnak a madarak? –
Pénzes Janka
- 25 *Erkölcsei csőd új házat építeni (10. rész) –*
Köllő Miklós

Csillagászat

- 27 *Új ablak nyílik a csillagos ég felé –*
Molnár Zoltán

Külföldi túra

- 30 *Meseszép Föld, 6. rész –*
Afrika, jövnök! – Deák László

Rejtély

- 45 *Mormota-fejtörő*
- 46 *Keresztrejtvény –*
Joseph Joubert gondolata

TÁMOGATÓINK

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

A természetjárók jelleme

Dr. Kovács
Lehel István
EKE-elnök

■ A jellem a személyiség viszonylag állandósult tulajdonságainak összessége, a személyiség „magva”, az ember viszonyulásainak és egész magatartásának meghatározott stílusa, amely az élet, a tapasztalat és a nevelés hatásai alatt alakul ki és szilárdul meg. A személy világnézetének kisugárzása, a valósághoz való viszonyulásának kifejezése. Egyesek szerint a jellemet helyes útmutatás alapján csak önneveléssel lehet fejleszteni.

Közös jellemről is beszélhetünk. Willy Brandt „összenő, ami összetartozik” híres elve alapján a hasonló jellemű egyének csoportokba szerveződnek, mert együtt érzik jól magukat, együtt szeretnek tevékenykedni, élni. Egy ilyen csoport a természetjárók társadalmi csoportja, s mint olyan, közös jellemmel rendelkezik.

Törőcsik Mari, a magyar kulturális élet legtöbbet díjazott művésze az Alföldön született 1935-ben, s közel negyven éve egy nyugat-dunántúli kis településen él vidéki életet. Egy interjúbán azt mondta: „Meggyőződése, hogy a természethez

közelebb élők sokkal figyelmesebbek, türelmesebbek, kedvesebbek.”

Valahogy így rajzolódik ki a természetjáró jelleme. Egy öreg kanadai nyomkereső és csapdaállító (trapper), Bill Hamilton túl a nyolcvanon írt egy könyvet *Hatvan év a síkságon* címmel, amelyben bemutatta a régi úttörők kalandos életének veszélyeit. Többek között ez áll ebben a könyvben: „Gyakran tették föl nekem a kérdést, hogy miért vállaltunk ekkora veszélyt. Mindig azal válaszoltam, hogy van valami varázslatos a nyomkereső szabadban való életében, s ettől nem lehet megszabadulni, ha egyszer bűvkörébe kerültünk. Mutass nekem egy embert, aki a természet nagy dolgai között nőtt föl, és én máris tudom róla, hogy igazságos, független és önálló. Nemes indítékai vannak. Hűséges barátaihoz, és hű hazája zászlajához.”

Ezt a jellemet azzal lehet magyarázni, hogy kapcsolatunk a természettel nemcsak elemi, hanem kölcsönös is. Amolyan anya-gyermek viszony.

Julian Brass szerint „A természet az egyik legnagyobb ajándék, amit kapunk. A lágyan hullámzó zöld rétek, az erdők, a fák, a kék ég, a csípős, hideg szél, a forró napsütés, a fehér hótakaró. Ezek mind kivételes dolgok, amelyeket meg kell becsülnünk.”

Nos, ebből adódik a szilárd jellem, a boldogság.

Évente az EKE vándortábort szervez. Lord Baden-Powell, BiPi, a cserkész

megalapítója ezt mondta: „A táborban rengeteg hely van. De nincs helye egy bizonyos fajta fickónak: aki nem akarja kivenni a részét abból a sok mindenféle apró munkából, amit el kell végezni. Nincs helye a lógósnak és a nyavalygónak. Minden cimborának segítenie kell a többit, mégpedig örömmel, hogy a tábort mindenki számára kényelmessé tegye. Ez növeli a bajtársiasságot.”

És ez alakítja, formálja, fejleszti a természetjárók jellemét.

Mark Manson tovább is megy. Szerinte: „Az utazás páratlan eszköze a jellem fejlesztésének, mert kiszakít a saját kultúrából, és megmutatja, hogy a másik társadalom egészen más értékrend szerint élve is működik. Ez a találkozás a másfajta kulturális értékekkel és mércékkel arra kényszerít, hogy vizsgálj felül a saját életedet, és vedd fontolóra, hogy talán nem is okvetlenül a tied a létezés legjobb módja.”

A természetjárók jelleme tehát szilárd, mint a szikla, amelyen lépkedünk, vidám, mint az életerőt adó Nap, pajkos, mint az arcunkat simogató szellő és kintartó, mint a völgy mélyében csörgedező patak. Tartsuk meg, fejlesszük ezt a jellemet, ne tántorodjunk, ne tévedjünk el tőle! ■

Kovács

1

2

XVII. EKE-gyereksíverseny

■ A tavasz beállta és a járványügyi szigorítások ellenére nagyon jó körülmények között szervezte meg idei gyereksíversenyét az EKE március 6-án Kisbányán, a buszkáti sípályán. A starthoz álló 77 bátor kis versenyzőt szombat reggel –10 fokos téli hideg, napsütés és párcentis friss hó fogadta.

A gyerekek a következő helységeket képviselték: Kolozsvár (6o), Györgyfalva (2), Magyarléta (2), Nádaskóród (2), Szentmihály (2), Torda (2), Dés (1), Erdőfelek (1), Gyalu (1), Kajántó (1), Kisbács (1), Kövend (1) és Szászfenes (1).

A rajthoz állóknak idén is egy kb. 300 méter hosszú, gyermek óriás műlesikló pályán kellett leereszkedniük. Legtöbben a 9–10 éves fiúk korcsoportjában indultak (13 versenyző).

Az eddigi évektől eltérően nagyon kellemes, napos időben tartottuk meg a díjkiosztó ünnepséget, ezúttal kissé másként, mint az előző években. A kelő távolság betartása érdekében idén

elmaradt a tombola, és csak a nyerteseket szólítottuk ki, ők kupát, érmet és különféle díjakat kaptak, ám minden versenyzőnek jutott emléktárgy, idei Erdély-naptár, LEGO-játék, csokoládé és narancs.

Köszönjük az EKE–Kolozsvár 1891 munkatársainak és önkénteseinek a szervezésben nyújtott segítségét, valamint a verseny során használt infrastruktúrát.

A dobogós helyezések a következők (csak azoknál tüntetjük fel a települést, akik nem kolozsváriak):

Lányok:

3–4 évesek: 1. Köntös Petra (Szentmihály); **5–6 évesek:** 1. Roman Vanessa, 2. Mocsáry-Gondos Anna (Nádaskóród), 3. Varga Zoé Anna; **7–8 évesek:** 1. Roman Inamahoro Jessica, 2. Szakács Renáta Zsanett, 3. Virág Viola (Györgyfalva); **9–10 évesek:** 1. Szabó-Venczel Nóra (Szászfenes), 2. Tătar Cosmina Maria, 3. Kardos Tímea (Kajántó); **11–12 évesek:** 1. Veres Zsófia, 2. Egyed Eszter Dorca, 3. Roman Fediuc Zara; **13–14 évesek:**

1. Damache Daria Daniela, 2. Széll Karola, 3. Egyed Zsófia Iringó.

Fiúk:

3–4 évesek: 1. Varga Nimród Miksa; **5–6 évesek:** 1. Kurucz Endre Dániel, 2. Monoses Félix, 3. Bányai László Imre; **7–8 évesek:** 1. Horea Ștefan Gabriel, 2. Bakos Ádám Márk, 3. Török Tamás; **9–10 évesek:** 1. Simon Vince Sámuel, 2. Vulpe Robert, 3. Rácz Alpár; **11–12 évesek:** 1. Néda Dávid, 2. Hunyadi Norbert (Magyarléta), 3. Kovács Milán; **13–14 évesek:** 1. Fodor Ádám (Kövend), 2. Papp Csongor, 3. Köntös Roland (Szentmihály).

Az időeredményeket és a további helyezéseket a siverseny.ekokolozsvar.ro oldalon lehet megtekinteni.

Partnerek: BNW Systems, Wedas, Buscat Ski Resort, Media Contur Advertising, Idea Plus, Basicpromo.

Támogatók: Brick Depot, Epinvest, Adrenalin Park, Kertimag Románia, Mark House Gyergyószentmiklós, Power Belt, Mendola Pro, Promelek XXI, Magor Service Auto, Nobila Casa, Agrosel, Bendkopp, Kygakon, Natura Travel, Natura Paper, Mormota webáruház, EKE Dés, Nagy István, Impar Székelyudvarhely, Pál And Kft., Eurogastro, Signmaker, Szilaj Lovastanya. ■

Veres Ágnes

3

FOTÓ: LŐRINCZ FERENC

1. Kemény, téli pályán és hideg fogadta a versenyzőket
2. A 9-10 éves lányok korcsoportjának díjazása
3. Az EKE-Kolozsvár 1891 szervezői és önkéntesei

Mérföldjáró csizmát adnak Szejkefördön

■ Aki Székelyföldnek ezen szegletét felkeresi, annak olyan mérföldjáró csizmát húznak a lábára, mellyel egy nap alatt bejárhatja egész Erdélyt – erről szól a fáma, mely közelít a valósághoz. A székelyudvarhelyi Szejkefördön ugyanis tavaly nyitotta meg kapuit a Mini Erdély Park, „amelyben több mint nyolcvan erdélyi történelmi épület és középkori vár makettjét láthatják az érdeklődők. Az élményparkban gyermek és felnőtt tartalmasan töltheti majd el a napot, egyéb érdekességek mellett körutazást tehet a Mini székely gőzösön” – áll a turistahívogatóban.

Járd körbe Erdélyt egyetlen nap alatt! – szól a létrehozók, a Székelyföldi Legendárium csapatának biztatása, kicsiket és nagyokat hívva „Románia egyetlen multikulturális, tematikus makettparkjába, amelyben Erdély legfontosabb történelmi épületeinek kicsinyített mását tekinthetik meg az érdeklődők. A park célja, hogy maketteken bemutassa a multikulturális Erdély építészeti sokszínűségét, fénykorukban jelenítve meg a régió minden nemzetének legfontosabb épületeit. A maketteket a székelykeresztúri származású Vajda Domokos és a győri Németh Hajnal Auróra képzőművész készítette, Gyöngyössi János történelmi grafikus szakmai irányításával.”

Tavaly augusztusban nyílt meg a park, és máris 54 000 látogató volt rá kíváncsi. Amint tavaszodik, március végén, április elején szeretnék újranyitni a működtetőket. De ne vágjunk a dolgok elébe, nézzük csak meg, hogyan látja a parkot az a személy, akitől az ötlet származik. A Székelyföldi Legendárium csapatának tagja, Fazakas Szabolcs hozakodott elő a számára briliánsnak tűnő ötlettel, hogy az erdélyi kastélyok kicsinyített mása Szejkefördön látogatható legyen. Tágabb környezete hitetlenkedve fogadta elképzelését. Volt, aki vidámparknak képzelte el, más azzal próbálta leuntatni, hogy nincs Udvarhelyen autópálya, a kutya sem fog látogatni egy ilyen „kiállítás”. Ha Szabolcs visszaemlékszik ezekre a hangokra, csak mosolyog, és hittel mondja: minden régióban érdemes lenne egy hasonló, ám más tematikájú parkot létrehozni. Az elképzelése ugyanis többszörösen kamatoztatta a befektetést.

A szkeptikusok tavaly nyár végétől a tél beköszöntéig láthatták, hogy egymást váltják a csoportok, minden generáció szívesen nézte végig a várak, kastélyok makettjeit, és sokan éppen itt kaptak kedvet ahhoz, hogy egy-egy történelmi építmény eredetijéhez is elutazzanak. Délutáni családi programból

évekig tartó kirándulási terv született így, hiszen gazdag Erdély látványosságokban.

A minipark nem csak a látogatókra, a környezetére is hatott, Szejkefördön újra élet lett, így az idegenforgalom megjelenése az igényt és a lehetőséget is adja a vendéglátósoknak. Ha pedig sok a turista, érdemes rendet teremteni a portán, hisz így jó hírünket viszik messze földre, s ha elégedettek az ide látogatók, maguk helyett tízannyit küldenek. És hatással lesznek a parányi makettek a várakra és a kastélyokra is, melyekről mintázták őket: mihelyt fellendül körülöttük az idegenforgalom, azok környezete is át alakulni, és lehet, hogy a Legendárium csapata a kastélymegmentők sorában találja magát.

Fazakas Szabolccsal a park hozadéka it sorjázva megállapodtunk abban, hogy a legnagyobb érdeme ennek a létesítménynek mégiscsak az, hogy a világgírvány idején azt nyújtja, ami oszlatja a bezártságot, elűzi a félelmet: mivel szabadtéri, maszkban látogatható, és az ember egy nap alatt bejárva ily módon Erdélyt rádöbbenhet: tévedett, amikor külföldön fürkészte az értékeket, mert nem vette észre a lába előtt lévő kincseket. Megismerni, megszeretni, ami a miénk – a javaslat az erdélyi épített örökségre is vonatkozik, ezért jó, hogy van ez a park, ezért öröm, hogy bővítik, hamarosan már 104 makett lesz, családbarát lévén játszóteret is terveznek, és aki nem akar mérföldjáró csizmát koptatni, a székely gőzösön pöfögni, a bivalyos fogatra bármikor pályázhatsz. ■

Balázs Katalin

Segesvár makettje

EKE-napi pályázat

Hamuban sült pogácsa a hátizsákba

■ Kedves gyerekek, fiatalok, idén is meghirdetjük az EKE-napi pályázatot, arra biztatva titeket, kerekedjete fel, induljatok útnak, hogy megtalálhassátok és kinyissátok azokat a kincsesládákat, melyek zárjához birtokotokban van már a kulcs. Olyan kulcsok ezek, melyeket szüleitől, nagyszüleitől örököltetek, és olyan ládákat nyitnak, melyekben egy életre szóló kincseket találtok. Hogy kedvetek legyen útra kelni, tőlünk kapjátok a hamuban sült pogácsát, azaz a biztatást.

Hűségese pályázóink, olvasóink jól tudják, minden évben EKE-napi pályázatot hirdetünk, melynek beküldési határideje május 12., az a nap, amelyiken 1891-ben elkezdte tevékenységét az Erdélyi Kárpát-Egyesület. Kértünk már tőletek fogalmazást, verset, rajzot, sőt, makettet, kisfilmet is, volt egyéni és csapatos megmértetés. Most kincskeresésre

hívunk, és így nem titok, merre kell indulnotok: a kincsek a várakban, kastélyokban vannak. Nézzetek szét Erdélyben, és a számos vár és kastély közül válasszatok ki egyet, olvassatok utána, kik lakták, milyen történetek fűződnek múltjához. Válasszatok ki történelmből egy epizódot, éljétek bele magatokat abba a korbba, és mint az események szereplője írjátok le, mi is történhetett ott valójában, és miben változott volna a kastély sorsa, ha ti szuperhősként beavatkoztok a dolgok menetébe, ha megtaláljátok és kinyitjátok a kincsesládát. Engedjete teret a fantáziátoknak, de fogalmazásokban legyen helyük a történelmi tényeknek is. Ne feledjete a kastély előtt egy szelfit készíteni magatokról úgy, hogy a háttér jól kivehető, az épület felismerhető legyen!

Ha nehéz lenne eldönteni, melyik erdélyi várat, kastélyt is válasszatok,

illetve, ha olyat pécéztek ki, amelynek meglátogatása valamilyen okból nem lehetséges, akkor javasoljuk, menjete el a Mini Erdély Parkba, a Székelyudvarhelyhez tartozó Szejkefürdőre, ahol Erdély több mint 60 legjelentősebb várának, erőtemplomának, kastélyának és más műemléképületének makettjét láthatjátok. Itt se feledkezete meg a szelfikészítésről!

Kincset találtok a múltban kutatva, az események szereplőjévé válva, ugyanakkor tőlünk is számíhattok ajándékokra, ha igazán jó fogalmazást küldtök be a pályázatunkra. Erre mi a Legendárium csapatával együtt, támogatóinkkal karöltve ígéretet teszünk! Olyan díjakra gondoltunk, mely mindegyik korosztálynak megfelelnek – ezért sem sorolunk most titeket korcsoportokba –, és melyek között barátaitokkal megosztható élményajándékok is lesznek. De erről többet nem árulhatunk el, a díjak kincsesládája az EKE Vándortáborában fog kinyílni, illetve, ha a legnagyobb turistaeseményt idén sem sikerül megtartani, akkor online díjkiosztást tartunk a nyári vakációban.

Várjuk tehát pályázatokat május 12-ig a következő e-mail-címre: palyazat@eke.ro. A levél tárgyaként fontos feltüntetni, hogy EKE-napi pályázat, a küldeménynek tartalmaznia kell a pályázó nevét, életkorát, lakcímét és telefonszámát is. Ne feledjete a tanítvány nevét és az osztályt is feltüntetni!

Várják pályamunkáitokat az Erdélyi Gyopár folyóirat szerkesztői és a Legendárium csapata! ■

FOTÓ: JAKAB EMIL

A gerneszezi Teleki-kastély makettje

IX. EKEArt-fotóbiennálé

■ Az Erdélyi Kárpát-Egyesület marosvásárhelyi szervezete kilencedik alkalommal szervezi meg az EKE-tagok számára kiírt fotópályázatát, majd a beérkezett alkotásokból fényképkiallítását, melynek a megnyitója november 19-én lesz. A pályázatkiíró célja változatlan: látni és láttatni, felkelteni az érdeklődést a természet és az élővilág szépségei iránt, valamint kultúránk és hagyományaink megismerésére és megőrzésére fókuszálni.

Négy kategóriában lehet fotókat beküldeni: tájfotó, vadvilág (wildlife), makrófotográfia, kulturális örökségünk.

A **vadvilág-kategóriába** állatfotókat várunk, olyan vadállatokról és madarokról, amelyeket akár túrázásunk során kaptunk lencsevégre, akár cserkeléssel vagy les-sátorból örökítettünk meg. Az állatokat élőhelyükön vagy életük egy-egy érdekes mozzanata közben mutassuk be.

A **makró kategóriába** rovarokról, kisebb állatokról, virágokról, gombákról, ásványokról készült közeli fotókat kérünk beküldeni.

A **kulturális örökségünk kategóriába** olyan fotókat várunk, amelyek a népművészetet, a népszokásokat, hagyományokat és a népi építészetet örökítik meg (pl. népviselet, néptánc, népi díszítő művészet: hímezések, szőttések, csipkekészítés, bőrdíszmű, bútorfaragás, székykapu- kopjafa- és agyagedények készítése; húsvéti hagyományok, farsang, szüreti bál; templomok, katedrálisok, freskók, kegyeleti tárgyak, zarándokhelyek, régi vízimalmok, gőzmozdonyok, kisvasút stb.). Érvényes az elv, hogy „a kevesebb sokszor több”, tehát jellegzetes részleteket is várunk. Ideális lenne, ha a résztvevő EKE-osztályok tagjai lehetőleg a saját környékükről keresnének témát, de ez nem követelmény.

A **tájfotó-kategória** arra invitálja a fotósokat, hogy bemutassák tájképeiket, amelyeket Erdélyben vagy akár határainkon túl készítettek. Lehetnek ezek a szomszédos országokban, vagy akár tengeren túli egzotikus világokban készült tájképek. A képek célja, hogy bemutassák a természet szépségét és sokszínűségét.

Minden pályázó kategóriánként maximum öt képet küldhet be. Elfogadunk drónnal készült fényképeket és a sorozat is megengedett. Egy sorozat maximum négy felvételtől állhat, ami egy képnek számít. Indokolt esetben a zsűri fenntartja a jogot a sorozat megbontására. Mi is számít sorozatnak? A zsűri szakmai véleménye szerint egy sorozat különböző (de egymással összefüggő) cselekmények egy-egy pillanatát örökíti meg, nem pedig egy cselekmény több mozzanatát.

Az időntől változtatunk a beküldés és a zsűrizés módszerén. Első lépésben a fotókat digitálisan (JPG-formátumban) kérjük beküldeni az ekeart@ekemvh.ro e-mail címre. A zsűritagok értékelik a beküldött fényképeket és eldöntik, hogy melyek kerülnek kiállításra. Második lépésben a zsűri által kiválasztott fotók tulajdonosait értesítjük (legkésőbb október 15-ig) arról, hogy mely fotókat küldjék el papírra előhívva.

Pályázati feltételek:

1. A JPG-állományokat az alábbi minta szerint nevezzük el: jelige-kategoria-fotocim (pl. farkaskolyok-makro-gentiana, ékezetek és speciális karakterek nélkül). Az előhívott fényképek ugyanazok kell hogy legyenek, mint a JPG-formátumban elküldött képek, utólagos módosítások nélkül.

2. A beküldött JPG-képek felbontására vonatkozó követelmény, hogy a hosszabb oldal 2000 pixel, a rövidebb oldal

pedig ezzel méretarányos legyen. Színprofil: sRGB (ez a digitális gépek alapvető színprofilja).

3. Az előhívott fotók méretei: 20x30 cm vagy 30x40 cm. A fotópapír mérete azonos kell hogy legyen a fotók méretével, úgy, hogy ne maradjon fehér/fekete szél. Panorámafotók esetében a kép hosszúsága 40 cm legyen, szélessége pedig 20–26 cm között változhat.

4. A képek digitális feldolgozásánál csak alapvető (a teljes képre vonatkozó) képjavításokat fogadunk el: fényerő, kontraszt, színegyensúly, gradációs görbe, színezet/telítettség. Megengedett a fekete-fehér átalakítás.

5. Megengedett: a kép készítése során keletkezett technikai hibák, karcok, fényérzékelőre tapadt por eltávolítása. Engedélyezett a kép vágása, zavaró képrészletek levágása, a kép orientációjának módosítása. A digitális képeknek tartalmazniuk kell az EXIF-adatokat, melyeknek manipulálása tilos.

6. Nem megengedettek: nagyobb módosítások, illetve képelemek eltávolítása és hozzáadása.

7. A képek (digitális) keretezését mellőzzék, vízjel és dátumozás ne legyen a képeken.

8. Egy sorozat képeinek összetartozását számozással vagy a leírásban megjegyzéssel egyértelműen jelölni kell.

9. Mindegyik kép hátoldalára kérjük olvashatóan feltüntetni:

- a fotó címét
- a kategória nevét
- a helyszínt, ahol készült
- a szerző által választott jelígel

10. Az EKEArt előző kiadásain kiállított fényképek nem nevezhetők be.

11. A szervezők a fotókat a kiállítás népszerűsítése érdekében térítésmentesen felhasználhatják a szerző nevének feltüntetésével az egyesület honlapján, a sajtóban és a támogató cégek reklámhordozóin közzétehetik. Ez azonban nem jelent kizárólagos használati jogot, a pályázók a képeikkel továbbra is szabadon rendelkeznek.

12. A pályázó a pályázatra való jelentkezésével hozzájárul teljes nevének nyilvános feltüntetéséhez a pályázat, a hozzá kötődő médiamegjelenések és a kiállítás során. A szervezők a pályázó adatait a továbbiakban kizárólag a regisztrációhoz kötött adminisztrációhoz használják fel.

13. A fotók tartalmáért és tulajdonjogáért a pályázó vállal felelősséget.

14. A szerző a fotók beküldésével elfogadja a fenti pályázati feltételeket.

Beküldési határidők:

- **2021. október 1.** / a fotók JPG-formátumban való beküldésére;
- **2021. október 31.** (a postabélyegző dátuma) / a kiállítandó fotók papíralapon való beküldésére.

Kapcsolattartó személy:

Sükösd Sándor EKEArt-koordinátor

Postacím: Sükösd Sándor, Str. Înfrățirii bl. 23, ap. 8, 540478 Marosvásárhely (Târgu-Mureș), jud. Mureș

Telefon: 0744-214178 (Vodafone)

E-mail: ekeart@ekemvh.ro

A kiállítás megnyitójára, valamint a kiállított képek díjazására november 19-én a marosvásárhelyi Bernády Ház galériájában (Horea u. 6.) kerül sor az éppen aktuális járványügyi korlátozásoknak megfelelően. A szervezők egy „először pályázó” díjat és minden kiállítási kategóriában egy I., egy II. és egy III. díjat osztanak ki. Benevezési díj nincs. A ki nem állított képeket remélhetőleg a 2022-es EKE Vándortáborban visszajuttatjuk a szerzőknek az EKE-tagszervezeteken keresztül.

Bővebb információk a www.ekeart.ro honlapon. ■

A szervezők / EKE Marosvásárhely

A Bakkháttól a Tatárhegyig a még nem létező, de terbe vett kék kereszt útvonalon

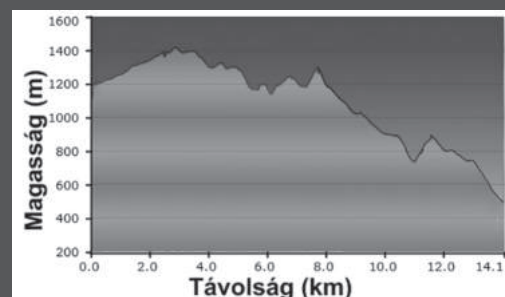
■ Egy, még jelzetlen, vadregényes, jó erőnlétet igénylő útvonal megismerésére invitálom most a tisztelt publikumot. Első bejárása óta belopta magát a szívembe. Azóta többször is visszatértem ide, még kisiskolás csapattal is, igaz, akkor fejlámpákkal értünk célba, mert Vasaskőfalvánál (Pietroasa) ereszkedtünk le a gerincről. A mostani leírás egy rövidebb változata a túrának, mert a Tatárhegyről (Tătãroaia) Zsulest (Giulești) település felé vesszük az irányt. Ez úgy oldható meg, hogy a járművünket a beindulási ponttól visszaküldjük az érkezési pontra, Kiskohra (Chișcău).

A DN75/E79 műútról indul a túra, rögtön a Fekete-kövek után, a Bihar-hágó (Vârtop) előtt, egy régi kötőző megma-

radt betonoszlopai közeléből, a Munciei nevű legelőre vezető szekérúton. Az első emelkedő után meg is érkezünk Munciei peremére. Innen rövid kitérőt tehetünk a Fekete-kövek irányába, majd vissza a Bakhát-csúcs oldalában a Rozsda-szakadék felé vezető szekérúton, illetve ösvényen elugorhatunk a Rozsda-szakadékhoz is (a sárga sáv jelzésen). A hatalmas, sebhelyhez hasonlító, az Aranyos folyó és a Körösök vízgyűjtője közötti vízválasztó hátráló eróziójának megcsodálása után visszafordulunk, és a Munciei keleti peremén, ott, ahol a szekérút beereszkedik a Galbena-patak völgyébe, a Cigány völgye mentén a pálréti erdőszárhoz, balra tartva követjük a gerinc vonalát a Știrbina-csúcs felé.

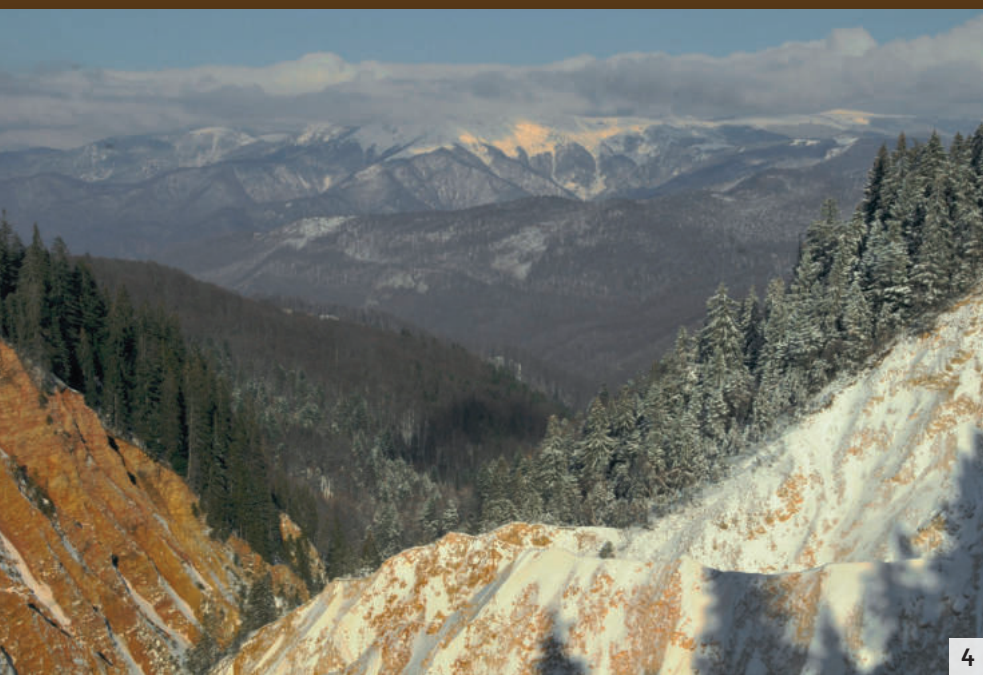
A gerincút végig a Galbena-patak bal oldalát határolja, kiváló rálátást biztosítva a Galbena-kőközre, a Galbena-kőre, a Bihar-hegység fő gerincére. Az utolsó nagy emelkedő közvetlenül a Tatárhegy (1291 m) bozontos csúcsára vezet, ahol egy tökéletes, 360 fokos körpanoráma fogad. Északra és északkeletre a horizonton sorjáznak a Bihar legmagasabb csúcsai, a közelebbi síkban, a lábunk alatt tajtékzik a Galbena, délkeletre hatalmasodik a Nagy-Bihar-csúcs, délnyugatra és nyugatra pedig a Béli-hegység, illetve a Belényesi-medence és települései láthatók. Szemet gyönyörködtető, lelket simító impresszió! Itt akár egy órát is eltölthetünk észrevétlenül. Összel szerencsénk lehet, mert az omladozó, korhadosó pásztorkunyhók körül kiterjedt vörösfánya-lelőhelyek teszik lehetővé a folyadékpótlást és a kellemes pihenést.

Az eddigi le-fel domborzati formát felváltja egy hosszú, folyamatos ereszkedő Zsulestre (Giulești) vagy a kiskohi (Chișcău) erdőszárhoz, ahol pár évvel ezelőtt még működött egy pisztórángevelde. Mi ez utóbbit választjuk most, mert ide küldtük vissza a járműveket. Ha maradt elég idő (nem valószínű), Kiskóhon meglátogathatjuk a helyi magántulajdonú tájmúzeumot és a híres Medve-barlangot is. Kiskóhról tovább a DJ 763 megyei útra, illetve Kisszedres (Sudrigiu) és Belényes (Beiuș) felé jutunk vissza Nagyváradra (Oradea). A DJ 763 megyei útra kifelülve visszatekintünk Vasaskőfalva (Pietroasa) felé. Míg a Tatárhegy jobbra emelkedik ki a Belényesi-medence

3

4

5

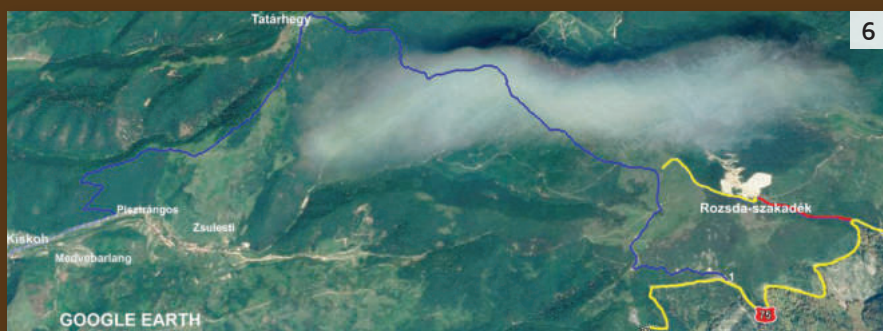
FOTÓ: EGRI FERENC

1. A Muncei-rét a Bakkhát oldalában
2. A Tatárhegy Vasaskőfalva felől
3. A Rozsda-szakadék északi oldala
4. A Bihar-hegység a Rozsda-szakadék déli pereméről
5. A Galbena-kő a Știrbina-csúcs felől
6. Az útvonal 3D-s nyomvonala (Google Earth)
7. Túratrekk az Openmaps térképen
8. A Bihar-hegység a Tatárhegyről

síkjából, jellegzetes kettős csúcsával, mintegy mellvédet képezve a Bihar-hegység bejáratánál, addig balra egy másik előcsúcs, a Gurányi Magura (Măgura Guranilor) parancsol megálljt

egy pillanat erejéig, mielőtt búcsút intenénk egy újabb szép túrának. ■

Egri Ferenc
Czárán Gyula Alapítvány –
Bihari Turista Club

6

7

8

1

Nemesek nyomában 1. **Az almakeréki Apafi–Bethlen-kastély**

Küldetésnek és kérésnek egyaránt eleget teszünk a most újtára induló rovattal. A természetjárás és a környezetvédelem mellett a hon jobb megismerése is célja az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek, így az olvasók kérése, hogy kastélyismertető sorozatot készítsünk, még inkább eszünkbe juttatta a küldetést. A feladatot hozzáértőkre bíztuk, így a következő lapszámokban a történelmi Erdély közismert és kevésbé látogatott kastélyait látogathatjuk meg virtuálisan, szakavatott idegenvezetőkkel.

2

■ Almakerék, a Segesvártól 32 km-re délnyugatra, Szeben megye északi részén fekvő falu már 1305. évi első említésekor is az apanagyfalusi Apafi család birtoka volt, az oklevél éppen azt örökíti meg, ahogy Apa fiai: Gergely és Jakab, illetve Miklós nevű testvérük fia, Gegus (Gergely) de Almakereke hosszas perlekedés után megosztoznak erdélyi birtokaikon. Az 1305. évi osztálylevél rendkívül értékes a család története szempontjából, hiszen felsorolja az Apafiak ősi, Küküllő-, illetve Szamosmenti birtokait, ezek: Almakerék, Almásmálom, Karácsontelke, Apanagyfalu, Apaújfalu, Asszonyfalva, Bese, Bethlen, Bőd, Bődön, Felsőoroszfalu, Földszín, Füge, Ketel, Magyarberéte, Magyardécse, Nagybaromlak, Szászivánfalva. ^[1] Az Apafi családot a kutatók – a bethleni Bethlenekkel és a somkeréki Erdélyiekkel együtt, mely családokkal közös eredetűek voltak – a Becse-Gergely nemzetségből származtatják. A család már a vajdaság idején is fontos szerepet kapott Erdély közéletében, azonban a legnagyobb befolyásra a 17. században tett szert, amikor Apafi (II.) Mihály (1632–1690, fejedelemeként I. Apafi Mihály) személyében uralkodót adott Erdélynek. Fia, Apafi (III.) Mihály (1676–1713, fejedelemeként II. Apafi Mihály) már csak névlegesen számít Erdély fejedelmének. ^[2]

Érdekes adalékokkal szolgál az Apafiak birtokviszonyaira vonatkozóan egy 1560 körül keletkezett osztálylevél is, amely Apafi István, Imre és András, illetve nagybátyjuk, Gergely osztozását örökíti meg. Eszerint a 16. század közepén a család Ebesfalván, Apanagyfaluban, Hondorfon (ma Csatófalva) és Almakeréken is birt udvarházzal, melyek közül az ebesfalvi és az apanagyfalusi voltak az értékesebbek: „ha kegyelmednek jutott az ebesfalvi téglaház minden hozzá tartozó örökségével... az nagyfalvi kőházat nekem engedjed”. A két kevésbé értékes jószágáról így írnak: „Az két puszta ház felől azt kívánom, hogy meg böcsüljék mind a handorfít s mind az almakerekit... az almakereki házat tegye hasonlóvá Gergely uram a Handorfihoz”. ^[3]

Az almakeréki evangélikus vártemplom közelében, egy domboldal lejtőjén álló Apafi-kastély magja a régészeti kutatások tanúsága szerint a 16. század végén vagy a 17. század

első évtizedeiben épült, vélhetően Apafi (VII.) Miklós (†1600) küküllői főispán vagy fia, Apafi (III.) György (1588–1635) fejedelmi tanácsos megrendelésére. Kétmenetes, boltozott pincéje azt igazolja, hogy a fenti osztálylevélben említett „puszta ház” anyagának felhasználásával (esetleg annak alapjaira és alaprajza szerint) épült udvarház eredetileg is kétmenetes volt, és szerkezete nem utólagos hozzátoldások eredménye. ^[4]

„Úgy látszik, hogy építésekor a pitvar és a konyha tengelyéhez igazodó kétszer három sejtés épület volt, amelyben a pitvar (első palota) jobb oldalán, a telek kapubejárata és a tulajdonosok által patronált evangélikus templom védőfala felőli részén volt az ebédlő és az úrháza, másik oldalán pedig az asszony és a leányok háza, amelyből a virágoskertbe vezető lépcső indult. A homlokzat középtengelyében található pitvarra az udvarról – az erdélyi régiségben eddig társtalan – lejtős rámpájú fahíd vezetett” – írja a kastélyról Kovács András művészettörténész. ^[5] A fahídat a tornác nélkül épült udvarházzal (a talajszinttől mintegy 1,90 méter magasságban) felvonóhid kötötte össze, melyet az épület fő tengelyében kialakított tornyocskából, csiga segítségével lehetett működtetni, szükség esetén felvonni, s ilyenkor lapja megkettőzte az udvarház bejáratának ajtaját. ^[6]

Az udvarházat utóbb több rendben is át- és újraépítették. Az első nagyobb munkálatokat Apafi György özvegye, székelyerzsi Petki Borbála (†1661) végeztette 1651-ben. Fejedelmé lett fia, Apafi (II.) Mihály az 1679 előtti időszakban az udvarházat még három boltozott, gazdagon festett helyiséggel kastéllyá bővítette. A szimmetriáját veszített épület tekintélyes méretű lett, hossza meghaladta a 40 métert, szélessége pedig a hátsó homlokzathoz kapcsolt toronyszerű árnyékszék-párokkal együtt több mint 17 méter volt. ^[7]

Almakerék az Apafiaknak nemcsak ősi jószáguk és egyik birtokközpontjuk, de a család temetkezőhelye is volt. A református kápolnában állt egykor Apafi György késő reneszánsz síremléke, amelyet Elias Nicolai főműveként tart számon a művészettörténet. „Az emlék meglehetősen épségben

FOTÓ: BICSOK ZOLTÁN
1. A kastély főhomlokzata
2. A kastélykert részlete
3. A hátsó homlokzat

^[1] Lukinich Imre: *A bethleni gróf Bethlen-család története*. Athenaeum Rt. kiadása. Budapest, 1927. 5.; Vistai András János: *Tekintő. Erdélyi helynévkönyv*. Első kötet A–H. 13. – https://web.archive.org/web/20110710231100/http://www.fatornyosfalunk.com/html/erdelyi_helynevkonyv.html

^[2] Bicsok Zoltán–Orbán Zsolt: *„Isten segedelmével udvaromat megépítettem...”. Történelmi családok kastélyai Erdélyben*. Gutenberg Kiadó. Csíkszereda, 2011. 61–62.

^[3] Entz Géza: *Erdély építészete a 14–16. században*. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása. Kolozsvár, 1996. 222.

^[4] Kovács András: *Késő reneszánsz építészet Erdélyben 1541–1720*. Teleki László Alapítvány–Polis Könyviadó. Budapest–Kolozsvár, 2006. 146.

^[5] Kovács András: I. m. 146.

^[6] Kovács András: I. m. 146–147.

^[7] Kovács András: I. m. 147.

jött le korunkra. Azonban 1848 őszén azon szerencsétlenség érte, hogy a felkelt oláhok a kápolna feletti harangot magukévé akarván tenni..., azzal, hogy a harangot reá ejték, igen megrongálák.”^[8] A síremlék 1916 óta Budapesten, a Magyar Nemzeti Múzeumban látható. Eredetileg ugyanide temették Apafi (II.) Mihály fejedelem és felesége, Bornemisza Anna Fogarásról, valamint fiuk, Apafi (III.) Mihály és felesége, gr. Bethlen Kata Bécsből hazahozott holttestét is, ezeket azonban 1790-ben a falu evangélikus templomába, a sekrestye alatti sírboltba szállították át. Ott is csak 1909-ig pihenhettek, mivel ekkor a földi maradványokat a kolozsvári Farkas utcai református templomba szállították, ahol 33 évvel később, 1942-ben ünnepélyes keretek között helyezték örök nyugalomra.^[9]

(II.) Mihály halálát követően az Apafi család ténylegesen már nem tartózkodott Almakeréken, hiszen a fejedelem fia, (III.) Mihály nemsokára Bécsbe kényszerült, és ott bekövetkezett halálával a család fiúágon ki is halt. Ezt követően az Apafi-birtokok özvegye, gr. Bethlen Kata (+1725) kezén maradtak 1722-ig, amikor az asszony egyezményt kötött a kincstárral, miszerint az ősi nemzetségi birtokok – úgymint Almakerék, Újfalú, Rudály, Ebesfalva, Hondorf, Ernye, Borgó – tulajdonjogát (egy nagyobb kárpótlási összeg fejében) átengedte a fiscusnak, a haszonélvezeti jogot pedig élete tartamára tartotta meg. A kincstár ennek nyomán be is iktatta magát tulajdonosként a jelzett birtokokba, 1725-ben pedig ténylegesen is birtokba vette azokat. Az egyezmény természetesen ellentmondott az Apafiak és a Bethlenek 1584. évi öröklési szerződésének, így az ellen gr. Bethlen Ádám Bécsben tiltakozott, majd miután ennek nem volt fogantatja, pert indított a kincstár ellen. A félévszázados per végül 1776. január 26-án zárult le, a Bethlenekre nézve kedvező ítélettel: a család megkapta az ősi Apafi-birtokokat, azon jószágokért pedig, amelyeket nem volt lehetséges természetben visszaszolgáltatni, kárpótlást kaptak.^[10] Az újonnan szerzett birtokokat a Bethlenek két fő ágazatának örökösei felosztották egymás között.

[8] Kővári László: *Erdély régiségei*. Pest, 1852. 226–227.

[9] V. M.: *A két Apafi temetése*. Erdélyi Múzeum, XLVII. kötet (1942), 4. füzet. 587–588.

[10] Lukinich Imre: I. m. 45.: *Az Erdélyi Nagy Fejedelemség MDCCCIXdik esztendőről MDCCCXdikre által nyújtott, és ... Kolosvár várossában folytatva tartott országos gyűlésének jegyző könyve*. Kolosváronn, 1811. 320–322.

A 19. század elején az almakeréki birtok ura Bethlen (IV.) Pál (1778–1827) volt, aki itt is halt meg. Ekkortájt, a család megbízásából újabb munkálatok zajlottak a kastélyon, amelyet késő klasszicista stílusban alakítottak át. Miután 1848-ban román felkelők keze által a birtok elpusztult, újabb építkezésekre került sor. A Bethlenek, vélhetően a kisbúni birtokkal együtt, a br. Szentkereszty családnak adták el almakeréki jószágukat, így a 19. század végén tulajdonosai zágoni br. Szentkereszty Zsigmond (1817–1891) és felesége, hallerkői gr. Haller Anna (1816–1878) voltak. Ők voltak egyben az almakeréki jószág utolsó főrangú birtokosai is, mivel a Szentkeresztyek a századfordulón egy magyarországi polgárcsaládnak adták el itteni birtokukat.

Az épület 1908-ban, majd az 1920-as években is nagyobb átalakításokon esett át – amelyek nem csak építéseket, de bizonyos épületrészek lebontását is jelentették –, mígnem az evangélikus egyház tulajdonába kerülve a falu kultúrotthona lett.^[11] A nyújtott téglatest alaprajzú, egyszintes épület az utolsó átépítéseknek köszönhetően oszlopos-tornácós szerkezetet kapott, ezt állították helyre a 2000–2007 között zajló helyreállítási munkálatok alkalmával. Az épület legszebb eleme az oszlopos, oromfalas portikusz, amelyen az alapító Apafiak emlékét domborműves címerük, a helyreállításról gondoskodó alapítvány – a Károly walesi herceg védnöksége alatt álló Mihai Eminescu Trust – érdemeit pedig latin nyelvű emléktábla örökíti meg.

Az érdemek pedig jelentősek, hiszen a szocializmus éveiben a kastély állapota nagyon leromlott, különösen azt követően, hogy az utolsó időszakban használaton kívül került. A rendszerváltás után az evangélikus egyház tulajdonába visszakérült ingatlant 2000-ben vásárolta meg az alapítvány, amely 2007-től kezdve vendégházként vonzza be azt a turisztikai forgalomba. ■

Bicsok Zoltán

[11] Kovács András: I. m. 146.

Fizessen elő az Erdélyi Gyopárra 2021-re

Erdélyi előfizetőink figyelmébe

Előfizetési díj egy évre, 6 lapszámra (postai díjjal együtt):

- átutalás esetén: 51 lej
- készpénzbefizetés esetén: 61 lej

Kérjük, az előfizetés díját a következő bankszámlára juttassa el:

Societatea Carpatină Ardeleană
ING Bank N.V. Amsterdam – Sucursala București
Bankszámla száma: RO74 INGB 0000 9999 0316 7890
Adószám (cod fiscal): 4960082
Megjegyzés: „Abonament revista *Erdélyi Gyopár* 2021”

Magyarországi előfizetőink figyelmébe

Az Erdélyi Kárpát-Egyesületnél rendelheti meg az *Erdélyi Gyopárt!*

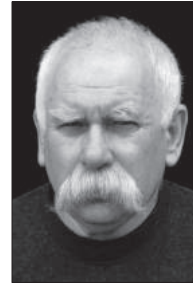
Előfizetési díj egy évre, 6 lapszámra (postai díjjal együtt, Erdélyből postázva):

- átutalás esetén: 5100 forint
- készpénzbefizetés esetén: 5600 forint

Kérjük, az előfizetés díját a következő magyarországi bankszámlára juttassa el:

Erdélyi Kárpát-Egyesület – Unicredit Bank
Bankszámla száma: 10918001-00000027-75640007
Megjegyzés: „*Erdélyi Gyopár* előfizetés 2021”

A szentkeresztbányai Dobogófürdő

Jánosi Csaba

Csíki Természetjáró
és Természetvédő
Egyesület
cscstte@gmail.com

gilisza kórban, s hűlésekben is nagyon hatásos. A víz felületét, ha csak 24 óráig áll is, egy vastag szivárványozó lepel vonja be, mi kőolaj vagy naphta tartalomra mutatna. Ivóvíze alább a patak medrében sziklából fakad fel. Igen kellemes ízű savanyú víz, mely facsatornába szorítva 5 lábnyira emelkedik fel önerején, s ott is csövön csergedez ezen érdeme szerint nem eléggé méltányolt kristálytisztá forrás. Ezenkívül a patak medrében, a sziklák oldalain mindenütt veres leülepedést hagyó más ásványos vizek is fakadnak fel. A táj megdöbbenő sziklahalmazával, lengő fenyveseivel igen festői, s mivel e fürdőt egy honfiakból alakult társulat vette meg: remélhetőleg azok e valójában szép és üdörös hatású hely emelésére, berendezésére fognak hatni”.

Az egykori Dobogófürdő vizei ott törnek fel, ahol a Kis-Homoród a lapos vulkanikus vidéket, a Lovetei Láz elhagyva belép az Erdélyi-medence agyagos-suvadásos világába, ahol a mélységben már a só az úr. A sziklás völgyben, erős széndioxid-kitörések kíséretében felszínre törő langyos, 15 °C fokos borvízforrások összetétele bizonyítja az előbbi állításunkat. A Hámori borvíz vegyi összetétele szerint a nátrium-hidrogénkarbonát-klorid jelleű vizek csoportjába sorolható. Még 1988-ban, a szerző által vett vízmintából a következő értékek olvashatók ki: nátrium – 376,3 mg/l, kálium – 30,5 mg/l, kalcium – 79,3 mg/l, magnézium – 48,6 mg/l, vas – 0,1 mg/l, hidrogénkarbonát – 927,3 mg/l, klorid – 304,5 mg/l, fluorid – 0,5 mg/l, szulfát – 32,6 mg/l. Szén-dioxid tartalma 1848 mg/l.

Mihály János helyi történész szerint Dobogófürdő vesztét az államosítás okozta. De vizei ettől függetlenül felszínre törnek, s arra jártunkban, ha leereszkedünk a „pompás fenyvessel borított bájos” völgybe, szomjunkat olthatjuk. ■

JÁNOSI CSABA GYŰJTEMÉNYÉBŐL

■ Egykor, ahogy a nevéből is kitűnik, Szentkeresztbánya vasbányájáról és vasverőjéről, vashámoráról, valamint borvízfürdőiről volt nevezetes. Napjainkban Szentegyháza városka és a hozzá tartozó Szentkeresztbánya vasműve és bányája már zárva van, de a borvizes fürdők kárpótolják az ipari bevételt. Szentkeresztbánya borvízforrásai a fölötté emelkedő Hargita vulkáni utóműködésének köszönhetik létüket. Ha ránézünk a település térképére, akkor feltűnik, hogy Szentkeresztbánya egykori fürdői, a Lobogó és a Dobogó már csak a helynévanyagban élnek tovább. A település északi részén a lapos Láz és a Hargita lejtőinek érintkezésénél új melegfürdők, a Majzos és a Nosztalgia születtek. Közigazgatásilag ide tartozik még Homoródfürdő is. Igaz a mondas: Szentegyháza fürdőváros.

Egy pillanatra felidézzük az egykori Dobogófürdő történetét. A Jakab Elek és dr. Szádeczky Lajos által írt, 1901-ben Budapesten kiadott *Udvarhely vármegye története a legrégebb időktől 1849-ig* című könyvben lapozgatva találkozunk ezzel a Dobogófürdőről írt mondattal: „Előkelő társaságok csöndes üdülő helye”. Bányai János geológus választ ad a miéért:

„Bent a patak mellett van Lobogófürdő és lejjebb a Hámoron alul Dobogófürdő vagy Székelyfüred. Ez utóbbi név abból az időből maradt hátra, amikor Ugron Gábor a nagy Székely rabonbán a megye előkelőségeivel idejárt nyaralni”. A fürdőtulajdonos, Ugron Gábor országgyűlési képviselő után Ugronfürdő néven is emlegetik.

Dobogófürdő nevének eredetéről két szómagyarázat ismert. Hankó Vilmos szerint „így nevezik, mert egyik vize a föld méhéből a paripa vágatását eszünkbe juttató dobogózájjal törtet elő”. A másik elmélet Bányai János nevéhez fűződik: „A külön kis telepet képező alsó fürdőtelep a Dobogó nevet a patak mellett lévő sok posztóványoló (dűrűckölő) dübörgő zajától nyerte”. Az 1941-ben kiadott Magyar Katonai Felmérés lapjain a „dobogó malmok” száma eléri a tízet a völgy Dobogófürdő alatti szakaszán.

A 19. század derekán Orbán Balázs így festi le a kőhalmi szászok által is kedvelt Dobogófürdőt: „Itt a rohanó patak fölé emelkedő sziklaélen, festőileg fekvő házcsoport és szűk fürdő-medence van, melybe a patakmeder széléből egy facsövön önerején nyomul fel azon pezsgő, s a testet csípő ásványos víz, mely nagy konyhasó tartalommal bírván görvély,

Fele se mese 5.

■ És íme itt van egy újabb mese fele. Ennek fele se mese! Már ötödik részét közöljük egy mesesorozatnak, melyben van Csodarét és kisember, hozzá pedig számos szebbnél szebb virág, hogy a varázsvilágban kössön ki az, aki velünk tart. Nem késő csatlakozni a mesefeldön járókhoz. Olvasd a történetet, és ahol a mi szavunk véget ér, onnan kap erőre a te hangod, hogy megírd, megéld a mese folytatását. Hűségese mesélőtársainkat, akik a sorozat első részétől mellénk szegődtek, immár ismerősként köszöntjük, ők már tudják, hogy mindenki számára egyedi ajándékot rejtenek a mesesorok. Olvass, éld és alkosd meg a saját mesédet, melyet továbbmesélhetsz, leírhatasz magadnak, vagy akár elküldheted nekünk is a vormairemese@gmail.com vagy a balazs.katalin@eke.ro címre, tárgyként a Felesemese szót gépelve. Uccu neki, irány Csodarétre! ■

Vormair Emese és Balázs Katalin

Harmat és Gyöngy

■ Csodarét közepén találta a hajnal a kócos kisembert. Még csillagos volt az ég, amikor kiugrott ágyából, és szaporázni kezdte lépteit át árkon és bokron. Furcsa álom serkentette menetelre: parancsot kapott egy ősz öregapótól, akit ő Csodarét varázslójának sejtett, hogy ne csak lesse, formálja is a történeteket, léteivel tegye jobbá a rét életét. Sejtelve sem volt arról, mi is az ő feladata, de érezte, indulnia kell, és ha kiér, ott, a helyszínen a tennivaló is rátalál. Csodák csodája, a félhomályban világosan látta a kisember nemcsak azt, ami éppen volt, hanem azt is, ami készült megtörténni. Magától oldódott a nyelve, és odasúgta egy épp kibomló bimbónak: „készülj, szépség a vendégfogadásra. Harmat jön ma hozzád, és sokáig nálad időzik”. Aztán térült-fordult a kócos, hasra vetette magát, és mintha csak a pusztá földnek mondaná, dallamos hangon rákezdett: „gyere, gyere fel, felszínre, jutalma lesz a munkádnak, gyöngyöt kapsz érte cserében, gyere, gyere fel, felszínre...”

Amint ezt a varázsverset elrebegette, mint aki jól végezte dolgát, leheveredett a közelbe, s figyelt, mert ő nemcsak jövőbe látó lett, hanem mások gondolatának hallója is. Elpisológta magát, amint fülébe jutottak a bimbó szavai: „Hogy harmat jön hozzám vendégségbe? Hogy veszi a bátorságot? Hozzám képest harmatgyenge. Előre tudom, csak zavarni fog

a fecsegésével, szürkeségével hófehér kelyheimre rátelepedik. S hogy sokáig fog itt időzni? Azt hiszi a piszi, remélem, a nap percek alatt megsemmisíti. Végére is ez a dolgok rendje”.

Mocorogni kezdett mellette a föld. Olyannyira közel, hogy azt semmiképp sem lehetett távolságtartónak mondani. A jövővény tisztelettel nézett körül, amint szempillái megpillantották a hajnalpírt.

– Kedves szép jó reggelt! Te lennél az a kaláris, akihez betoppanhattam?

– Pá, drága – mondta az új szomszéd, s minden kelyhét kissé megcsendítve akarta az érkező tudtára adni, hogy ő neki vizet se vihet. Persze, nyíltan nem akarta lekismiskázní, így csak azt próbálta tudakolni némi éllel, miért nevezte őt kalárisnak.

– Harmat vagyok – mutatkozott be illendően az érkező. A benne rejlő tapintattal és ráérzéssel bontogatni kezdte szirmait, csápjait. Kezdte elfoglalni azt a teret, amelyre az élethez szüksége volt, hogy szívesen befogadhasson és jólelkűen adhasson.

„Tyű, a mindenit, na de aztán nem erre gondoltam, amikor az a kócos harmatot emlegetett. Persze, azt azért sejtettem, hogy bárki is jöjjön, nem elámulni fog szépségemen, hanem önző módon csak magára figyel. Lám, ez a harmatocska is lekalárisozott indoklás nélkül. Szalonképesen, de erre újra rákérdeszek:”

– Kegyelmed harmat... de nekem miért adta a kaláris nevet?

– Ebben állapotodott meg a fantáziám, amikor a kócos vendégségbe hívtam. Kíváncsivá teszel nagyon! Mintha gyöngysort fűztek volna kecses virágszárakra! Szívesen megismernélek!

„Rangon aluli, rangon aluli...” – mondogatta önmagának, de mégis tetszett a dicséret, így gondolta, ha kedvesen szól vissza, csak kicsikar még némi elismerést.

– Nem kaláris, kedvesem, gyöngy, virágok közt a leggyöngyösebb vagyok én, mint láthatja. Egyetlen nehézség adódik csupán tüneménylétemben: nincs tükröm, melyben toalettem megigazíthatom.

A hajnali frissesség harmatcseppei éppen megtelepedtek az érkező vendég csápjain, levelein. Csillogni kezdett, visszautkrözve a környék összes színét, árnyalatát. Érezte, hogy erőt nyer belőlük ahhoz, hogy a gyöngyök büszkesége ne koppanjon túl nagyot rajta. Szelíden megszólította:

– Belepillanthatasz, ha szeretnéd, a világ legtisztább tükrebe. Óvatosan, kérlek, mert amit befogad, megszászorozza.

„Ez aztán a kelepce! Vajon tényleg szászorozít? S ha kiderül, rusnya vagyok, mit kezdek magammal? De ha nem merem megnézni, szépségemet sem láthatom” – latolgatta magában a gyöngyvirág úgy, hogy kelyhei megint csilingelésbe kezdtek. Erőt vett magán, tágra nyitotta szeméit, és belenézett a tükörbe.

Harmat alig kapott szavakat. Elámult a gyönyörűségen, amely megcsillant tükreben. Megérte kitárni leveleit, befogadni és ajándékozni. Megilletődve fordult Gyöngyhöz, és nem tudta eldönteni, ki kit ajándékozott meg.

Úgy érezte, ő is szebbé válik, és kínos családi öröksége, hogy rovarokat ejt csapdába, nem is akkora kereszt életén, mint mekkora jósága az, hogy gyógyításra képes. A mai napig azt hitte, hogy csak torokfájást enyhít...

Ez a ki nem mondott gondolat jól megneveztette a kisembert, aki ismét érezte, hogy a varázsló bűbája elhatalmasodik felette, s szólásra nyílik a szája. Kedves olvasó, ne csodálkozz, éppen neked üzen a kócos által Csodarét varázslója: ember, ki hiszel a szépben, s óhajtod, hogy jó lehess, nézz bele a varázstükörbe! Nézz körül közeledben! Találni fogsz olyan varázstükört, amelyről mit sem sejtettél. Kinek a szemében láthatod meg úgy a szépségedet, ahogyan egyedül, magadnak sosem mutathatod meg? ■

EKE Gutin Osztály Nagybánya

■ Január 10-én az avasi Kövesbércre (1200 m) túráztunk. Avasfelsőfalu bejáratánál jobbra, a Tálna völgyében gépkocsival folytattuk utunkat, elhaladtunk a Luna-forrás mellett, ami már csak emlék. A forrás helye egy rozsdás, eldugult vascső, az épületekből a beton alap maradt meg. Néhány száz méter után elhagytuk a Tálna völgyét, majd egy rövid szerpentinre kapaszkodtunk fel és érkezünk meg a leendő sípálya parkolójába. Innen a Kövesbércre két úton is feljuthatunk. A sípályán rövidebb és meredekebb, a másik, a kék háromszög turistajelzést követve valamivel hosszabb, de kényelmes és látványos. Mi az utóbbit választottuk. A hóhatár 1000 méteren volt, így gyönyörködhattunk a havas tájban. Ideális téli túra során, többnyire havasi legelőkön értünk fel a Kövesbércre.

■ Január 28-án a Kőkarám volt úti célunk. Felsőbányáról indultunk a Feketehegy (Mogosa) délnyugati oldalán, ez alkalommal is keresve a nagy réteket, napos helyeket. Könnyen elérhető, látványos hely. Nem vezet turistajelzés (pedig megérdemelné), de a város központjában bárki eligazít. Az 5–8 m-es sziklák, mint az erdő fái „nőttek” ki a hegyoldalból egy kb. félhektáros területen. Szép kilátás van a kövekről a Prelukákra, a nagybányai medencére.

■ Február 16-án a kőhádi Rókatemplomhoz túráztunk. Nagybányáról a Gutin-

hágón (987 m) Máramarossziget irányába autóztunk, Falusugatagig (Sat Şugatag). A falu központjában balra tértünk, aszfaltos úton továbbautóztunk kb. 7 km-t. A kőhádi Istvánmezőre érünk. Innen jobbra indult túraútvonalunk. Nincs turistajelzés, de nem lehet eltévedni. Többségében legelőn vagy ritka erdőben vezetett utunk. Kis emelkedéssel mind jobban kiszélesedik a látóhatár körös-körül. Óriási sziklák között érünk a Rókatemplom csúcsára (1179 m), mely 43 m-rel alacsonyabb a Kőhát legmagasabb csúcsánál, a Cigánynál. Innen lenyűgöző a panoráma: látszik a Radnai-havasok, a Máramarosi-havasok romániai és kárpátaljai része, a Tisza völgye, lábunk alatt pedig a Vihorlát-Gutin vulkanikus hegylánc. (Kinczel Ferenc)

A Rókatemplom

Kövesbérci csúcscfotó

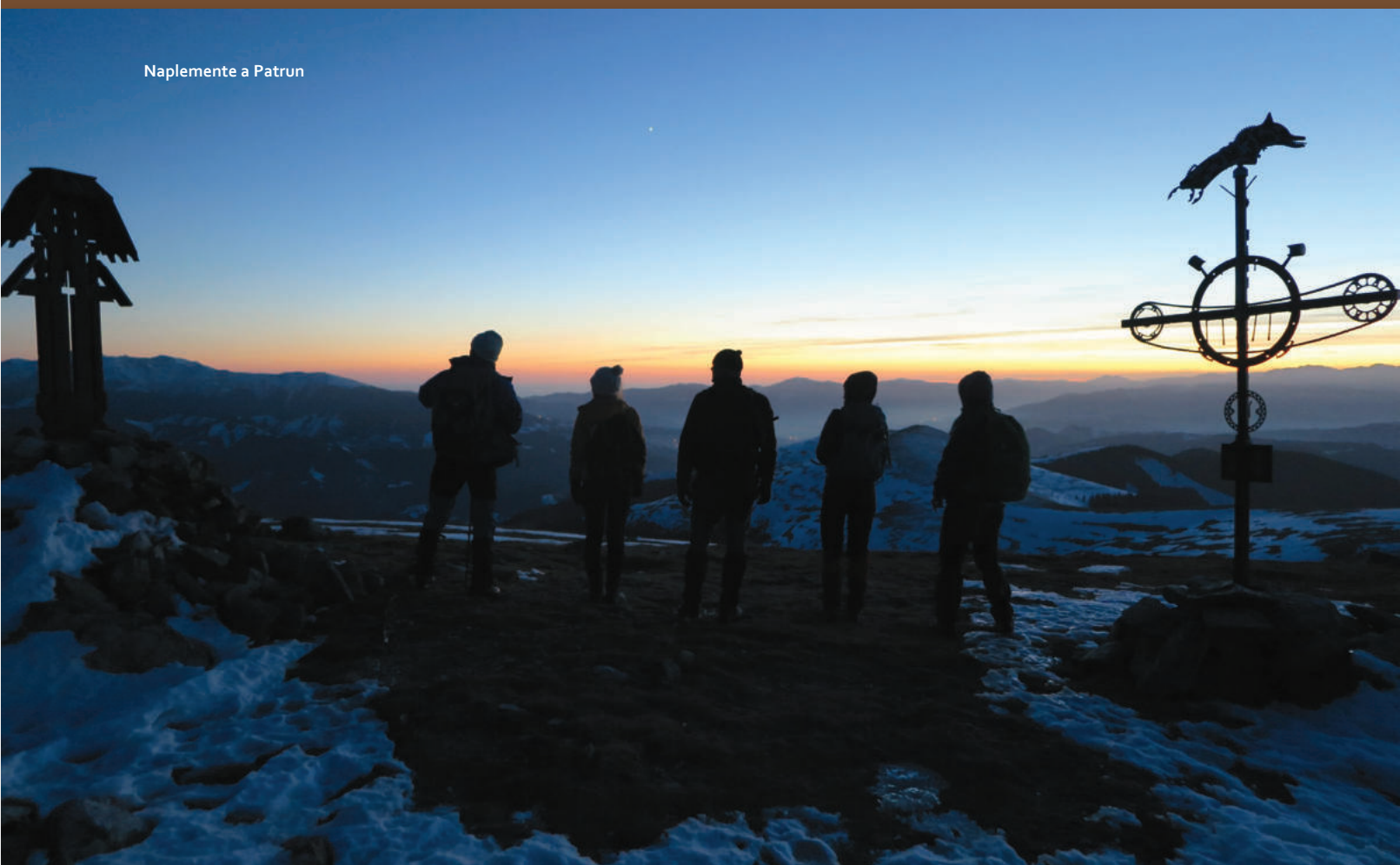

Kelnek erődtemploma

Hazajárás Erdélybe Évzáró túrák Királyföldről Bukovináig

Naplemente a Patrun

Kenyeres Oszkár
Hazajáró Egylet

■ Hosszan kanyargunk felfelé a Szuhárd-hágón, miközben versenyt futunk az idővel: még napkelte előtt jó lenne felérni, hogy tanúi lehessünk annak, ahogyan bíborszínű ruhát ölt magára a hágóból elének tárulkozó Radnai-havasok. És láss csodát: valóban ott tornyosul előttünk az Ünő-kő tömbje, még ridegen, zordan, aztán egyszer csak megjelennek a Nap első sugarai, és életre keltik a tájat. Odaát a Radnai, mellette a Borgói-havasok, mögöttünk a Szuhárd; mi éppen a két utóbbi hegységet elválasztó nyeregben állunk. Sokat nincs is kedvünk teketóriázni, hisz van vagy mínusz 12 fok: inkább gyorsan útra is kelünk, hogy az 1400 méteres magasságból minél előbb feljussunk az 1932 méter magas Emberfőre, a Szuhárd-hegység legmagasabb pontjára.

A Szuhádról egyébként az égvilágon semmit sem sikerült kideríteni előzetesen; magyarul semmiféle leírás nem található róla sem az interneten, sem a turistaarchívumokban. Régi, román kiadású térkép kering róla a világhálón, abból megállapíthattuk, hogy a Rotunda-hágóval kapcsolódik a tőle nyugatra fekvő Radnai-havasokhoz. Ez a hágó hordozza magán az ezeréves határt is, amely egyben kárpáti vízválasztó is: a gerincút a Rotundáról felvisz az Emberfőre, ott azonban kettéválik, ugyanis a Szuhárd főgerince délkeletre tart, míg a vízválasztó gerinc délnyugatra, a Szuhárd-hágóba ereszkedik le, amelyen túl a már említett Borgói-havasok következnek. A főcsúcstól délre a Coşna-patak, míg keletre az Aranyos-Beszterce gyűjti össze a hegység vizeit, hogy Etelközbe juttassa, csak a nyugati völgyek vizei egyesülnek a Nagy-Szamosban, amely befelé, a Kárpát-medence belseje felé tart.

A Szuhárd legnagyobb értéke talán az, hogy körben szebbnél szebb hegységek veszik körül. Ahogyan emelkedtünk felfelé, az említett hegységeken kívül szép lassan előkerült a Kelemen-havasok, a Csalhó és a Hagymás-hegység is, míg keletre a Gyamaló és a Ráró uralta a tájat Etelköz fölé hajolva. Észak felé semmit nem láttunk utunk céljától, az Emberfőtől, de aztán mikor délután két órára elértük a csúcstól, odafentről elének tárult szinte az egész Máramarosi-havasok is. Az 1932 méter magas Emberfővel újabb kárpáti csúcs került be a tarsolyba, ám a száraz statisztikánál sokkal többet jelentett ott állni a keleti határszéli havas tetején, a zord, jeges szélben, és egy kisebb számvetést készíteni a mögöttünk hagyott napokról.

A Szuhárdba a Székely-Mezőségből érkezünk, amely átmenetet képez a Mezőség és Székelyföld között. A Maros-Mezőségnek vagy Marosszéki-Mezőségnek is nevezett táj inkább néprajzi fogalom, mint földrajzi, itt keverednek a mezőségi és a székely néprajzi elemek. Ami általánosan jellemző erre a vidékre, az a szegénység, a hagyományos népi értékek ködbeveszése, kihalása, az elvándorlás. Ennek oka leginkább Marosvásárhely elszívó és civilizációs hatása. De hát a remény mindig él, és itt is megvannak a szívós értékőrök, református lelkészek, hazatérő magyarok, akik életet lehelnek a tájba, amely ilyenkor, télvíz idején még inkább a csendesebb arcát mutatja. Nem véletlenül választottuk ezt az időpontot a látogatásra, hisz advent idején zajlik az „angyaljárás”. Az Erdélyi Magyarokért Alapítvány aktivistái 2016-ban már ötödik esztendeje járták be élelmiszerrel, karácsonyi ajándékokkal, játékokkal és sok-sok szeretettel a mezőségi magyar szórványtelepüléseket. Rögvest csatlakoztunk is hozzájuk, hogy ily módon jusunk el a legeldugottabb falvakba nehéz sorsú családokhoz, idős emberekhez, gyermekotthonokba.

A Mezőség előtt jártunk egy méltatlanul elfeledett hegységben, a Kudzsiri-havasokban is. Havasi kirándulásunk „alap-tábor” Szászsebes volt, ahol a magyar ferences szerzetesek mindennapjaiba kukkantottunk be, illetve Szászorbó és Kelnek erődtplomait vettük górcső alá, mielőtt elindultunk volna a régi magyar nevén Surjánként ismert hegységbe. A Surján belsejét a régi időkben csak a transzhumán pásztorkodást folytató románok ismerték, akik gyakran költöztek át télen Olténia síkjaira nyájaikkal. Az egész Kárpátokban itt a legszeleesebb a kétezernél magasabb emelkedő hegyek birodalma, nem csoda, hogy magán a Surjánon is egyre-másra épülnek a sípályák és a panziók. A hegység legmagasabb csúcsa, a Patru is könnyen elérhető az 1500 méterig vezető dózerút végétől, bár odáig eljutni azért elég kalandos volt. Szászsebestől körülbelül két óra volt az út a Sebes mentén, amelyre négy helyen is víztározót építettek; az első kettőn vízerőmű üzemel, az utolsó vizét pedig Szászsebes és Gyulafehérvár vízellátására használják.

Odafent a gerincen nagyjából ugyanaz a kép fogadott bennünket, mint a már bejárt szomszédos bérceken: gyeppavas tők, elszórt fenyők, körbe, míg a szem ellát, csak hegyek és hegyek a Retyezáttól a Fogarasi-havasokig. Természetesen a nagy báméskodásban könnyen elrepül az idő, így a legmagasabb csúcsra, a Patrura már akkor érkezünk, mikor a Nap bebújt a Retyezát mögé, ám talán éppen a narancssárgába öltözött égbolt látványa volt az, ami feltette a koronát túránkra. ■

FOTÓ: HAZAJÁRÓ EGYLET

Szuhárd

■ „Helvetiát nagyszerű havasok szelik keresztül, Spanyolhont a Pyrenäusok hegyzöme zárja el, Olaszhont az Apenninek futják végig, Kis-Ázsiát a Taurus elágazásai hálózják be; vannak ezek közt a mi havasainknál sokkal óriásibb ormok, de ily körben futó havas-gyűrűzetet az ismert világ egyik országa is felmutatni nem tud, ez a teremtésnek egy remek unicum.” (Orbán Balázs)

Mielőtt a hazajáró vándor a Kárpátok bérceire indul, térkép fölé hajol és felüti a földrajzi és turistairódmalmat, hogy tudja, mégis mire számíton a kiszemelt hegységben. Nos, a Kárpátok külső ívén,

Bukovina és Észak-Erdély határán, a Radnai- és a Kelemen-havasok között akad egy vonulat, amiről bizony egy sor nem sok, annyit sem talált. Mégsem szegte kedvét, sőt, inkább feltűzelte, milyen lehet ez a szomszédainál szerényebb kivitelű hegység a kárpáti vízválasztón. Nem vártunk tavaszig, egyből a tél kellős közepén érkezünk felfedezni a Szuhárd-hegység ismeretlenül is izgalmas zimankós hegyvilágát. Odalent, a hegyközi Dornai-medencében is akad egy-két történelmi látnivaló, köztük egy erősen patinás, megkopott fényű gyógyfürdő. A Keleti-Kárpátokban forogott újabb filmünk visszanezhető a YouTube videomegosztón a *Szuhárd-hegység – Téli túra a bukovinai határhavasokon* címen.

A Szuhárdban

A Kudzsiri-havasok

Kudzsiri-havasok

■ „Csupán egy részletet ragadok ki azon vonalából a Déli-Kárpátoknak, melyek áthághatlan határfalat képeznek Havasalföld felé, s a tűlevelűek régióján felül egész a hóvonalig felemelik vadul megtépdelt csúcsaikat; míg az ország belseje felé mindinkább lankásodva, gazdag lomb Erdők koszorúzta előhegyekben kapcsolják össze magokat az Olt és Maros mellől elötörő hegyrendszerrel. Ha meglátogatjuk, a legszebb, legandalítóbb vidékre számíthatunk.” (Téglás Gábor: Szászsebesi havasok vidéke, 1873)

Ez a szép és andalító hegyvidék a Sebes és a Kudzsiri vízfolyások között elterülő Kudzsiri-havasok. A természeti erők alaposan elsimították zord ráncait. Magassága tiszteletre méltó, gyephavas hátaival mégis szelíden hajol meg markánsabb szomszédai előtt. S ahogy a természet a hegyet megdolgozta, úgy koptatta ki a történelem a Hegyalja vidékéről a magyar és szász népességet. A székely alapítású falvak vidékére érkező szász telepések felvirágoztatták Szászsebesüket. De a tatár, a török, a labanc, majd a román megszállás alaposan átformálta a Hegyalja arculatát. A változó idők mégis hagytak itt bőven látnivaló értékeket. A Kudzsiri-havasok – *Változó idők Sebesen* címen található meg a YouTube videomegosztón.

Székely Mezőség

■ „Itt minden csendesebb, mint főutakkal és városokkal tele-tűzdelt vidéken. Ezek a nagyrészt református magyar falvak százados viharok idején is csendes kitartással, imádkozó reménységgel, templomos menekülésekkel álltak ellen a hódítók ellen. Itt a kutyák ugatása sem fülsértő, csendesebben susog a nád a tavak szélén, a harangok nemcsak templomba hívnak, hanem átköszönnek kopár dombok között a szomszéd faluba. Itt a tél is nyugodtabb, mert egymástól tanulva és egymást át-ölelve élt századokon át ember és természet, s ezért a mezőségi csendben megmaradt az élet.” (Ötvös József: Vallomás a Mezőségről)

Megmaradt, de rendesen megváltozott az élet a székelység talán legősibb fészkeiben, a jó öreg Mezőségen. Az egykor tengernyi magyarság holtengerré apadt, mert valahogy mindig útjában volt valakiknek. Tatár és török, Habsburg, majd román rabigálta, várai már csak legendákban élnek, nemesi udvarházai és templomai még itt vannak, de féltő, hogy lassan kiüresedett emlékművekké válnak. Mégsem temetni jöttünk a Székely-Mezőségre, hanem a karácsonyi várakozás felszabadító örömeiből hitet és erőt meríteni hazát járó angyalok segítségével, akik a remény követeiként látogatják sorra a ködbe vesző magyar szórványközösségeket. Az itt forgatott epizód visszanevezhető a Videa videomegosztón a *Székely-Mezőség – Angyaljárás a Marosszéki-Mezőségen* címen.

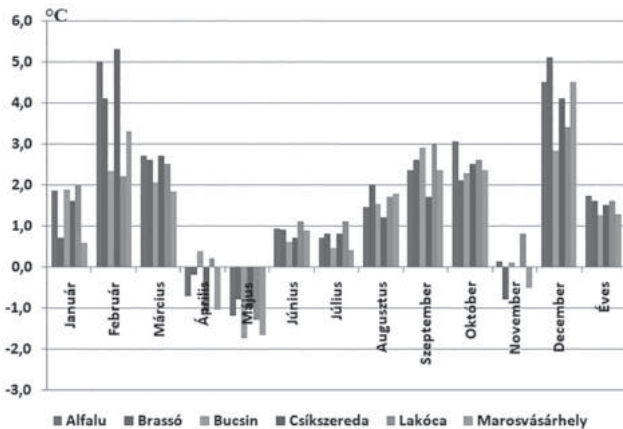
A mezőzáhi Ugron-kastély

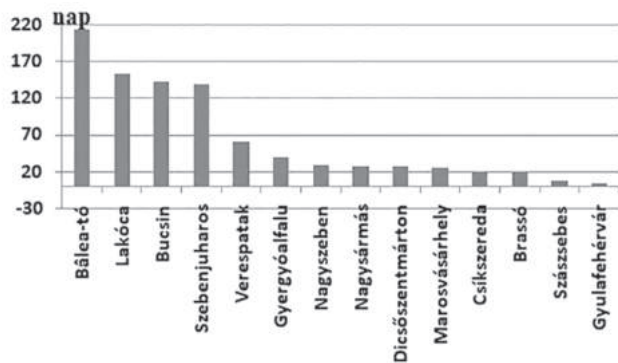
A 2020-as év meteorológiai jellemzői Erdélyben

Dr. Rusz Ottilia
EKE Marosvásárhely
ruszotti@yahoo.com

A 2020-as év hőmérsékleti anomáliái (havi és éves középhőmérsékletek) az 1991–2020-as időszak átlagaihoz képest

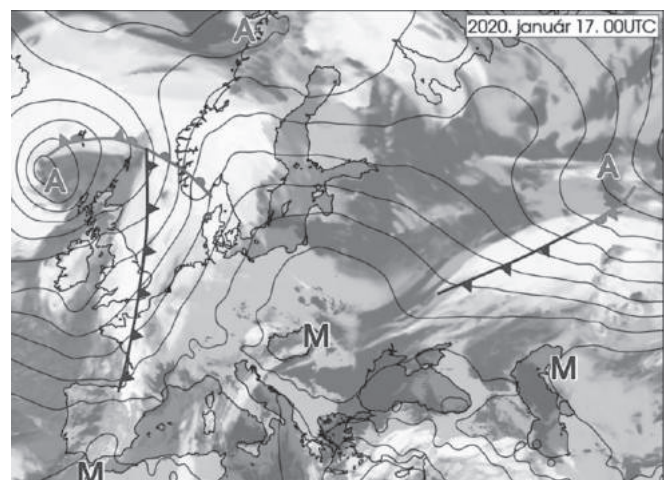
A hótakarós napok száma 2020-ban néhány erdélyi meteorológiai állomáson

■ Tizennyolc meteorológiai állomás adatait használtam fel a 2020-as év időjárásának a bemutatásához. Ezek többsége az Erdélyi-medencéhez tartozik, de van öt hegyi állomás is, és ugyan-csak ennyi a hegyközi medencékből való (zárójelben a tengerszint feletti magasság szerepel): Bălea-tó (2055 m), Beszterce (366 m), Brassó (534 m), Bucsin-tető (1282 m), Csíkszereda (661 m), Gyergyóalfalu (750 m), Gyulafehérvár (246 m), Dicsőszentmárton (523 m), Kolozsvár (410 m), Lakóca (1776 m), Maroshévíz (687 m), Marosvásárhely (308 m), Nagysármás (399 m), Nagyszeben (443 m), Sepsiszentgyörgy (523 m), Szászsebes (253 m), Szebenjuharos (1453 m) és Verespatak (1196 m). Néhány állomás esetében több évtizedes adatokat is figyelembe vettem, összehasonlítás végett. Brassó, Csíkszereda, Gyergyóalfalu, Lakóca és Marosvásárhely esetében az 1961–2020-as időszakról van szó, a Bucsin esetében pedig az 1978–2020-as periódus volt az összehasonlítás alapja (itt 1978-ban alakult az állomás). A Bălea-tó esetében az 1979–2020-as intervallumot vizsgáltam, de csak a hóréteget.

Az éves **középhőmérsékletek** a hegyi állomásokról 7 °C alatt maradtak, a Bălea-tónál ez az érték 2,4 °C volt, míg Verespatak esetében 6,7 °C. Csíkszeredában és Alfaluban 7,3 °C volt az éves

középhőmérséklet, Brassóban pedig elérte a 9,5 °C-ot. Az Erdélyi-medencében 10 °C feletti értékeket jegyeztek, és két állomás esetében, Gyulafehérváron és Szászsebesen a hőmérséklet túllépte a 11 °C-ot. A legmelegebb hónap augusztus volt. Az e hónapi középhőmérséklet az Erdélyi-medencében mindenütt meghaladta a 21 °C-ot, a hegyközi medencékben 17–20 °C között alakult, de a hegyi állomások közül Verespatakon is 17,5 °C volt ez az érték. A leghidegebb a Bălea-tónál volt augusztus folyamán, a középhőmérséklet csak a 11,1 °C-ot érte el. A legalacsonyabb középhőmérsékletek januárban alakultak ki, ezek az értékek a hegyekben –1,8 °C (Verespatak) és –5,6 °C (Lakóca) voltak. De –5 °C alatt volt Alfaluban és Csíkszeredában is. Kétségteljesen a legnagyobb „meglepetést” a december okozta, mivel igen nagyok voltak az e hónapi középhőmérsékletek. Alfalu, Brassó és Marosvásárhely esetében ez volt a legmelegebb december a jelzett periódusban (1961–2020), a Bucsin, Csíkszereda és a Lakóca esetében csak egy-egy évben voltak az ideinél nagyobb középhőmérsékletek decemberben. De februárban is nagyok voltak a havi középhőmérsékletek. Az április és a május hidegebb volt a megszokottnál, és néhány állomás esetében a november is. A többi havi, illetve az éves értékek esetében a tavaly nagyobb középhőmérsékletek voltak a sokéves átlagoknál. A lineáris trendvizsgálat Marosvásárhely, Brassó és Csíkszereda esetében a nyári hónapokra és az éves középhőmérséklet esetében mutat növekvő (és statisztikailag szignifikáns) trendet, a februári és a decemberi hónapokra nem. De Gyergyóalfalunál e két hónap esetében is pozitív (azaz növekvő) trendértékek vannak a vizsgált periódusra (1961–2020). Ez a növekedés különösen az utóbbi években figyelhető meg.

Majdnem az összes állomásnál az éves **maximum hőmérsékletek**et augusztus 30-án vagy 31-én regisztrálták. A hegyi állomások kivételével ezek mindenhol meghaladták a 30 °C-ot. Gyulafehérvár, Nagysármás és Marosvásárhely esetében a

A 2020-as minimum-hőmérsékleteket január közepén jegyezték fel a medencékben. Ekkor egy anticiklon volt a Kárpát-medence fölött, illetve a hozzá kapcsolódó termikus inverzió
WWW.MET.HU

Január 7-én csak 8 cm volt a hóréteg vastagsága a Bucsin-tetőn
FOTÓ: CIUBÎCĂ GHEORGHE METEOROLOGUS, BUCSINI
METEOROLÓGIAI ÁLLOMÁS

34 °C-ot is meghaladta ez az érték. Augusztus utolsó napjában egy ciklon előoldala volt a Kárpát-medence fölött, ezáltal száraz és meleg levegő áramlott fölénk. A hegyvidéken Szebenjuharoson 26,6 °C volt a tavaly mért legnagyobb hőmérséklet, de a Bilea-tónál csak 19,9 °C-ot „sikerült elérni”.

Az éves **minimum hőmérsékletek** esetében feltűnő, hogy ez az érték sehol se volt kisebb –20 °C-nál, még a hegyközi medencékben sem. A Bucsin, Csíkszereda és Alfalu esetében ezek a legnagyobb éves minimum hőmérsékletek az elmúlt évtizedekben. Gyulafehérváron a tavaly mért legkisebb hőmérsékleti érték –10,6 °C volt, míg a Bilea-tónál –19,9 °C. Alfaluban például 2010-ben volt legutoljára –30 °C alatti hőmérséklet. A 2020-as év minimum hőmérsékleteit (a hegyi állomások kivételével) január 7–9. között regisztrálták, amikor egy anticiklon helyezkedett el a Kárpát-medence fölött.

Január közepén több napig egy anticiklon helyezkedett el a Kárpát-medence fölött. A **termikus inverzió** hatására a következőképpen alakultak a minimum hőmérsékletek közti különbségek a hegyek „javára”: 16-án Verespatak és Topánfalva között 11,3 °C, a Lakóca és Sepsiszentgyörgy között 11,4 °C; 17-én a Bucsin és Alfalu között 9,0 °C; 18-án a Bilea-tó és Nagyszében között 14,0 °C, illetve Szebenjuharos és Nagyszében között 15,6 °C volt.

Áprilisban (de nemcsak) előfordult Csíkszeredában és Gyergyóalfaluban, hogy a hőmérséklet 6 órán belül több, mint 20 °C-ot emelkedett. Így például Csíkszeredában április 9-én reggel fél nyolckor –5,5 °C volt a hőmérséklet, fél kettőkor pedig már 18,8 °C. Éjszaka nagyon lehűlt (egy anticiklon helyezkedett el a Kárpát-medence fölött, és termikus inverzió volt), majd a nappali felmelegedés hatására pár óra alatt nagyot ugrott a hőmérséklet.

Az **éves csapadékösszeget** illetően mondhatni nem voltak rendellenességek. A legkevesebb csapadék Nagysármáson hullott, 537,5 mm. Három hegyi meteorológiaállomás esetében haladta meg az 1000 mm-t az éves csapadékmennyiség: a Bucsinon (1039,2 mm), Szebenjuharoson (1270,4 mm) és a Bilea-tónál (1715,5 mm). Említésre méltóak a januári igen alacsony csapadékmennyiségek.

Ha a **24 óra alatt lehullott legnagyobb csapadékmennyiségeket** nézzük, akkor két érték feltűnő. Az egyik az az 50,3 mm mennyiségű csapadék, amelyik a Bucsinban hullott február 3-án, intenzív esőből, havasesőből és havazásból (egy nyugatias áramlású ciklon volt a „bűnös”). A másik az egy 94,2 mm-es csapadékmennyiség, ezt Gyulafehérváron jegyezték július 19-én. De aznap több helyen volt nagy csapadékmennyiség (Szászsebesen például 62,5 mm). Ekkor egy hidegörvény

helyezkedett el a Kárpát-medence fölött, így nemcsak nagy mennyiségű csapadékkal kellett számolni, de zivatarokkal is.

Elégé lesújtó a helyzet a hóréteget illetően. Tulajdonképpen a hegyi állomások kivételével alig beszélhetünk hórétegről. Márciusban 187 cm volt a **hóvastagság** középértéke a Bilea-tónál, ez 11 cm-rel több a sokévi átlagnál. Itt nemcsak márciusban, hanem áprilisban is a hóréteg napi vastagsága több esetben is meghaladta a 2 métert. A Lakócan februárban volt a legnagyobb a havi hóvastagság értéke: 80 cm, ami meghaladja a sokévi átlagot (a februári hóvastagság középértéke itt 69 cm). Amúgy a hóvastagság növekvő (statisztikailag szignifikáns) trendet mutat a Lakócan nemcsak februárra, hanem januárra, márciusra és áprilisa is, a Bilea-tónál pedig február, március és április hónapokban nő a hóvastagság. Verespatakon januárban nem volt hó, és februárban is alig 4 cm volt a hóvastagság havi értéke. A Bucsin-tetőn is jóval kisebb volt a hóréteg vastagsága a sokévi értékekhez viszonyítva. Januárban 9 cm volt a havi középérték, míg a sokéves átlag 53 cm. Itt a tavalyi a második legkisebb hóvastagság januárra (2001-ben volt ennél kisebb: 6 cm). Ennél az állomásnál áprilisra mutat csökkenést a hóvastagság (statisztikailag szignifikáns, negatív trend).

A **hótakarós napok száma** is igen kicsi volt az Erdélyi-medencében és a hegyközi medencékben, 20 és 40 közötti értékek vannak, de Gyulafehérváron és Szászsebesen 10 alatt maradt. Verespatak kivételével (itt 61 volt a hótakarós napok száma) a hegyvidéken ez az érték meghaladta a 140-et. A Bilea-tónál 214 nap kellett hóréteggel számolni (a sokévi átlag 225 nap). Természetesen itt nem hiányoztak a hóréteggel kötődő meteorológiai jelenségek: a talaj menti hófúvás (ez 67 nap fordult elő), illetve a hóvihár (amikor a hófúvás a magasban történik – ez 12 nap következett be). Feltűnően kevés volt a hó Csíkszeredában, csak 21 volt a hótakarós napok száma, miközben a sokéves középérték 88. Marosvásárhelyen 25 volt a hótakarós napok száma, a sokéves átlag itt 58. A hegyi állomások esetében is kisebb ez az érték a megszokottnál, de nem ilyen nagy mértékben. Például a Bucsinon 2020-ban 142 volt a hótakarós napok száma, a középérték pedig 153. A Lakócan a tavaly 154 nap volt hóréteg, ez nem sokkal marad el a 169-es átlagtól. A Bucsinon és a Lakócan nem változott jelentősen a hótakarós napok száma az utóbbi évtizedekben, de a Bilea-tónál és Marosvásárhelyen csökkenő (statisztikailag szignifikáns) trend figyelhető meg. ■

Megjegyzés: az időjárási helyzetek leírása (például anticiklon a Kárpát-medence fölött) a www.met.hu honlapon közzétett napi jelentések alapján történt.

A Déli-Kárpátok magasan fekvő állomásain kívül alig volt hó 2020 januárjában
WWW.METEOROMANIA.RO

Az agancsgombák nemzetsége

A nemzetség fajainak többsége fán és fakérgen élő szaprobionta (elhalt élőlények maradványaiból vagy termékeiből táplálkozó), illetve növényeken élő kórokozó. Jelentős fakorhasztók, a cellulóz és a lignin bontására egyaránt képesek. A termőtestpárna bunkó/agancs formájú, kívül fekete, belül fehér. Húsuk fás, szívós állagú. Egész évben megtalálhatók.

Bélfenyéri Gábor
EKE Marosvásárhely
belfenyerig@yahoo.com

■ Nyeles agancsgomba (*Xylaria longipes*)

Termőteste néhány mm vastag, sötétbarna, majd fekete, amely lefelé fokozatosan nyélbe keskenyedik. Kissé görbe lehet, de soha nem ágazik el. A nyél többnyire ugyanolyan hosszú, mint a felső része, amely felszínében a parányi palackszerű termőtestek rejtőzködnek. Nem ehető.

■ Szarvasagancsgomba (*Xylaria hypoxylon*)

Termőteste tűhegnyi, palack alakú termőtestei süllyednek ezekbe az agancsszerű termőtestpárnákba. Az agancsgomba ágainak felső fehér részéről porszerű sejtek válnak le, amelyeket a szél ugyanúgy terjeszt, mint az igazi spórákat. Ezekből is újabb gombatelepek keletkezhetnek. Étkezésre alkalmatlan faj.

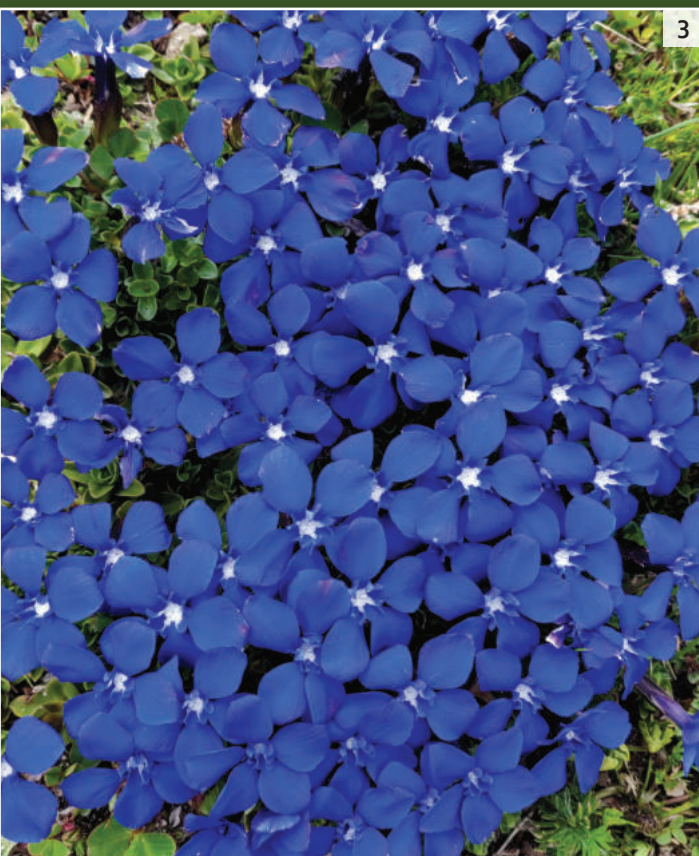
■ Bunkós agancsgomba

(*Xylaria polymorpha*)
Termőteste bunkó, orsó vagy gumó formájú, gyakran szabálytalan alakú, 3–10 cm hosszú, 1–4 cm vastag, sötétbarna vagy fekete. Alja többé-kevésbé tönkszerűen elvékonyodó, gyakran több összenő. Felszíne gyűrött, érdes. Nem ehető faj.

■ Habár egész évben megtalálhatók, mégis a nedves, téli erdő különlegességei. Több országban, nyelvben a halott ember ujjainak nevezik a bunkós agancsgombát. Gombász velünk továbbra is!

■ Felhasznált irodalom:
www.miskolcigombasz.hu,
Ewald Gerhardt: *Gombászok kézikönyve*

Védett területek
rejtett kincsei
**A Délkeleti-
Kárpátok
legmagasabb
csúcsainak
botanikai értékei**
(2. rész)

6

Dr. Bartók Attila

Bukarest

bartok.attila@gmail.com

■ Folytassuk tovább látogatásunkat a Délkeleti-Kárpátok legmagasabb (2500 m tengerszint felett található) csúcsain, és vegyük szemügyre a bámulatos oromok növényvilágát!

A *Papaver alpinum* s.l. (sensu lato = tágabb értelemben) egy igen polimorf (változatos alakú) aggregátum, melyet az idők folyamán sok taxonra bontogattak a botanikusok. Előfordulása csak az Európai hegységekben ismert (Pireneusok, Alpok, Appenninek, Kárpátok, Balkán).

A Délkeleti-Kárpátokból először Zapałowicz lengyel botanikus írt le 1911-ben egy endemikus pipacsot a Radnai-havasokból (Ünökő), melynek nevét I. István magyar királyhoz fűzte (*Papaver corona-sancti-stephani*). A taxon faji önállóságát több botanikus is megkérdőjelezte, de ma már modern módszerekkel (molekuláris biológia, DNS-szekvenálás) igazolták, hogy egy bennszülött, poliploid fajról van szó. Morfológiailag is eltér a más hegységekben élő havasi pipacsoktól, így levelei 1–2-szeresen szárnyaltak, a sallangok lándzsásak, 1–5 mm szélesek, kopaszok. A szirmok citrom- vagy élénksárgák, ritkán narancssárgák, igen ritkán fehérek.

Taxonunk előfordulása a Keleti-Kárpátokban (Radnai-havasok – Ünökő, Korongyos), valamint a Déli-Kárpátokban (Bucsecs – Mălăiești-, Gaura-völgy, Királykő, Fogarasi-havasok –

Muşeteica, Râiosu, Retyezát – Piule, Jorgován-kő) bizonyított. A Ciblesből, a Csalhóból, valamint a Căpățâni-hegységből származó adatokról nincs herbáriumi bizonyíték, így ezek kétesek maradnak.

Tanulmányterületünkön a Szent István-pipacsot csak a Bucura- és az Omu-csúcs közelében levő sziklás, törmelékes mészkőtalajon találtuk, ott is igen sérülékeny, kis egyedszámú populációt sikerült lelteni. A faj veszélyeztetettsége inkább az intenzív legeltetéshez fűződik.

A bókoló kövifoszlár (*Arabidopsis neglecta*) egy ritka kárpáti elem, elterjedése csak a Nyugati- és a Délkeleti-Kárpátokból ismert. Fajunk morfológiai bélyegei közé tartozik: az érett gyümölcs szélessége (ami 1 mm-nél szélesebb), az egy oldalra konyuló beczők, a tompa vagy lekerekített kopács csúcsa, a szárnyatlan magvak, a lantosan hasogatott vagy ép és a tövük felé lassan keskenyedő, ± kopasz levelek, valamint az alacsony szár.

Fajunk a Nyugati-Kárpátok (Magas- és Alacsony Tátra), valamint a Délkeleti-Kárpátok (Csornahora-hegység, Radnai-havasok, Bucsecs, Fogarasi-havasok, Páring) magaslatain van jelen. Más masszívumokból is idézték (Szébeni-havasok, Retyezát), de előfordulását nem bizonyították herbáriumi adattal.

7

FOTÓ: BARTÓK ATTILA

1. *Nigritella nigra subsp. austriaca*
2. Szent István-pipacs (*Papaver corona-sancti-stephani*)
3. *Gentiana orbicularis*
4. *Ligusticum mutellinoides*
5. Erdélyi harangláb (*Aquilegia transilvanica*)
6. A Fogarasi-havasok tavasszal
7. A Nejoj-csúcs

Kilátás a Mușeteica-csúcsról a Moldován-csúcs felé

Tanulmányterületünkön a fajt a Bucsecs-hegységben, az Omu-csúcs mellett találták nemrég (onnan csak egy nagyon régi, Fuss-tól származó adat ismert) (Bartók et al., 2016), valamint a Fogarasi-havasokban a Vadász-, a Nagy-Vist- és a Moldován-csúcs közelében, az alpesi zóna szélől védettebb helyein, sziklás, törmelékes, szilikát alapközeten. Az *Arabidopsis neglecta* fajt a romániai kormofiták új Vörös Könyvébe iktatjuk be.

A bucsecsi csenkesz a Déli-Kárpátok endemikus faja, amely a Bucsecs-hegység, a Fogarasi-havasok és a Páring legmagasabb csúcsain talál kedvező életkörülményeket. Sok évtizeden át a gleccser-csenkessel (*Festuca glacialis*) tévesztették össze, csak a 20. század végén, alaposabb vizsgálatok derítették ki, hogy a Déli-Kárpátokban egy endemikus csenkesz fajjal volt dolguk a botanikusoknak. A tanulmány új endemikus faj leírásához vezetett (*Festuca bucegiensis*), így a Pireneusokban növekvő *Festuca glacialis* endemikus maradt Spanyolország északi hegyvonulatában. A két fajt könnyen megkülönböztetjük a szálla alapján, a mi növényünk 1,6–2,1 mm hosszú szállával rendelkezik (ami $1/3$ – $1/2$ -e a toklász hosszának), míg a spanyolországi növény szállája 1,3 mm (ami $1/4$ – $1/3$ -a a toklász hosszának). A bucsecsi csenkesz 4–12 cm évelő növény, levelei 0,3–0,7 mm szélesek, három bordásak.

Tanulmányterületünkön fajunkkal a Bucsecs legmagasabb csúcsain (Omu, Bucura), a Fogarasi-havasok legdélebbi ormain (Moldován, Negoj, Vadász, Nagy-Vist, Horhos, Dara), valamint a Páring legnyugábi bérécn (Nagy-Páring) találkozhatunk, havasi gyepek szélnek kitett gerincein, szilikát

alapközeten. A nagymértékű legetetés miatt a kihalás fenyegeti, ezért már a Vörös Könyv oldalaira került.

A Déli-Kárpátok legmagasabb ormain még sok érdekes ritka és veszélyeztetett növénnyel találkozhatunk, mint például: kúszó ciklász (*Geum reptans*), *Ligusticum mutellinoides*, fedélékes kötörőfű (*Saxifraga oppositifolia*), *Saxifraga retusa*, pilláslevelű gombafű (*Androsace chamaejasme*), tompalevelű gombafű (*Androsace obtusifolia*), kárpáti zergevirág (*Doronicum carpaticum*), erdélyi harangláb (*Aquilegia transsilvanica*), déli csüdfű (*Astragalus australis*), havasi csüdfű (*Astragalus alpinus*), fagyos csüdfű (*Astragalus frigidus*), recéslevelű fűz (*Salix reticulata*), korianderlevelű vadászfű (*Callianthemum coriandrifolium*), törpe harangvirág (*Campanula cochleariifolia*), havasi margitvirág (*Leucanthemopsis alpina*), *Draba compacta*, Haynald-daravirág (*Draba haynaldii*), Kotschy-daravirág (*Draba kotschyi*), kárpáti küllőrojt (*Erigeron hungaricus*), Janka-gyopárnefelejcs (*Eritrichium nanum*), *Nigritella nigra* subsp. *austriaca*, törpe biborka (*Nigritella miniata*), kárpáti csajkavirág (*Oxytropis carpatica*), Haller-csajkavirág (*Oxytropis halleri*), tarkavirágú kakastaréj (*Pedicularis oederi*), *Primula intricata*, alpesi boglárka (*Ranunculus alpestris*), dinári habszegfű (*Silene dinarica*), kárpáti kötörőfű (*Saxifraga carpatica*), Kerner-zsellérke (*Thesium kernerianum*), véreslapu (*Hypochaeris uniflora*), *Gentiana orbicularis*, havasi árvácska (*Viola alpina*), törpe szappanfű (*Saponaria pumila*), törpekosbor (*Chamorchis alpina*) stb. ■

Válogatott irodalom:

- Bartók A., Hurdu B.-I., Szatmari P.-M., Ronikier M., Pușcaș M., Novikoff A., Bartha L., Vonica G. 2016. *New Records for the High Mountain Flora of the Făgăraș Mts. (Southern Carpathians) with Discussion on Ecological Preferences and Distribution of Studied Taxa in the Carpathians*. *Contribuții Botanice* 51: 77–153.
- Ciucă M., 1984, *Flora și vegetația pajiștilor din Munții Ciucaș*. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.
- Hajdú J., 1899, *A román–magyar országos határvonal erdészeti jelentősége*. *Erdészeti Lapok* 38(2): 81–127.
- Pawłowski B., 1939, *Notulae floristicae ad Carpatos Austro-Orientales pertinentes*. *Buletinul Grădinii Botanice și al Muzeului Botanic de la Universitatea din Cluj* 19(1–2): 1–20.
- Pușcaș M., 2005, *Carpathian Chorology of Carex curvula All., within European Alpine System*. *Contribuții Botanice* 40: 5–14.
- Szalay B., 1909, *Hazánk főhegysége*. *Turisták Lapja* 20: 164–190.

Kilátás a Pelága-csúcsról

ÖKO-LÁBNYOMOK

Az Erdélyi Gyopár környezetvédelmi és honismereti melléklete

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)
dobolás közben (FOTÓ: SZABÓ CSILLA)

■ A tavasz beköszöntével hétről hétre egyre több madárhangra lehetünk figyelmesek. Nemcsak erdőn-mezőn, hanem a városi parkok, kertek, zöldövezetek mentén járva is számos daloló madárral találkozhatunk. A nálunk telelő fajok az elsők közt szerepelnek a sorban, ahogy a hóvirágok előbújása, a cinegék dala és a fekete rigók (*Turdus merula*) trillája is egyet jelent a tél végével. Aztán az idő múltával sorra kapcsolódnak be a kórusba a korán, majd későn érkező vonuló madaraink is. A madarak tavaszi éneke manapság főleg fület gyönyörködtető szereppel bír számunkra, de régen az egyes fajok érkezéséhez és éneklési viselkedéséhez több babona, előrejelzés is kötődött. Például a hagyomány szerint Tibor napján, április 14-én szólal meg a kakukk (*Cuculus canorus*), s ha ekkor már szép zöld a vetés, akkor jó lesz abban az évben a széna.

Dalok szárnyán, avagy hogyan kommunikálnak a madarak?

Gyere közelebb! Menekülj! Milyen jelzésértékekkel bírnak az egyes madárhangok?

A madarak hangok általi kommunikációja talán az általunk leggyakrabban észlelt kommunikációs forma a természetben. Fontos azonban különbséget tenni a madarak énekhangjai és a különböző jelző hangjaik közt. Míg az énekhangok a riválisok elijesztésére és a pár bevonására szolgálnak, a jelzőhangok veszélyforrást és élelemforrást is jelezhetnek, vagy éppen a csapat összetartása a szerepük. Az énekhangok általában összetettebbek, hosszabbak, dallamosabbak, míg a jelzőhangok rövidebbek, gyakran éles hangvételűek.

Az általunk ismert jellegzetes énekhangok általában a madárfajok hím egyedeire jellemzőek. A hímek éneklésének kettős szerepe van. Számos madárfajra területtartó (territoriális) viselkedés jellemző, ami azt jelenti, hogy fészükük környékén saját területet védelmeznek más fajtársakkal szemben. A hím madarak elfoglalnak egy-egy területet, és a szaporodási időszak kezdetén, tavasszal énekükkel jelzik a többi hím számára, hogy az adott territórium már foglalt, és meg fogják támadni a

betolakodót. Ami a többi hím számára figyelmeztető énekhang, a tojókra csalogatóként hat. A szebb énekű hímek területére több tojó érkezik, ugyanis a tojók igyekeznek a legjobb kondícióban levő hímmel párosodni. Az ének pedig jól jelzi a hímek kondícióját, hiszen nagy erő kifejtést igényel. Ugyanakkor a ragadozók figyelmét is felkelti, és ezt csak a jó erőnlétben levő egyedek engedhetik meg maguknak, melyek veszély esetén el tudnak menekülni.

Vannak madárfajok, melyeknél a hímek és a tojók ugyanazon a területen gyűlnek össze. Ilyen például a siketfajd (*Tetrao urogallus*). A siketfajdoknál a hímek (kakasok) tavasszal kiválasztanak egy dűrgőhelyet, és itt hallatják dűrgésnek nevezett hangjukat, mely éneklésnek nem mondható, de szerepe ugyanaz, a tojók (tyúk) meghódítása. A tyúk a legnagyobb, legintenzívebben pózoló kakast választják ki párosodásra, így az ilyen párzási rendszerekben (lekpoliginia) élő madárfajoknál a hímeknek csak kis része párosodik.

Az énekhangokon kívül különböző jelzőhangok is jellemzőek a madárfajokra. Vannak veszélyforrára figyelmeztető, riasztó hangok. Ezeket a hangokat gyakran nem csak a fajtársak, hanem más madárfajok, sőt, adott esetben emlősfajok egyedei is ismerik.

Daloló nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) hím
FOTÓ: PÉNZES JANKA

A csapatosan táplálkozó, csoportban mozgó fajok egyedei folyamatos hangjelzésekkel adják egymás tudtára, hogy „Itt vagyok, minden rendben van.” Ilyen jelzőhangokat figyelhetünk meg, ha például őzszapók (*Aegithalos caudatus*) csapatával vagy télen a nádasok környékén barkóscinegék (*Panurus biarmicus*) csapatával találkozunk. Hasonló hangjelzések a csapatosan repülő darvak (*Grus grus*) krúgatása és a vadludak gágogása. Ezek a hangjelzések segítik a csapat együttmaradását.

A szülő–utód kommunikációnak a madaraknál is fontos szerepe van. A fiókák hívóhangokkal stimulálják a szülőket,

A Madárhatórózó alkalmazás

hogy etessék őket. Számos madárfaj fiókái felismerhetők ezen hívóhangok alapján.

A hívóhang és a különböző jelzésre szolgáló hangok ösztönösek, a madarak már fióka korukban felismerik és tudják értelmezni ezeket. Ezzel szemben az énekhangok jelentős része tanult. Ez az oka annak, hogy ugyanazon faj különböző területekről származó egyedeinek énekhangjában dialektusok figyelhetők meg, míg a jelzőhangok sokkal egységesebbek.

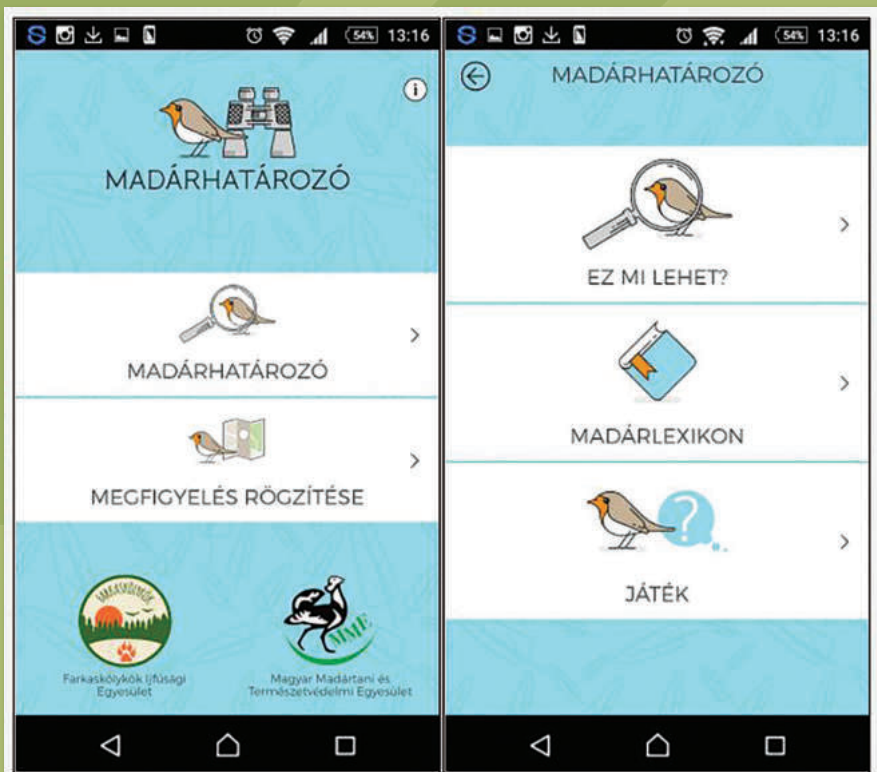
A papagájok mindenki által ismert viselkedése, miszerint képesek szavak vagy különböző hangok megtanulására, néhány nálunk élő madárfajra is jellemző. A legkiemelkedőbb közülük a szajkó (*Garrulus glandarius*) vagy mátyásmadár.

Képes élethűen utánozni például az egerészölyv (*Buteo buteo*) nyávogás-szerű kiáltásait, a holló (*Corvus corax*) káromgatását vagy éppen a macskanyávogást. Nemcsak más állatfajok hangjait, hanem például a szekrénynyikorgást vagy a szirénahangot is tudja „szajkózni”. A seregélyek (*Sturnus vulgaris*) szintén nagyon jó utánpótlók, mesterien tudják utánozni például a sárgarigó (*Oriolus oriolus*) hangját, gyakran rászedve ezáltal a kezdő madarászokat. A sárgarigók április végén érkeznek vissza hozzánk, ezért ha már márciusban sárgarigóéneket hallunk, valószínűleg seregélyekkel van dolgunk.

Éneklés vagy ricsaj? Virtuózok és szerényebb képességű dalolók a madárvilágban

A madárvilág legjobb énekesei rendszertanilag a verébalakúak vagy énekesmadár-alakúak rendjébe tartoznak. Közös jellemzőjük az alsó gégefő (syrinx) használata a hangadáshoz. Ez a szerkezet csontból és porcokból áll, s ahogyan a madár feszíti vagy elernyeszti a porcot, úgy változik a hang magassága. Ráadásul egyes fajok éneklés közben ki- és belégzéskor is képesek hangadásra. Az énekesmadarak közül a legvirtuózabbak a pacsirtafélék (*Alaudidae*) családjába tartoznak, nem véletlen, hogy mi, emberek is „énekes pacsirta”-ként szoktuk emlegetni az éneklésben tehetséges embertársainkat. A család latin neve a kelta *alauda* szóból származik, ami remek éneklést jelent. Szintén tehetségükről híres képviselői az énekesmadaraknak a fülemülék (*Luscinia*) vagy népi nevükön csalogányok. Valószínűleg sokakat meglep azonban, hogy szerényebb énektehetségükkel, káromogó (*Corvidae*) is az énekesmadár-alakúak rendjébe tartoznak, a csoportba tartozásra ugyanis nem kiváló énekhangjukkal, hanem a hangképzésre használt szervükkel szolgáltak rá.

Az egyes madárfajok a rájuk jellemző hangokat nem csak a gégefő, hanem más szervek segítségével is kiadhatják. A fehér gólyák (*Ciconia ciconia*) a rájuk jellemző kelepelő hangot a csőr segítségével hallatják. A hangot a torokzacskó is felerősíti. A harkályfélék (*Picidae*) fák törzsén való dobolása, kopácsolása szintén területartó hangjelzés, melyet nemcsak a hímeknél, hanem a tojóknál is megfigyelhetünk.

Hogyan hangolódjunk a madarakra?

A tavasz és a nyár eleje a legkiválóbb időszak arra, hogy a természetben járva madárhangokkal ismerkedjünk. Lombkorona-fakadás előtt egy távcső segítségével könnyebben beazonosíthatjuk az éneklő madarakat, azonban lombfakadás után a kis madarak már nehezen észrevehetőek, többnyire csak halljuk őket. Ebben az időszakban már nem minden esetben alkalmazható a „madarat tolláról” tudás.

Bár a legpontosabb tudást azáltal szerzhetjük, ha a természetben hallgatjuk

Dürgő siketfajd (*Tetrao urogallus*) hím
(FOTÓ: GÁL LÁSZLÓ)

a madárhangokat, és közben a tollazat alapján is beazonosítjuk a madarat, ma már több internetes forrás és alkalmazás is létezik, melyek segítségével madárhangokat tanulhatnak nem csak szakemberek, hanem a kíváncsi érdeklődők is. Az egyik ilyen forrás a Magyar Madártani Egyesület által készített *Madárhathatózó* alkalmazás, melynek segítségével a madarak hangjával és tollazati bélyegeivel is ismerkedhetünk. Ennek az alkalmazásnak már létezik egy romániai viszonylatokra átirított változata is, a *Milvus* csoport jóvoltából. A nemzetközi oldalak közül a <https://www.xeno-canto.org> nevű oldalon hallgathatjuk, tanulhatjuk az egyes madárfajok hangjait.

A madárhangok megtanulásánál az is segíthet, ha kötjük ezeket egy általunk ismert dallamhoz vagy annak fonetikus leírt változatához. Ilyen például a Gryllus Vilmos által megzenésített Szabó Lőrinc versben a „nyitnikék” szócska, mely a szenci-nege jellegzetes énekhangjára emlékeztet. Szintén könnyen felismerhető a csilpcsalpfüzikék éneke, mely úgy hangzik, mintha azt mondogatnánk „csilpcsalp-csilpcsalp”. A sárgarigó éneke sokak szerint olyan, mintha azt ismételnék „Kell-e dió, fiú?” vagy „Huncut a bíró”. A kakukk (*Cuculus canorus*) és a bíbic (*Vanellus vanellus*) saját nevét ismételteti dalolás közben.

A lelkes és gyakorlott madármegfigyelők regisztrálhatják megfigyeléseiket az ObsMapp nevű telefonos alkalmazással, és fel is tölthetik online adatbázisokba, mint például a Rombird (www.rombird.ro) nevű román nyelvű oldal vagy az OpenBirdMaps (www.openbirdmaps.ro) nevű online adatbázis. A szervezett madárállomány-felmérések és az alkalmi madármegfigyelések elengedhetetlenek az egyes fajok állományainak évről évre történő monitorozásához, valamint alapjául szolgálnak fajvédelmi és élőhelyvédelmi programoknak. ■

Pénzes Janka
(NECC – Nature Education
Community Center, Kolozsvár)

Erkölcsei csőd új házat építeni (10. rész)

■ Köllő Miklós építész sorozatában tárgyunk a teret, a lakóháztól jutva el a köztéri építményekig, térrendezésig. Kultúr-tájról beszélünk, melyben az építmények összessége és a természeti környezet egyaránt szerepet játszik, így joggal mondható, hogy erkölcsi csőd az is, ha köztereinkből kiséperjük a múltat, ha tájidegen elemekkel bontjuk meg a harmóniát. A Larix Stúdió által tervezett egyes építmények bemutatása mellett ezúttal is helyük van a múlt szabályainak... hogy el ne felejtjük az ősök parancsát. A *Mesélem a házam* című könyvből idézünk.

Három harangláb s egy új kápolna

A településrészeket pontozó, a Gyergyóban csengettyűként ismert haranglábak a tízesek hétköznapijait vigyázták, velük kezdődött és zárult a nap, hírt adtak a bajról, összefogásra buzdítva a környék lakóit. Egyszóval: megszólalásuknak oka volt. Mint ahogy mai hallgatásuknak is.

Ez alkalommal három haranglábról írok. Az első a ditrói új temetőben áll. A történet kezdetén a ditrói plébános, Baróti László Sándor több erdélyi harangláb fényképével keresett meg, hogy

melyiket építse meg. Bár történeti épületek szerepeltek a fényképeken, formájuk Gyergyótól idegen volt. A gazdasági válság elején jártunk, amikor rádöbbenünk, hogy a helyi anyagok használata és a hagyományos tudás jó eszköz az építész kezében. Ebből kell gazdálkodni, szegény ember abból főz, amije van. Nagyon kevés erőforrás állt rendelkezésre, a makett is egy félbehajtott papírlapból állt, ollóval vágtunk rá nyílásokat a kivitelezővel az első megbeszélés során. A fontos szerkezeti csomópontok esőtől védve mélyen vannak az „épület” belsejében, kifelé a tartószerkezet merevítései elmaradnak, csak a héjazat áll, így a két egymásnak támasztott vékony lapból álló harangláb a temetőkapu felől nézve teljesen átlátszó, mögötte ott van a táj. A belsejéből felfelé nézve szinte lebeg a harang, s az ég kéke oldja a szerkezetet. Más oldalról nézve szürke eminenciásként marad a háttérben, szépen öregedve, szürkülve bele a környezetébe. A tervezés során az ácsok logikáját

A gyergyóditrói Szent Imre-kápolna és harangláb

követve, a műemlék épületek tetőszerkezeti csomópontjait mai nyelven újrafogalmazva a csengettyű a vidéken honos haranglábak hagyományai szerint kapott egy jó arányrendszerű és ritmusú deszka borítást. Ebben a köpenyben csendesen, visszafogottan, a maga 2,2 méteres alapterületével sikeresen vette fel a versenyt egy regionális építészeti versenyen, szépen illusztrálva azt, hogy a kicsit is meg kell becsülni, egy ekkora épület is lehet építészeti feladat.

A második harangláb Gyergyószentmiklóson, a Bucsin negyed mezsgyéjén válik annak központjává, a templommal s a köré szerveződő városi térrel együtt. A negyedből rávezető út perspektívázáró elemeként erődtemplomokra emlékeztető szűk nyílású, tömör fallal

A gyergyószentmiklósi Szent István templom haranglábával

védekezik a tömbházhadsereggel szemben. Másik oldalán, a park és a templom felől nyitott, innen feltárulkoznak az egykori nagy háborúk alatt oly sérülékeny harangok. Amikor elektromos rendszerre akarták átállítani a harangokat, akkor szembesültünk azzal, hogy az átszerelést végző szakember csupán technikai paraméterekben gondolkodik, vagyis a kérdés legkényelmesebb megoldásán. Lassan feloldódó bizonytalansággal viszonyult a „mégis hogy fog kinézni” kérdéskörhöz. Ekkor világosodott meg számomra az a dolog, ami mindig is zavart régi templomaink tornyában: sokszor útban van a modern gépészet, s mivel ritkán járnak a toronyban, hát nem is érdeklí igazából a megrendelőket a szerelési mód kinézete. Pedig egy-egy templomtorony belülről nyitott olvasókönyv, fontos volna látogathatóvá tenni, csak azért is, mert egy körpanoráma

a toronyból nagyban segít megérteni a falut. Visszatérve a Bucsin negyedi haranglábhoz: végül is sikerült elég diszkrét módon összezsomagolni a távvezérelt harangozáshoz szükséges szerkezetet.

A harmadik a Ditróban épülő Szent Imre-kápolna csengettyűje. Gyakorlatilag ebben az esetben van szó eredeti funkció-ról eredeti környezetben. A javasolt szerkezet önmagát merevíti, miközben itt is átjátszik az építményen a táj, akár csak a másik két esetben. A hátrább (újra)épülő Szent Imre-kápolna sem akar kilógni a faluszerkezetből, tömegében csúrt formáz, utcai homlokzata azokhoz hasonlóan deszkaburkolatú. Ami még belekerült az épületbe: az útszéli keresztnek gondolata, egy ilyen kereszt köré szerveződik az udvar, e mellett van a kápolnabejárat. Az udvarra a haranglábban keresztül, a csengettyű alatt lehet bemenni.

Úgy gondolom, a három építmény (bár ugyanazzal a funkcióval rendelkezik) más-más helyzetekre ad választ. Egyik sem annyira feltűnő, hogy csak rá összpontosítsa a járókelő a figyelmét, mégis tájékozódási pontként diskurálnak környezetükkel. És ez nagyon fontos dolog, mert hiszem: Székelyföld építészetében a (kultur)tájjal való párbeszéd megkerülhetetlen. Fecső Zoltán szavaival: „A Larix Stúdió épületeiben az a közös, hogy integrálódnak a székelyföldi tájba. Nem meghatározni akarják környezetüket, hanem az itt fellelhető évszázados értékekre irányítják a figyelmet, mindezt kortárs szemlélet szerint.” A fenti munkák ebben a szellemben készültek. ■

Köllő Miklós

Harangláb a temetőben

Már használatban a csillagvizsgáló

Új ablak nyílik a csillagos ég felé

■ Hosszú „vajúdas” után Gyergyószárhegyen elkészült a második amatőr csillagvizsgáló. A jó néhány éve megépült és felszerelt első csillagvizsgáló dr. Munzlinger Attila tulajdona, akinek fényképeiben gyakran gyönyörködhettünk e rovat sorai között. A jó példa megvolt, következett a tervezés.

Rajzok, vázlatok, fényképek, honlapok tömkelegéből fokozatosan kezdett letisztulni a követendő irány. Minden csillagvizsgálónál alapkövetelmény a távcső rezgésmentesítése. Az én esetemben ezt a funkciót egy 25 cm átmérőjű és 180 cm hosszú vasbetonszlop töltötte be. Mikorra elkészült, csak 70 cm maradt a felszín felett, erre került rá az ekvatoriális tengelyrendszer. A távcsövet védő épület tervezése és építése is kihívás volt,

A csillagvizsgáló alapja és váza

elsősorban a választott forma és a kivitelezés miatt. Több kritériumot is figyelembe kellett venni a létező épület tanulmányozása közben. A klasszikus kupola kivitelezését nehéznek ítéltém, ráadásul az alatta levő henger alakú fal meggátolja a horizonthoz közeli jelenségek észlelését. Emiatt egy újabb megoldás mellett döntöttem: az észlelőrés majdnem a földig nyílik és nem csak a tető forog körbe, hanem az egész épület. A megépítést egyszerűsítve az épület nem hengeres, hanem 3x3 m-es négyzet alapterületű.

Az alapot egy 3 m átmérőjű vasbetongyűrű adja, amelyen egy élére állított, körbe hajlított zárt szelvény nyugszik. Ezen a szelvényen gördül a nyolc db. csapágyazott műanyag kerék, amely az épület körbeforgását biztosítja. A zárt alumíniumszelvényből készült

Molnár Zoltán
Gyergyószárhegy
mozika33@yahoo.com

épület trapéz hullámlemezzel lett borítva. A csillagvizsgáló áramellátását a 40 m, föld alatt vezetett kábel szolgáltatja.

Február végére fedél alá került a 20 cm-es távcsővem és alig várom, hogy az időjárás kedvezzen a megfigyeléseknek.

Április végén a Merkúr és a Vénusz újra felkereshető az északnyugati égbolt alján, napnyugta után. Láthatóságuk javul, de a Merkúr nap mint nap magasabbra igyekszik. A Vénusz csak lassan követi, de május 28-án utoléri és el is hagyja. A két bolygó között a legkisebb látszólagos távolság kb. akkora, mint a Hold átmérője.

A Marsot április elején a Bika (*Taurus*) csillagképben találjuk meg, háromszöget alkotva a Fiastyúkkal és a Hyadokkal. Útban az Ikrek (*Gemini*) csillagkép felé, április 17-én a Marsot utoléri a növekvő holdsarló, majd 26-án ő maga elhalad az M35 nyílt csillaghalmaz mellett. Ez a halmaz tiszta, és sötét égbolton szabad szemmel is látható kis ködösségként. A május hónap arra is jó, hogy ezalatt az idő alatt a Mars nyugodtan áthaladjon az Ikrek csillagképen.

Áprilisban és májusban a Jupiter meg a Szaturnusz mintha lefagyna a Bak (*Capricornus*) csillagkép csillagai között. Az elején, napkelte előtt figyelhetők meg a délkeleti égbolt alján, május végére már a déli égbolt díszévé válnak a kora hajnali órákban. ■

Mit üzen a hóvirág?

A mindannyiunk által ismert, igen kedvelt, egyszerű, szép, szerény, gyöngéd, de mégis erős, kitartó, illatos kisvirág kapta a természet azon feladatát, hogy a tavasz hírnöke legyen. Nincs az a szem, mely ne látná meg az avarban, a csupasz földön, noha nem színes, mégis észrevesszük jelenlétét, mert ő az első! Formára olyan, mint egy apró csengettyű, de hangja nincs, mégis értjük az üzenetét: úton a tavasz! Minden szép és jó tulajdonsága ellenére a kihálás veszélye fenyegeti. Csodálom, ezért szerettem volna többet megtudni róla. Így akadtam rá a napokban **A hóvirág legendájára**, melyet olvasva elgondolkodtam e virág kiváltságosságán.

■ A hóvirág legendája

Valamikor élt Napsugár, ő volt a legkisebb és a legféltettebb leánygyermek a fénylő Égboltnak. Éppen ezért az édesapja hagyta, hogy korlátok nélkül szárnyaljon arra, amerre a szíve húzza.

Egy szép napon Napsugár elhatározta, hogy sétára indul egy kertbe, hát az a hely maga volt a földi mennyország. Beborította az illatosan hullámozó virágtenger, és enyhe tavaszi szellő fújdogált.

– Miért is nem választok egy illatos virágot? – tette fel a kérdést magának Napsugár, és azzal lehajolt, leszakított egy virágot, a hajába tűzte, majd újra a levegőbe emelkedett.

A kert összes virága összedugta a fejét, és susterogni kezdtek:

– Láttad ezt? Aranyruhája volt! Ilyen csoda szépséget eddig még sosem láttam. Milyen virágot tűzött a hajába?

– Biztosan egy rózsát! – mondta büszkén egy pirosan pompázó rózsabimbó, amelyen a harmatcseppek gyémántként csillogtak.

– Azt hiszem, nem közülünk választott – mondta egy sárga tulipán.

– Nem látja, hogy milyen szépek és illatosak vagyunk? – kérdezte méltatlankodva egy liliom.

A sarokban megbúvó kicsi, de illatos ibolya azt mondta, hogy Napsugár biztosan egy lila testvérét tűzte a hajába.

Ekkor a másik sarokból halk sírdogálás hallatszott: egy pici, törékeny hóvirág volt az, aki azért könnyezett, mert Napsugár hercegnő aranyruhája megkarcolta, amikor épp az egyik testvérét leszakította, és a hajába tűzte.

Napsugár hercegnő meghallotta a sírást, és egy kis könnyeszemet ejtett a hóvirág törött részére, amely rögtön összeforrt.

– Szegény kis virág, nagyon sajnálom, hogy szenvedést okoztam! Mit szeretnél cserébe?

– Nem kérek semmit – mondta a kis hóvirág, és lehajtotta a fejét.

– Nem szeretném a rózsza szépségét, a tulipán büszkeségét vagy a liliom illatát?

– Nem kérek semmit, köszönöm. Azonban, ha mégis valamivel meg szeretnél ajándékozni, küldd el az első napsugarakat, hogy a hótakaró alól ki tudjanak bújni a testvéreim. Az emberek nagyon boldogok lesznek, hiszen tudni fogják, hogy eljött a tavasz.

Napsugár lehajolt, megsimogatta a hóvirágot, majd visszament az égre. Azóta minden tavasszal az első virág, amelyik kibújik a hó alól, az a hóvirág.

Egy másik, orosz legenda azt állítja, hogy „egyszer az öregasszony, Zima és társai, úgy döntöttek, hogy nem engedik a tavaszt a földre. De a bátor Hóvirág felegyenesedett, szétszórta a szirmai, és védelmet kért a Naptól. A nap felfigyelt Hóvirágra, felmelegítette a földet és megnyitotta az utat Tavasz előtt.”

Rendjét bontott világunkban az egészségtelen, meleg tél előcsalogatta a hóvirágokat, így az elmúlt év decemberének végén, meglepetésemre, megpillantottam a földből lándzsaként előbújt hóvirágokat.

A több-kevesebb hideg ellenére január végére szirmaikat bontották. Hogyha sütött a nap, tágra nyíltak, estére összecukódtak. Ámde jött a februári hó és hideg. A hótakaró védte ugyan őket, de a frissen hullott vizes, nehéz hó földhöz tapasztotta a gyenge kis virágokat.

A napokban újra felmelegedett az idő, elolvadt a hó, és elelendő volt egy kis napsütés, a hóvirágok talpra is álltak, újra tündökölnék, hacsak óvatlan kezek nem szakítják le őket. Hogyha a helyén marad, március közepéig megörvendeztet, ha leszakítják, csupán két-három napot él.

Olvastam egy tanulságos tanítómesét, melyet Gyarmati Viktória *Hóvirágtündérek* címmel írt. A mesében egy gyerek a szüleiivel kirándulni megy a közeli erdőbe, hogy megsimogassa őket a Napocska. Azt, hogy tavasszal felébred téli álmából a természet, az Anya így meséli el a gyerekének: „Előbújnak a virágok és rügyezni kezdenek a fák, ha a Napocska gyakran megsimogatja őket”. A kirándulás során rábukkannak az első virágokra, a hóvirágokra és a gyerek szeretne szedni egy csokorral az édesanyjának, aki így figyelmezteti: „Nem szabad letépni!” – majd így magyarázott az apa: „Nagyon kevés van belőlük!” Az anya meséjével erősíti meg gyerekében azt, hogy a hóvirágoknak fontos helyükön maradniuk:

„A hóvirág olyan, mint egy apró csengettyű. Csodásan csilingel, de olyan halkán, hogy azt csak a tündérek hallják. Minden kis tündérnek van egy virága. Amikor közeleg az este, a hóvirágok csilingelő muzsikával aludni hívják a tündérüket, akik a virágkelyhekben alszanak. Virágszirom takaróval betakarítják őket és piciny kelyhük becsukódik. Így vigyáznak a tündérek álmára”.

Jó lenne, ha a szülők ilyen mesét mondanának gyerekeiknek és megtanítanák őket arra, hogy ne szakítsák le a virágokat, mert hogyha azok helyükön maradnak, az utánunk jövők is megcsodálhatják őket, így virágzásuknak nagyobb értelme lesz. „Mindent a szemnek, semmit a kéznek!” – tanít régi közmondásunk is.

A keresztény kultúrában Mária virágának és a remény szimbólumának is tartják. Egy legenda szerint a Paradicsomból kiűzött Ádámot és Évát vigasztalta bizakodást keltő látványával.

A nép „tavaszika” néven is emlegeti, és nevéhez néphiedelem is fűződik. Régen a hó elolvadásakor a falusi emberek kiásták a hóvirág hagymáját, és a tehéneknek adták, elkerülve ezzel, hogy a boszorkányok elpasszák a tehének tejét. Mi azonban ne próbálkozzunk, mivel a növény ezen része mérgező.

A hagymájában termelődő anyag mérgező, ám a gyógyászatban felhasználva a hatóanyagból készült gyógyszert izombetegség, izomgyengeség ellen használják, ezenkívül a gyermekbénulás és az Alzheimer-kór kezelése során is kedvező hatást tapasztaltak.

Nem utolsósorban a hóvirág a szépművészetben játszik szerepet. Költők sokaságát ihleti meg és festőknek szolgál témát alkotásaikhoz.

A hóvirág (*Galanthus*) az amarilliszfélék talán legismertebb növényfajához tartozik, a liliomfélék családjába tartozó hagymás növény. Tájainkon három faj fordul elő, a kertekben ültetett pompás hóvirág (*Galanthus elwesii*), a redőslevelű hóvirág (*Galanthus plicatus*), valamint az őshonos kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*). Annak, aki a hóvirágra pillant úgy tűnik, mintha a növény kocsányán három fehér tejcsepp hintázna. Ezért kaphatta a latin *Galanthus* elnevezést, ami azt jelenti, hogy tejvirágú. Virágát három nagyobb, külső fehér és három kisebb, fehér-zöld foltos belső lepelével alkotja. A hóvirág fiókhagymáival és szétszóródó magvaival nagy kolóniákat hoz létre. Bár a természetben a ligeterdő az otthona, a kertben is nagyon szépen díszít. Huszonegy fajuk él, melyek a Pireneusoktól, Közép- és Dél-Európán át, a Kaszpi-tóig, illetve a Közel-Keletig találhatók meg. Közülük a legkülönbözőbb faj Görögországban októberben virágzik.

FOTÓ: JÁNI ROZÁLIA

2005 augusztusában az uniós jogszabályváltozásoknak köszönhetően lett az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növényfaj. Magyarországon természetvédelmi értéke 10 000 forint, egyetlen szál letépését is pénzbírsággal büntetik. Azt viszont már kevesebben tudják, hogy „a *Galanthus nivalis*, azaz a kikeleti hóvirág védett növény, sem leszedni nem szabad, sem árusítani. Romániában a 2007/57-es sürgősségi kormányrendelet egyik melléklete tartalmazza azt a szabályt, melynek értelmében a hóvirágot nem szabad eltávolítani természetes élőhelyéről, mivel fokozott figyelmet igénylő faj.” (forrás: Székelyhon)

Ennek ellenére március 1. és 8. alkalmával megjelennek az alkalmi árusok, akik nem kerti, hanem erdei, kikeleti (*Galanthus nivalis*) hóvirágot árulnak. Ilyenkor legalább azt megtehetjük, hogy ne vásároljuk tőlük, és mondjuk is el, hogy miért tesszük, lehet nem tudnak róla: mivel magról is szaporodik, leszedésével megakadályozzuk terjedését.

A hóvirág megjelenésével számtalan üzenetet hoz magával, azon túlmenően, hogy azt hirdeti, úton a tavasz!

– A gazdáknak, gazdálkodóknak, hogy vége a téli pihenésnek, álomnak, kezdődhetnek a tavaszi munkák, a különböző munkálatok a gyümölcsöskertekben, a palántanevelés, a szerzők előkészítése, tervezgetés arról, hogy mi hova kerüljön az új tenyészidőben.

– Mindannyiunknak tudunkra adja, hogy nem szabad letépni! Megmaradásukért, szaporodásukért jó lenne, ha kertjeinkbe, de akár cserépbbe vagy virágládába is ültetnénk. A kereskedelemben ősszel kaphatók hóvirághagymák, más, kora tavaszi hagymásokhoz hasonlóan, mint a sáfrány, a tözike vagy a gyöngyike.

– Hogy hóvirágaink ne legyenek magányosak, ültethetünk még téltemetőt, csillagvirágot, szellőrózsát, odvas keltikét, májvirágot, hunyort is, így kertjeink korán megelevenednek, életre kelnek, színesek lesznek, feledtetik a szürke, hideg telet.

A természet gondoskodik rólunk, itt az ideje, hogy komolyan vegyük a jelzéseit! Mi lesz velünk, emberekkel, ha nem lesz, aki által üzenjen a természet? ■

Jáni Rozália kertészmérnök

1

2

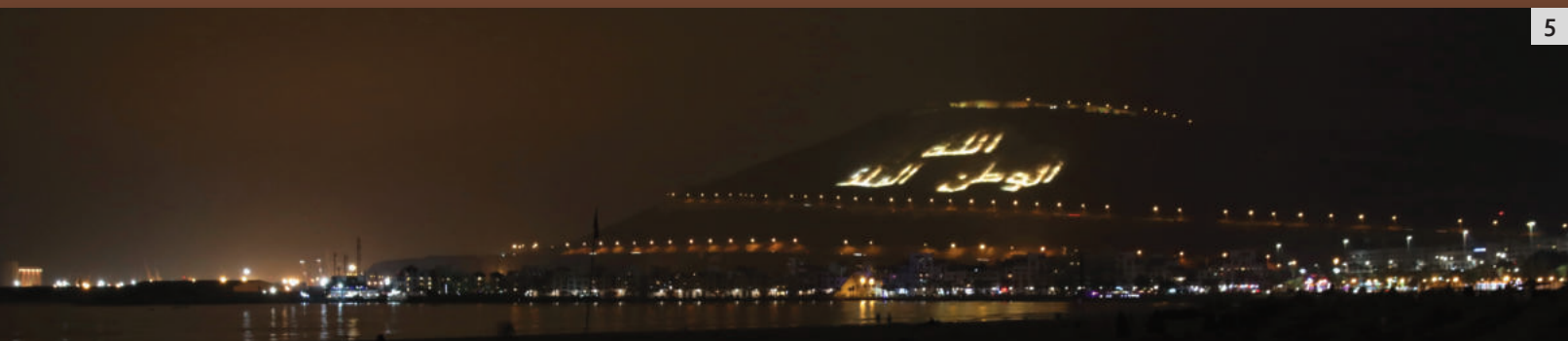
3

4

Mesészép Föld (6. rész)

Afrika, jövünk!

5

6

7

8

Jó lett volna Kolumbusz, illetve más nagy felfedező idejében hajózni – ezzel kezdtem a Meseszép Föld sorozatot. De mit lett volna, ha Verne egyik hősével, Roburral repültünk volna akkor, amikor a valóságban még fel se fedezték a repülőt? A regényben Hódító Robur nagy utat tett meg, többek között Olaszországot, majd Marokkót is érintette. Több mint 130 év elteltével a fellegekben éreztük magunkat. Igazából nem csak éreztük, hanem repültünk is egy másik kontinens, Afrika felé.

■ Alig szálltunk fel a hűvös Budapestről, máris a „magyar tengert”, a Balatont pillanthattuk meg. A felhők közül a Tihanyi-félsziget is kikandikált. Örömmünkben, hogy pár óra múlva a meleg Afrikában landolunk, elkiabáltuk volna, hogy jövünk. És a tihanyi visszhang csak ismételte volna, hogy jövünk, jövünk... Mivel a repülőben nem próbálhattuk ki ezt, csak magunkban dúdoltuk az ismert dalt:

FOTÓ: DEÁK LÁSZLÓ

1. A kanyargós Embalse de Mequinenza
2. Pálmafák a kivilágított medencében
3. Két kontinens egy képen
4. Az első felhők az Atlasz-hegység felett
5. Kivilágított hegyoldal, az arab felirat jelentése: Isten, Ország, Király
6. Gibraltar
7. Az Alpok vonulata
8. Mindent a turistáért – óriáskerék Agadirban

„Ha meguntam, hogy mindig itt legyek, Majd utazgatok, mert utazni élvezet. De szóba se jöhet Skandinávia, Csak a jó meleg Afrika...”

Merengésünkből egy idő után a kapitány ébresztett, amikor bejelentette, hogy Velence felett vagyunk. Mielőtt képezetben a Szent Márk téren barangolnánk vagy épp a lagúnák városának karneválján farsangolnánk, figyeljük tovább a repülő ablakából látható tájat. A távolban megjelentek az Alpok havas hegycsúcsai, alattunk a Mercantour Nemzeti Park csodálatos hegyei, tavai. Beléptünk Franciaországba. Ezt a térséget feltétlenül fel kell tenni a bakancslistára. Ahogy a következő látóvalókat is, Saint Julien du Verdon környékét, valamint a Sainte-Croix-i tavat. Mindig is szerettem a földrajzot, de annyira mégsem voltam kocka ebből a tantárgyból, hogy csak úgy fújjam kívülről ezeket a helyeket. Ami tetszett, lefotóztam, majd utólag megnéztem, merre repültünk. Az „unalmas” téli hónapokban egészen jó szórakozás volt fotó alapján betájolni a látottakat a térképen.

Feltűnik egy nagy város, valamint annak kifutópályája. A Marseille Provence repülőtér utasai várhatják következő járatukat, mi továbbrepülünk utunk következő állama felé. Spanyolországba a Golf de Roses (Rózsa-öböl) felett „lépünk” be. Még pár perc és északon a Pireneusokat, délre Gironát, Barcelona „kapuját” pillantjuk meg. Kapujának nevezem, mivel légvonalban csak 85 km-re van a katalánok fővárosától. A bakancslistára Aragóniát is érdemes felírni. Minden megtalálható ebben az autonóm régióban, ami szemnek, száznak ingere. És nem csak a kulináris élvezetekre gondolok, hanem a látóvalókra is.

Deák László
EKE Gutin Osztály
Nagybánya
deak.laszlo@eke.ro

Megérkezés az Agadir–Al Massira repülőtérre

A repülőből a kacsaringós Embalse de Mequinenza (Mequinenza víztározó) és annak egyik kis szigete, az Isla Mediana tűnik fel, majd dél felé kanyarodik a gép. Nézelődünk, de valahogy semmi se tud megragadó lenni. Ez már a türelmetlenség első jele, várjuk, hogy megtekintsük Gibraltárt, majd az afrikai kontinentst. És eljön az a pillanat is, habár a nagy Gibraltár-szikla felett formás, kerek felhő szobroz. Mintha a királynő koronája lenne, aki ezzel is bizonyítani akarná, hogy ez tengerentúli brit felségterület.

A Földközi-tenger felett, a Gibraltári-szoros közelében tartunk Észak-Afrika felé. Az első afrikai város Ceuta, mely autonóm és Spanyolországához tartozik. 10 000 m magasságból meglátjuk a 2 T-t, Tarifát és Tangert. Előbbi Európában, utóbbi Afrikában található. Hajóút köti össze ezeket, de sokkal érdekesebb a magasból látni a két várost, illetve a két kontinentst. Tangerről csak annyit, hogy Marokkó egyik legfontosabb kikötővárosa, érdemes az óvárosba is eljutni. Csak 32 km-re van Spanyolországtól, a kompok átkelési ideje alig több egy óránál, így sok a turista és pezsgő az éjszakai élet.

Fentről elég kopárnak tűnik minden – ez az első benyomásunk Marokkóról. Északon, a Rif-hegység környékén elég sok szélturbinát látunk, majd itt is megjelenik egy nagy víztározó, a Barrage Al Wahda. A repülő nyugat felé tart, és innen jó ideig a part mentén haladunk. Jobbra az Atlanti-óceán, balra a barnás táj, majd alattunk megmutatkozik a fehér ház. De nem az amerikai Fehér Ház, hanem Casablanca, Marokkó gazdasági fővárosa, illetve legnagyobb városa. És, ha már az Egyesült Államokat említettem, a második világháború alatt sokan innen akartak a tengerentúlra emigrálni, de ez csak hivatalos igazolvánnyal volt lehetséges. Mindez az 1942-ben bemutatott filmben, a Casablancában történik. Érdemes megnézni ezt a romantikus drámát, főleg, hogy olyan nagy színészek játszanak benne, mint a háromszoros Oscar-díjas Ingrid Bergman, valamint az egy Oscarral rendelkező Humphrey Bogart. A Casablanca rendezéséért a magyar-amerikai Kertész Mihály Oscar-díjat kapott.

Innen már csak egy óra repülés és Agadirbe érünk. Leszállás előtt a gép még kanyarodik egyet az Atlasz-hegység felé, hogy aztán a kijelölt sikló pályát követve végezze el a süllyedést,

Kilátás a Mogador Al Madina szállodából

majd landoljon az Agadir–Al Massira nemzetközi repülőtérén. Igen ám, ezt szép így leírni, de a valóságban már izgalmasabbnak bizonyult ez a kanyar.

A hegység környéke felhőtengerben úszott, ebbe a sűrű felhőségbe repültünk be. Az utaskísérő figyelmeztetett a turbulenciával kapcsolatosan, aztán úgy elkezdett rázkódni a gép, mintha elemeire akarna szétesni. De nem ilyen fából faragták, haja szála se görbült. Maximum egy-két utas fedezte fel első fehér hajszálát. Pár hosszú perc után ismét napsütésben ragyogott a táj. Ekkor már közeledtünk a földhöz, könnyen kivehető volt a sok fóliasátor, melyben a banánok várták leszüretelésüket. És 4 óra 40 percnyi repülési idő után megérkeztünk Agadirba, a forró Afrikába.

A turbulencia megszűnt, a kaland folytatódott. Az országba be- és kilépés során egy regisztrációs nyomtatványt kell kitölteni. Ezeket a kis űrlapokat az útlevél-ellenőrzés előtt kaptuk kézhez, szépen beírtuk személyes adatainkat, útlevelünk számát, az utazás célját, azt, hogy hol foglaltunk szálláshelyet... és foglalkozásunkat. Ellenőrzéskor rápillantanak, aztán, ha rendben az útlevél, mehet is dolgára az ember. Igen ám, de ki gondolta volna, hogy az újságíró szakma veszélyes lehet a királyság becsületére? Én nem, de ők igen. Kényesen vigyáznak arra, hogy mit írnak róluk. Amint meglátták azt, hogy journalist, egyből összedugták a fejüket és kérdezgetni kezdtek. Nem értették, hogy mi fán terem a Bányavidéki Új Szó, gondolom, ott csak a CNN, BBC és egyéb ilyen nagybetűs médiák a menők. Aztán úgy döntöttek, ha a nyomtatvány hátoldalára ráírom az újság nevét, akkor engem is befogadnak. Utólag vicces történet, de akkor enyhén izgalmas volt ott állni. Mondanom sem kell, kiutazáskor már üzletembert írtam a lapocskára.

Pálmafák szegélyezte úton mentünk a szállodánkba. A recepciónál már mosolyogva vártak, hiába, mindent a turistáért. Amíg szálláshelyünk papírjait intézték, nemzeti italukkal, a marokkói mentateával kínáltak. Kiemelem, hogy marokkói, mivel itt a zöld teát friss mentával keverik, valamint a cukrot se sajnálják belőle. A tea valami fenséges. Mivel lányom, Gerti jobb keze tele volt csomagokkal, így bal kézzel akarta elvenni a poharat. A tálca vissza lett húzva, kis mosoly, majd ismét nyújtották. Ki akarta próbálni, hogy megkapja-e a tisztátalan kezébe a teát vagy sem, ezt nem kérdeztem. Az illem azt követeli, hogy az arab országokban evésnél, ivásnál a jobb kezünket használjuk.

Első este kicsit ismerkedtünk a környékkel. Szállodánktól átmentünk az Augusztus 20. körúton – nem minket tisztelnek meg ezzel, hanem ekkor ünneplik a forradalom napját –, és máris a jól kiépített strand széles sétányán andalogtunk, néztük az óceánt, a távoli hajók fényeit, az egymás melletti szállodákat, éttermeket, ahova élő zene csalogatta be a turistákat. De nem csak a zene csalogatta őket, hanem a pincérek is. Az egyik, nekünk szimpatikusabb helyre mi is bementünk, és ki is próbáltuk a marokkói konyha sajátos edényében, a tajine-ban (tazsin) párolt csirkét. Bevallom, hogy az ebben a kúpos agyagedényben párolt zöldségek jobban ízlettek, mint a csirke. Elég késő volt, amikor visszaindultunk szálláshelyünkre. A vendéglő nagy akváriumában már javában aludt a rák. Megnyugodhatott, hogy nem őt fogyasztottuk el azon az estén.

A távolban az Agadir Oufella romjai, a hegyoldalban kivilágított arab felirat, melynek jelentése Isten, Ország, Király. Ez nekünk azt is jelenthetné, hogy Isten segítségével egy olyan országba jutottunk el, melyben VI. Mohammed király uralkodik. A hosszú, fárasztó, de egyben izgalmas nap után aludni tértünk, és vártuk a további napok kalandjait.

A következő részben a Massa régióba jutunk el. ■

Három nap Háromszéken

(2. rész)

Tó a Rétyi Nyírben

■ Első napi sepsiszéki utazgatásunk után – miután ellátogattunk Bölönbe, Nagyajtára, Miklósvárra, Ilyefalvára és Árkosra – második nap a három szék legkisebbikébe, Orbaiszékre igyekeztünk.

Első célpontunk a Háromszéki-medence délkeleti sarkában meghúzódó **Zágon** volt, ahol a Mikes-Szentkereszty-kastélyt látogattuk meg. Ez egykor a Mikes család tulajdona volt. Itt született a *Törökországi levelek* írója, Mikes Kelemen (1690–1761), aki II. Rákóczi Ferenc hadapródja volt, követte a fejedelmet a száműzetésbe. Birtokainak elkobzása után került a kastély a Szentkereszty család tulajdonába. Az épületben berendezett múzeumban megtekinthettük a Mikes Kelemen, Csutak Vilmos (történész, 1878–1936), Kiss Mányi (Kiss Margit, színésznő, 1911–1971) és Domokos Géza (író, műfordító, a Kriterion Könyvkiadó igazgatója, 1928–2007) emlékére berendezett tárlatokat.

Zágonból a közigazgatásilag Kovásznához tartozó **Csomakőrösre** (1904-ig Kőrös) mentünk át, ahol a nagy Ázsiatutató nyelvutód, a magyarság őshazájának kutatója szobránál álltunk meg. Megemlékeztünk Kőrösi Csoma Sándorról (1784–1842), aki itt született, itt kezdte az iskolát, mielőtt felkerült volna a nagyhirű nagyenyedi kollégiumba. A Dardzsilingben elhunyt tudós szülőházát lebontották, az emlékházat viszont könnyen megtaláltuk, de a járványügyi helyzet miatt

nem fogadtak látogatókat. Fotózkodtunk a székelykapu előtt és a ház tornácának előterében, majd folytattuk utunkat.

Orbaiszék központjában, **Kovásznán** nem terveztünk megállni, de közkívánatra mégis megnéztük a főtér keleti szélén látható Pokolsár nevű egykori iszapvulkánt. A vulkáni utóműködés nyomán keletkezett kéndioxidos-széndioxidos gáz- és borvízfeltörést (ásványvizet) egykor fürdőkúrára használták, ma kómedencébe zárt, ráccsal fedett, alig feltűnő fortyogó maradt belőle.

Kovászna városának északi szomszédtelepülése, **Zabola** volt a következő célpontunk, ahol a központban, az úton átívelő székelykapu után balra tértünk a Csángó Néprajzi Múzeumhoz, amit Pótzsony Ferenc professzor, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja mutatott be. Az előbbi napi borongós idővel ellentétben szép napsütés volt, ezért jólesett az árnyékba húzódva hallgatni beszédét. Elmondása szerint az utóbbi hét évszázad folyamán a magyarok több alkalommal telepedtek át a Kárpát-medencéből Moldvába, ahol elszigetelt környezetben megőrizték nyelvünk áttelepedésük idején beszélt, ma már archaikusnak számító állapotát és a magyar népi kultúra számos elemét. A folyamatos asszimilációs politika, valamint az 1989 után megnyílt határok és könnyebb utazási feltételek következtében felgyorsult a moldvai csángók körében is a nyelv-, kultúra- és identitásváltás,

Málnásfürdői sétány

ezért nagyon fontos összegyűjteni, bemutatni és átmenteni az utókornak a csángó tárgyi és szellemi kultúráját. A Moldvában tapasztalható intolerancia miatt nem tartották biztonságosnak ott egy gyűjteményt vagy múzeumot létrehozni, ezért esett a választás az orbaiszéki Zabolára. A bemutató után körbejárhattuk a kiállított tárlatokat, ahol többek közt gorzafalvi, lézpedi és pusztinai lakásbelsőket, színes viseleteket, textilákat, fazekasműhelyt és kerámiákat tekinthettünk meg.

Gelence katolikus temploma

A múzeumtól elszéltünk a református erődtemplomig, melyet kinyitottak és bemutattak. Az elmondottak szerint hajdanán egy Páva nevű falu állt ezen a helyen, ahol egy vár köveinek felhasználásával a 14. században templomot építettek. Ezt az évszázadok folyamán többször újjáépítették és védőfalakkal látták el. Zabola Mikes-kastélyában nevelkedett egykor zágoni Mikes Kelemen is, de az épület nem látogatható, szálloda működik benne. Így annak ellenére, hogy látogatásának ötlete felmerült, mehetünk tovább Gelencére.

A Háromszéki-medence keleti szegletében, az azonos nevű patak völgyében meghúzódó **Gelencén** a 13. századi, Szent Imrének szentelt katolikus templomot látogattuk meg. Ez Székelyföld egyik legkülönlegesebb műemléke. Akárhány templomot láttunk eddig, a gelenceit egyikkel sem téveszthetjük össze. Kapuján belépve időutazás érzése keríti hatalmába az embert, mintha néhány évszázaddal visszarepítették volna az időben. A templom az első tatárjárás után épült 1245 körül, a diadalív félköríves formája mai napig megmaradt. Szinte a teljes belső falfelületét freskók borították. Ezek közül leghíresebb és művészettörténeti szempontból a legjelentősebb a 14. században festett, a nyugati fal felső részét elfoglaló Szent László-legenda képsorozata. Alatta Krisztus szenvedéstörténetének képkockái látszanak. A szentségfülkébe vésett 1503-as évszám a templom gótikus stílusban való átépítésének idejét jelzi. Abban az időben építhették a védőfalat és a tornáccal magasított tornyot is. A festett kazettás mennyezet a 17. században készült. Az 1932-es restauráláskor tárták fel a gótikus szentély padlózata alatti román kori szentélyt, és fedezték fel a templom rovásírásos feliratait. 1966-ban felújították a kazettás mennyezetet és megtisztították a freskókat, majd 1999-ben külső falfestményeket fedeztek fel.

Kellemes kora őszi napsütés volt, így ennyi kulturális élmény és információhalmozás után jólesett sétálni egyet a **Rétyi Nyírben**, Orbán Balázs szóhasználatával élve Háromszék Szaharájában. A többnyire homokkőből felépült Háromszéki hegyekből a Nemerében eredő Feketeügy által szállított homok a medence déli, laposabb vidékén lerakódott, majd kiszáradt. Miután az éghajlat csapadékosabbá vált, a homokfelületen megjelent a növényzet, az alacsonyabb részeken pedig a homok alatti vízzáró réteg következtében tavak alakultak ki. A Feketeügy bal parti mellékén kialakult Rétyi Nyír jellegzetes fafajtája a közönséges nyír (*Betula pendula*). A nyírfaerdeiről és tavirózsaíróiról híres terület tizenöt négyzetkilométeren terül el, melyből nagyjából két és fél négyzetkilométernyi védett, ez a Rétyi Nyír Természetvédelmi Terület.

Aznap délután még a sepsiszéki **Uzonban** álltunk meg. A Feketeügy jobb partján elterülő falu Mikes-kastélyát látogattuk meg. Az örökös által bemutatott épület felújítás alatt áll, emeletén már vendégszobákat alakítottak ki, az alagsorban konyha és lovagterem működik, az istállóban pedig hátszlovak várják a lovagolni vágyókat. A Mikes örökös elmesélte azt is, hogy itt, Uzonban eredetileg Béli-udvarház állt, amelyet Apafi Mihály fejedelemisége idején (1661–1690) Béli Páltól koboztak el Teleki Mihállyal, a fejedelem főtanácsosával való szembefordulása miatt. A birtokot ezután kapták meg a Mikések.

Árkosra, a szállásunkra ismét sötétben érkezünk, de reggel, mielőtt továbbindultunk volna, házigazdánk, Bálinth Zoltán bemutatta a szomszéd telken létrehozott Vasalómúzeumot. A belépőt valószínűleg zavarba ejti a különböző méretű és formájú vasalók sokasága, melyek közül rengeteg 19. századi. Ennyi vasalót egy helyen szerintem egyikünk sem látott eddig. A Vasalómúzeum egyfajta tájház is, ugyanis a házigazda régóta gyűjti a népi szerszámokat, használati tárgyakat,

viseleteket. Láttunk itt egy középkorból származó sarkantyút is, mely az elmondás szerint meglehetősen rozsdás állapotban került elő, de Coca-Colában áztatva tökéletesen megtisztult. Ha ezt sejtette volna annak idején az a bizonyos amerikai gyógyszerész a 19. század végén...

Órákig lehetett volna nézelődni, mi azonban nem számítottunk ennyi látványosságra, ezért nem terveztük hosszúra a látogatást, mennünk kellett, vártak Oltszemen. Vetettünk még egy pillantást egy egykori Benkő-udvarház helyén álló Szentkereszty-kastélyra, melyet az örökösök visszakaptak és felújítottak, majd elbúcsúztunk házigazdánktól.

Oltszem Sepsiszentgyörgytől északra, az Olt egyik jobb oldali teraszán épült. A falu felső végén álló Mikó-kastélyt az örökösök visszanyerték és kiköltözni készülő ottan az ott működő értelmi fogyatékos gyerekek iskolája. A gondnok már előre üzent, előkészítette a kastély kulcsát számunkra. Az út felől ódon kőkerítés, a kapun belépőt pedig faszorral szegélyezett sétány fogadja. Na meg egy sereg gyerek az udvaron. Alig érkezünk meg, a gondnok már jött elénk, és küldte is fel az egyik srácot a kulccsal az udvar felső végében álló kastélyhoz. Felmegyünk, magabiztosan felszalad a lépcsőkön, „nyitom”, szól röviden hozzánk, és beilleszti a kulcsot a zárba. Mindezt operatívan, nyugodtan. De nem is volt miért idegeskednie, gondolhatta magában, hisz kulccsal könnyű, nemde? Akinél a kulcs, annál a hatalom, ahogy mondanák. Tehát beilleszti a kulcsot a zárba, elfordítja és... Feszült várakozás, izgalmunk a tetőfokán... és semmi! Nem történik semmi. Zavartan kiszedi a kulcsot, majd beilleszti ismét, most már figyelmesen, de ismét semmi. „Rossz kulcsot adtak, megyek, elkérem a jót” – és elszalad, majd hamarosan visszajön. „Ez a jó, más nincs, azt mondták” – majd megint próbálgatja sikertelenül. Akinél a kulcs, azé a hatalom, de az az igazi úr, aki rendelkezik a lakattal is, mondhatnánk, majd kiderül, hogy a gondnoknál levő kulcsot nem, de a lakatot lecserélték, valószínűleg az örökösök. Hamar végeztünk, összegezzük, belátva, hogy ezúttal nincs esélyünk megnézni a belső falakra az 1840-es években Bodor Péter székely ezermester által festett képeket.

Oltszem fölött az Olt völgye összeszűkül, mi azonban betértünk Málnásfürdőre, majd átbuszoztunk a Baróti-hegység gerincén **Zalánpatákára**. Ez a Nyíres-patak völgyében meghúzódó kis falu a Kálnoky család által a 17. században alapított üveghuta körül alakult ki. A faluban

Károly herceg kapuja Zalánpatákán

hagyományosan épült házakat találunk, az itteniek a természettel harmóniában élnek. A vadregényes, érintetlen környezet, melyet a „civilizált” Európában már hiába keresnénk, a közelmúltban annyira megtetszett Károly walesi hercegnek, hogy telket vásárolt itt. A falu felső végén masszív kőkerítés fogad, s a kapun belépve kiadó falusi házakat találunk, minden szükséges hozzávalóval. Akár egy tündérmesében, tiszta levegő, tiszta ház, hangulatos udvar és erdő körös-körül. A kapuval szemben turistajelzés vezet az erdőbe, melyen hamarosan borvízforráshoz, kádfürdőhöz és mofettához jutunk, melyek mintha a természet ajándékai lennének itt. Közel van a Hargita-hegység déli része, s a vulkáni utóműködés nyomán felfakadó vizek és feltörő gázok itt találnak maguknak utat a felszínre. Különleges élményekkel töltekezve indulunk tovább és arra gondolunk, ide vissza kellene jönni.

Erdővidék északi részén, Baróttól négy kilométerre, északra egy spontán javaslat nyomán megálltunk **Olaszteleken** is. A falu a Károly Róbert magyar király (1308–1342) idején betelepült olasz lakóiról kapta nevét. Az elegánsan felújított Daniel-kastélyt szándékoztuk megnézni kívülről, ugyanis a kastélyszállóként működő épületek nem látogathatóak. Annyira modernül felújították

ezeket, hogy szinte nem is egykori kastélybenyomását keltik. Az udvaron fából ácsolt építményeket találtunk, melyeket a modern művészet remekeiként tartanak számon, azonban absztrakt formájukkal meglehetősen felemás hangulatot keltenek. Különösen furán hatnak, ha összevetjük ezeket az alig fél órája látott, a természettel tökéletesen harmonizáló zalánpatáki házakkal. Székely logikával: ami használhatatlan, az haszontalan is...

Utazásunk utolsó célpontja a várva várt **Vargyas-szurdok** volt. Székelyföld egyik leglátványosabb sziklaszorosát Erdővidékről, Vargyas faluból lehet gépjárművel megközelíteni. A Hargita központjában, nagy kráterét áttörő Vargyas-patak miatt végigfolyik a vulkáni platóvidék, néhány kilométer hosszan átvágja a

Kőrösi Csoma Sándor emlékháza Csomakőrösön

Irány a Vargyas-szurdok

Persányi-hegység északi részének (Rika-hegység) mészkőtömbjét, egy csodálatos szurdokot alakítva ki Homoródalmás és Vargyas között. Orbán Balázs így ír erről a helyről mintegy másfél évszázaddal ezelőtt: „A természet e helyen annyi nagyszerűt, annyi megragadóan szépet halmozott egybe, hogy a bámulat valójában kimerül azoknak csudálásában”. A 70–80 méter magas sziklafalakban 122 barlang alakult ki, melyek védett denevérfajoknak adnak otthont. A szurdok természetvédelmi terület, a bejáratnál belépőt kell fizetni a parkőröknek. Számos barlangja közül kettőt ajánlanak látogatásra, a Lócsúrt, mely, mint neve is jelzi, egykor az igásállatok menedékhelye volt és a Nagy-barlangot, újabb nevén Almási- vagy Orbán Balázs-barlang, mely a környező lakosság menedékhelye volt vész esetén. A Nagy-barlangból jól rálátunk a Csala tornya legendás sziklaszirtjére, melyről egy tatárvész elmúltát oly heves karlendítéssel igyekezett a szemben lévő barlangban megbúvó emberek tudtára adni Csala vitéz, hogy a lendülettől lezuhant a szikláról.

Végigjártuk a szoros látványos szakaszát és felmáztunk a két barlangba is, s ez különösen jólesett ezen a napos vasárnap délutánon egy kulturális élményekben és információkban gazdag háromnapos honismereti túrát követően. ■

Kocsis András

(Crișan Horea, Hanna Carina és Andreia Ilinca – Várfalva), 3. Hébe-Hóba (Sprencz Zsolt, Annamária és Róbert).

2 tagú családok: 1. The Skyliners (Damache Dan Dorin és Daria Daniela), 2. Hunyadi család (Hunyadi Gyuszi és Norbert – Magyarléta), 3. LEA (Fina László és Ágota – Aranyosgyéres).

Idén is a Hómackók öttagú csapata vihette haza a Vándorkupát, amelyet minden évben a legnépesebb résztvevő család érdemel ki.

Az időeredményeket és a további helyezéseket a csaladis.ekekolozsvar.ro oldalon lehet megtekinteni.

Támogatók: BNW Systems, Power Belt, Promelek XXI, Agrosel, Nobila Casa, Bendkopp, Basic Promo, Idea Plus, Sigmaker, Eurogastro. ■

Veres Ágnes

Hangay Oktáv Családi Síverseny II. kiírás

■ A tavalyi pozitív visszajelzéseknek és szép versenyemlékeknek köszönhetően idén második alkalommal szervezte meg a Hangay Oktáv Családi Síversenyt az EKE-Kolozsvár 1891.

A verseny névadója 126 éve, 1895-ben hozta létre az első Kolozsvári Síklubot a Kereskedelmi Akadémia hallgatóiból.

Bár a verseny fővédnöke, dr. Jeszenszky Géza a járványügyi korlátozások miatt nem tudott részt venni a rendezvényen, írásban küldte el köszöntőjét.

A kategóriák kialakításában ezúttal sem a kor, hanem csupán a családtagok száma számított. A szabályok értelmében különböző generációknak kellett képviselnie magukat egy-egy csapatban: indulhattak szülők a gyerekekkel, nagyszülők az unokákkal, de az volt a legszebb, amikor három generációt is átfogott a családi csapat. Idén két ilyen családnak örülhettünk. A legtöbb tavaszt megért nagymama a 74 éves Neményi Ágnes volt (Hómackók csapat), a legtapasztaltabb versenyző nagytata pedig a 77 éves László András (László csapat). A legifjabb induló, a 4 éves Varga Nimród Miska egyedül és teljesen szabályosan ereszkedett le a kapuk között, a Lajhárók csapat képviselőjében.

Március 7-én délelőtt 11 órakor nagy-szerű kemény pálya és verőfényes nap-sütés fogadta a versenyre bejelentkezetteket a buszkáti sípályán. A 24 csapatot alkotó 69 versenyző nem kis izgalommal várta a „felkészülni-vigyázzrajt”-ot. A kolozsváriakon kívül voltak aranyosgyéresi, gyalui, gyöngyfalvi,

kövendi, magyarlétai, szászfenesi és várfalvi versenyzők is.

A rajthoz állóknak egy kb. 300 méter hosszú, óriás műlesikló pályán kellett leereszkedniük.

Az eredmények megállapításakor a tagok idejét összeadva alakult ki a család ideje.

Dobogós helyezések:

(csak azoknál tüntetjük fel a települést, akik nem kolozsváriak):

5 tagú családok: 1. Hómackók (Neményi Katalin és Ágnes, Egyed Zoltán, Zsófia és Eszter).

4 tagú családok: 1. Hógolyók (Matlák András, Péter Zsolt, Vilmos Róbert és Emma Júlia), 2. Hópárducok (Veres Márton Zoltán, Ágnes, Zsófia és Kende), 3. Hóbaglyok (Szakál András, Andrea Boróka, Réka és Áron).

3 tagú családok: 1. Suhanók (Néda Tamás, Zsófia és Dávid), 2. Crișan család

Pánkósütés a Cérna-forrásnál ■ FOTÓ: PÁL GYÖNGYI

EKE – Kolozsvár 1891

■ Eltelt a tél, január közepén voltak fagyosabb napok, de február első felében már beköszöntött a tavasz, majd ismét lehűlt pár napra, de a hőmérséklet alig lépte túl a -10 °C-ot. Kolozsváron és a környéken kevés hó volt, és az is hamar elolvadt. A koronavírus-járvány még mindig tart, túráinkat ezért többnyire a környék kirándulólhelyeire szerveztük.

■ Január 23-án az Árpád-csúcsra indultunk Csorba Anna túravezetővel, a városban a hó már rég elolvadt, de az erdő, a domboldalak fehérek voltak. A Monostor negyedből indult a csoport a Diós-nyereg felé, onnan a Bükki-telep irányába. Elhagytuk az egykori „hintás fát”, neve onnan származik, hogy a hatalmas fára, melyen útjelzőtáblák is vannak, valamikor egy hinta volt erősítve. A hinta már nincs meg, de a neve megmaradt. Továbbmentünk a telep házai közt, majd letértünk balra a jelzett útról, és egy kanyargós erdei úton a Feleki-tetőn levő csillagvizsgálóhoz jutottunk. A tetőn hideg szél fúj, ezért az erdő szélén, a Mikesi telep házai alatt haladtunk tovább egészen a Mikes-tetőn levő rádiós házig. Az Erdőfelek felől jövő gerincúton mentünk tovább a legelő széléig, innen elértük a csúcst. Az Árpád-csúcson, amely Kolozsvár környékének, egyben a Feleki-tetőnek is legmagasabb pontja (833 m), a múlt század elején kilátótorony állott, most csak egy kitört tábla jelzi a magassági pontot. Valamikor belátszott innen a Kis-Szamos völgye, de most az erdő fái, melyek közben megnöttek, eltakarják a kilátást. Déli irányban a Székelykő emelkedik ki a látóhatár vonalából. Ritkán,

télen, ha nagyon tiszta a levegő, a Fogarasi-havasok bércei is láthatók. A csúcstól a pár éve felújított piros kereszt jelzésen indultunk lefelé, majd a kék sáv jelzésen a Majláth-kút és a Sárosbük felé folytattuk utunkat.

■ Január 30-ára a kolozsvári EKE két sztánai kirándulást szervezett, más-más útvonalon, csak a vonatozás volt közös. A csoport nagyobbik része Szima Márton vezetésével indult gyalogtúrára Egeres felé. A másik csoport a vasútállomástól 3 km-re fekvő faluba indult Kovács D. Zsuzsa vezetésével. Látványosságban nem volt hiány a faluban, néhány gyönyörű napsugaras díszítésű ház, szép faragott, festett kapuk, az egykori iskola felújított épülete falán emléktábla jelezte, hogy 1914-ben Kós Károly ott szervezte meg azt a farsangi bált, amelynek Móricz Zsigmond is vendége volt, majd itteni élményei hatására írta meg a *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* című regényét. A templom előtt áll Kós Károly szobra, amelyet 2013. október 13-án avattak fel. A vasútállomás közelében van az eredetileg hétvégi háznak szánt, de később állandó lakhelynek használt Varjúvár, nem messze tőle a telep legnagyobb épülete, a szintén Kós által tervezett Szentimrei-villa.

■ Január 31-én friss hóban vágtunk neki a Grúja negyedből a Törökvágásnak és tovább a Hója-gerincnek. A legendák szerint a Törökvágás az 1660-as években keletkezett. A hagyomány szerint a várost ostromló törökök vágták, hogy eltereljék a Kis-Szamos vizét a város alól, és az így kiszáradt árkokon keresztül

megkönnyítsék a bejutást a várba. Egy másik magyarázat szerint az ivóvíztől próbálták megfosztani a városlakókat. Ehhez az eseményhez kapcsolódik a *Dónát-monda*.

Végimentünk a Hója erdő gerincén, egészen a Kányafő-tetőig, élveztük a friss havat és a télies tájat, sajnos a kilátás a városra nem azt nyújtotta, amit szeretnénk volna, a havazás és a köd miatt.

■ Február 10-én a Cérna-forrásnál egy csoport önkéntes munkálkodott: megjavították a tönkrement padokat és néhány zsák szemetet is összegyűjtöttek. Reméljük, ezentúl mindenki jobban fog vigyázni itt a rendre és a tisztaságra. Az akcióban részt vettek Branea Róbert, Kismihály Boglárka, Nagy Lajos és Lőrinczi István EKE-tagok.

■ Február 27-én Csorba Anna a Leányvárhoz szervezett túrát. A Kis-Szamos jobb partján fekszik Szászfenes (Florestti) község, és az ettől délre eső Várhegy tetején található az okleveles forrásokban is említett fenesi vár maradványait. A várat 1282 előtt Péter erdélyi püspök építtette a Szamos völgyében vezető út védelmére, oklevelekben azonban csak 1312-ben tűnik fel először. A szászfenesi Leányvár negyedből indultunk felfelé a meredek domboldalon, a nyugati csúcstól, onnan beereszkedtünk a két csúcstól közti nyeregbe, majd kimásztunk a másik csúcstól, amelyen az egykori vár maradványai láthatók. A csúcstól erdő borítja, déli oldalán egy kilátópont van, ahonnan szépen látszik a Feleki-gerinc, a Gorbó-gerinc, a Bocsor-patak völgye. Az előző heti hó már elolvadt, a reggeli hidegtől a föld még fagyott volt, így az út nem volt sáros. Kolozstótfaluba ereszkedtünk le a Várhegyről, keresztülmentünk a falun, majd felkapaszkodtunk a Gorbó-gerincre. Ebédszünetet tartottunk, majd a gerincen Kolozsvár felé vettük az irányt, hol füves legelőn, hol erdőben haladtunk, nemsokára szép kilátásunk nyílt városunk nyugati részére, valamint a Gorbó-gerinc északi oldalában épülő új lakónegyedre.

■ Március 6-án pánkós nőnapit tartottunk a Cérna-forrás tisztásán. A szervező Tóth Annamária a tisztáson frissen sült, ízletes pánkót készített a résztvevőknek. Bár a reggel elég hideg volt és hideg szél fúj, később a napsugarak kicsit felmelegítették a levegőt és kellemes hangulatban telt a kirándulás. (Pál Gyöngyi)

EKE Szatmárnémeti

■ Január tizedikén könnyű sétát szerveztünk a családosoknak a Kiskövesre. A gyerekek élvezettel fetrengtek, szánkóztak minden egyes hófoltban, amit a hegyen találtak.

■ Január tizenhetedikén háromnapos fotós kirándulásra indult három tagunk. A cél minél több gyönyörű táj és élőlény lencsevégre kapása volt a Radnaiban, szállásuk pedig a jól ismert laboratorház volt. Sajnos, az idő nem kedvezett fotósainknak, de így is számos remek fotó készült. Szerencsére Boti és Béci kedvét nem szegte az időjárás, sőt, megfogadták, hogy a kedvezőbb fényviszonyok reményében mihamarabb visszatérnek.

■ Az idei igazi szezonindító Mike-túra kicsit későn került megrendezésre, mivel a tél nem igazán akart megérkezni hozzánk. Január harmincadikán viszont jó kis csapat gyűlt össze a megyénk második legmagasabb pontjára vezető túrára. A nap nem volt hajlandó mutatkozni, de az erdő, a dermedt, fagyos táj kárpótolt minket. A legjobb dolog a hóban való hancúrozás volt, amit nem csak a gyerekek élveztek.

A szokásos módon, a Penny parkolójából hirdettük meg az indulást. Meglepetésünkre a nem túl barátságos időjárás ellenére is harminchatan voltunk, harminckét felnőt, három gyerek és egy suhanc német juhász, aki gyorsan közkedve vált. Nehezen haladtunk a túra elején. Bár havas volt a táj, az olvadó, latyakos hó nem volt túl szívdérfítő látvány. A bakancsok csúszkáltak,

A hóban járás nehézségét a havas táj szépsége kárpótolja ■ FOTÓ: BARKÁSZ GÁBOR

a nadrágok eláztak, de azért haladtunk felfelé. Az úton többször is bevártuk egymást egy-egy tisztáson.

Tudtuk, hogy aznap napsütés nem vár ránk, sőt, esőt jósoltak a környékre, de szerencsére ahogy egyre feljebb haladtunk a sáros, olvadozó tájat felváltotta az álomszép dermedt, havas látvány. Igaz, hogy köd volt, de ettől talán még sejtelmesebbé és varázslatosabbá vált a téli táj, a tökéletes hó. Ki is használtuk ezt az alkalmat, egész úton ment a hógolyózás, a téli móka, s a gondosak még popsitestsit is hoztak az ereszkedéshez.

A csúcson a hideg szélről siettette uszonnáztunk egyet: bundás kenyér, szalonna, szendvics, meleg tea és csokoládé adott erőt a túra folytatásához. Az ereszkedés már gyerekjáték volt és kacagás. Az egyetlen kellemetlenséget a völgyben ránk váró eső jelentette, ami végül szépen eláztatta a társaságot. De nem kellett sokáig túrni, hamar visszaértünk a kocsikhoz, ahol gyorsan visszamelegíthettük dermedt végtagjainkat.

Nagyon jó hangulatban telt ez a túra is, hisz sok jó ember, ismerős, barát láthatta újra egymást. A táj pedig, mint mindig, gyönyörű volt, igazi lelki feltöltődést adott a számunkra. A Mike most is szép volt, ködösen, fagyosan, de méltóságteljesen magasodott a táj felé. Köszönjük a résztvevőknek, akik jelenlétükkel emelték a hangulatot, már hiányoztatok! Köszönet Jánosnak a túra megszervezésért! Külön piros pont és Kisbakancs-pont jár a gyerekeknek, akik nagyon ügyesen teljesítették a nem is kicsi kihívást.

■ Ígéretükhöz híven Boti és Béci harmadmagukkal február harmadikán visszatértek a Drágos völgyébe. A természet csendesen aludt a vastag hótakaró alatt, és a ködös időjárás sem segített nekik. Csak vasárnap, amikor hazafelé készülődtek, akkor volt igazán jó idő, pont úgy, mint a januári fotós túrán.

■ Február tizennegyedikén a Trestia tőzegláphoz szerveztünk kirándulást. A főként családosoknak szóló Kisbakancs-túra sok embert megmozgatott. Bár az év talán leghidegebb napja volt, ez senkit sem zavart. A séta, a szánkózás és a jókedv melegítette a túrázókat. A csoport egy kisebb része a tőzegláptól egészen a Szőcs-rétig mászott fel, hogy levezesse a mozgásigényét. Szabó Katalin beszámolója szerint: „Szerencsére a reggeli -10 fok nem ijesztette meg a kirándulni vágyókat, így elég sokan gyülekeztünk a Penny parkolójában, ahonnan a Luna-forrás felé vettük az irányt. Szülők, gyermekek és a kedvenc négy lábúak indultak el a tőzegláp felé a jelzett úton.

Ropogott a hó lábaink alatt, ahogy libasorban haladtunk a téli tájban. A befagyott patakok és jégcsapok szinte mindenki megörökítette. A gyönyörű havas erdő látványa kárpótolt a hideg levegő és a korai kelés miatt. A cél a tőzegláp elérése volt, amit sikeresen teljesítettünk, kicsik és nagyok egyaránt. Volt, aki szerencsésebb és ügyesebb volt, mert felfelé is részben szánkón utazott. Az uszonnázás és teázás után jött a nagy csúszkálás szánkóval, popsitestsivel vagy gatyaféken, kinek mije volt.

Néhányan továbbmentünk a Szőcsmezőig, annyira tetszett a séta a friss levegőn. Jó kis téli móka volt ez a kirándulás, még a nap is kisütött néha. Örülünk, hogy ilyen sokan részesei voltunk ennek a szép és hangulatos, igazi téli túrának. Köszönjük szépen Botinak, hogy ilyen lelkesen megszervezte!”

■ Február huszonnyolcadikán újabb Kisbakancs-túra várta a gyerekeket. Most Tamásváraljára, egy kis sétára hívtuk az érdeklődőket. Itt a Multisalva által frissen kijelölt túraútvonalal ismerkedhettek. A túra a várhegyre vezetett, érintve a helyi látványosságokat, érdekességeket. Végül a helyi fogadó tulajdonosa szeretetvendégséggel várta az éhes túrázókat. Remélhetőleg minél többen felfedezik majd ezt az elfeledett, de mennyi szépséget rejtegető falucskát. (Lózer Beáta)

EKE Marosvásárhely

■ Január 2-án enyhe, 0 fok alatti hőmérsékleten, de napsütéses időben indultunk heten, Müzli kutyával, a Bodoni-völgyben levő filagóriáig. A Bodonhegyszőlő-tetőről, ahonnan látszik Marosvásárhely alsó városrésze, valamint a vegyi kombinát füstje, pezsgőt bontottunk az új év köszöntésére, majd folytattuk utunkat a filagóriáig, ahol szalonnát és kolbászt sütöttünk. Innen jókedvűen továbbmentünk a Vácmány irányába, ahonnan naplemente után értünk vissza a városba.

■ Január 3-án tartottuk meg évnyitó túránkat, amelyen közel nyolcvan természetkedvelő vett részt. Az immár hagyományossá vált túrát idén tizennyolcadik alkalommal szerveztük meg. A közel 14 kilométeres útvonal a vásárhelyiek kedvelt kirándulóhelyeit érinti: a Somos-tetőt, a Németkalapot, a Terebics-tetőt, a Cinege-tetőt. A túrára nem csak EKE-tagok szoktak eljönni, hanem sok más természetkedvelő is. Szintén a hagyomány része, hogy egy kijelölt helyen süttetéssel egybekötött nagyobb pihenőt tartunk, ahol koccintgatás közepette mindenki megsütheti az otthonról hozott szalonnát, kolbászt. Erre ezúttal a Terebics-tetőn került sor. A felhős idő ellenére szép volt a kilátás a Kelemen- és a Görgényi-havasokra.

■ Január 16-án megtartottuk a hagyományos nyomkereső túránkat. A hideg ellenére negyvennyolcan gyűltünk össze, és vágtunk neki a Hagymásbodon és Székelykakasd körüli gerincek erdővel-mezővel borított vidékének. Túránk során hatvanegynéhány őzet, két rókát és számtalan állatnyomot, köztük szarvas, vaddisznó, mókus, nyúl, menyét nyomait láttuk. Lelátogattunk a meggyesfalvi régi bányatóhoz is, de az elmúlt évekkel ellentétben ezúttal nem voltunk annyira bátrak, hogy a jégre merészkedjünk.

■ Január 23-án került sor a *Barangolás a maroszéki erdőkbensorozat* idei első túrájára. Ezúttal a Marosvásárhelyhez tartozó Remeteszeg és Bese körüli erdőket járta végig a negyvenhét résztvevő, a Hermán-hegytől a Besei-tetőig, majd visszafelé a Pónyán keresztül a Remeteszegi temetőig. A tiszta téli időben kitűnő kilátásnak örülhettünk, elélnk tárult Marosvásárhely és környéke, de a Maros völgyén messzi elláthattunk Radnót és Szászrégen irányába is. Kár, hogy ezek az egyébként hangulatos erdők, ahogy a megyeszékhely környékén mindenhol, meglehetősen szemetesek. A jól sikerült túráért köszönet Kiss Zoltán Ernő túravezetőnek.

■ Február 20-án gyalogtúránkat a Görgényi-havasokban nem a már megszokottá vált helyről, Görgényüvegcsúrról indítottuk, hanem a Maros völgyéből, Jódtelepről. A reggeli borongós idő ellenére napos időt fogtunk ki, ami a hegy érintetlen fehér havával társulva felejthetetlen élményt nyújtott. Az elemozsiánkat is meleg napsütésben fogyasztottuk el, aminek a mély hóban való nehézkes előrehaladás után rendkívül örültünk. A Jód völgyéből indulva felkapaszkodtunk a Barta-mezőre, majd a Belcsu-mezőt keresztezve az Üvegcsúr és Jódtelep közötti régi gyalogúton jöttünk vissza autóinkhoz, a Jód-patakot követve. Túránk során rengeteg állatnyomot láttunk, élő állatot viszont egyet sem. Huszonkét kilométeres túránk a csúszós út és a puha, friss hó miatt eléggé fárasztó volt, de mind a huszonhárom résztvevő szerencsésen végigjárta.

A Terebics-tetőn ■ FOTÓ: PÁNCZÉL TIBOR

■ Tizenketten gyűltünk össze február 21-én az állatkert előtt, hogy a Mária-út egyik alternatív szakaszát GPS-szel lemérhessük. Bogyá Zoltán kolozsvári tájfutó kérését teljesítettük ezzel, aki nem egyszer szaladta végig a Mária-utat a Somos-tetőn keresztül. A csapat vidáman beszélgetve vágott neki az útnak, kimentünk a Németkalaphoz (sűrű gertyánossal és gyümölcsössel körbevett hely, nevét sajátos alakjáról kapta), majd a Terebics-tetőn elfogyasztottuk elemozsiánkat. Innen leereszkedtünk a völgybe, átvágtuk a tervezett gyorsforgalmi utat Agárd és Marosszentgyörgy között, majd újabb enyhe emelkedés után rátértünk a háromféle jelzéssel ellátott túraútra: a Só útja sárga sáv jelzése, a kék sáv, valamint a Mária-út narancssárga jelzése található itt. Minket most ez utóbbi érdekelt egészen Marosszentgyörgyig, ahonnan buszra ülve hazaindultunk. Az állatkerttől a Mária-út narancssárga vonala 11 km, az általunk megtett össztáv 14 km volt.

■ A hagyományos farsangi bálunkat idén a járványhelyzet miatt nem tarthattuk meg, de egy különleges túrát szerveztünk helyette, amelyen huszonöten vettünk részt. Kilátogattunk a Harcó melletti erdőben található Betyárok Csűrjéhez, és ott a farsang hangulatát igyekezve fenntartani, megsüttöttük az otthonról hozott kolbászt és szalonnát. Voltak, akik az alkalomhoz illően jelmezbe öltöztek, és így süttették meg és fogyasztották el a finomságokat. Fáradtságuk nem maradt figyelmen kívül, ugyanis díjkiosztás keretében háláltuk meg ötletességüket. Köszönet András Erikának a szervezésért és Nagy Péternek a gyalogtúra vezetéséért.

■ Február utolsó napján harminchárman a Pongrácz-tetőről indulva ellátogattunk az 1607 m magas Csofronkára. A Hagymás-hegység gerincét követő piros sávú útvonalon, az úgynevezett Fenyő útján jutottunk el a Csofronka sziklatömbje alatti mező felé. Friss, fehér hó és szikrázó napsütés kísért utunkon. A napsugarak melege már-már tavaszt idézett, az időnként feltámadó szél azonban emlékeztetett minket arra, hogy valójában még télben járunk. A Csofronka sziklatömbje alatt elfogyasztottuk elemozsiánkat, majd a csapatból többen nekimerészkedtünk a meredek, csúszós, jeges emelkedőnek. A csúcshódítás nem mindenkinek sikerült a sodronyos szakasz jelentette nehézségek miatt. Utunk során megcsodálhattuk a Hagymás-hegység fenyves hegyhátaival, fehér mészkőszikláival, valamint a Gyergyói-, a Görgényi-, a Kelemen-havasok és a Hargita csúcsait és nem utolsósorban az impozáns Csalhó masszív tömbjét. (Frink György, Pánczél Tibor, Ósz István Béla, Kocsis András, Szilágyi Eszter)

Irány a Kölce-pusztára a kék körúton ■ FOTÓ: GÁSPÁR LÁSZLÓ ZSOLT

EKE Háromszék

■ Január 2-án szervezte Dukrét Lajos 29. alkalommal a hagyományos Kijózanító-túrát. Sepsiszentgyörgyről a Honvéd-kút érintésével egészen a Gyertyános-kútig tartott a gyaloglás, ahol elkészült a finom pityókatokány és a forralt bor. A csapat nagyon jól érezte magát, a munkából is mindenkinek jutott egy kis rész. Hazafelé Sugásfürdő irányába tartott a vidám társaság.

■ Január 10-én a Bucsecs-hegység lábánál kirándultunk. Negyvenketten indultunk Bušteniből, utunkat a Kostila-tisztás és a Vörös Őrszem irányába vettük. A Dihám menedékháznál tartottuk a hosszabb pihenőt, ahol volt alkalmunk megmelegedni. Borongós idő jellemezte napunkat, de a menedékháztól néha-néha alkalmunk adódott megcsodálni a Nagy-Buksoj tömbjét és a Molnár-fogakat. Predeálon tettünk pontot e téli túra végére, miután a menedékháztól beereszkedtünk az ország legmagasabban fekvő vasútállomásához.

■ Január 23-án szintén hagyományos kirándulást tartottunk Dukrét Lajos vezetésével Sepsiszentgyörgy erdejeinek kék körútján. Huszonkilencen indultunk útnak a stadiontól. Az Őrkő tejéről megcsodáltuk városunk északi részét, majd a Honvéd-kúthoz ereszkedtünk be, egy rövid pihenőre. A Tetves-kutat érintve felmentünk a Kölce-pusztára, ahol szalonnasütéssel egybekötött pihenő következett. Városunk Alsó Szemerja nyegyedében ért véget kirándulásunk.

■ Január 24-én Jártó Gábor tagtársunk az idén is megkezdte vartúra-sorozatát. Az első út a Bodoki-hegységbe vezetett, ahol a Herec és Leányka várak történetét ismertette.

■ Január 27-én egy új túrasorozat indult egyesületünk körében Moldován Reinitz Erzsébetnek köszönhetően. Nyugdíjasoknak – és nem csak – szervezünk hétközben kirándulásokat, tehát mindenkinek, aki ráér ilyenkor is túrázni. Ezen a napon a tízfős csapat a Máläiești menedékház irányába tartott. Előző éjszaka nagy mennyiségű hó hullott, így 15 perccel a ház előtt fel kellett adni a hatalmas munkát, ami a hótörésre jellemző, és a résztvevők visszafordultak az autókhoz. Ennek ellenére nagyon jól szórakozott mindenki, és bátorítást kapott a szervező a további alkalmakhoz.

■ Január 30-án kellemes napot töltöttünk 2021 első Kisbakancs-túráján, a Dihám menedékháznál. 109 résztvevő – ebből 49 gyerek – vonult fel a „Csurgók” elnevezésű helytől a menedékházhoz. A túrázás mellett a szánkózásra is hangsúlyt fektettünk, hogy a gyerekek egy igazi téli napot töltsenek a Bucsecs árnyékában. Több tucat szánkót cipeltünk fel, két és fél órán keresztül. A menedékház környéke hamarosan megtelt étellel a csapatunk által.

A szánkózás mellett volt hóember-, illetve hóvárépítés, hócsatázás és minden, amit ki lehetett találni egy téli napon. Sokkal gyorsabban értünk vissza autóinkhoz szánkón csúszva lefelé.

■ Színes társaság gyűlt össze az idei farsangi túrára február 7-én. Több erdélyi városból sereglett össze a hatvan résztvevő a Gajdó Éva által szervezett eseményre. A Nagy-Murgó körútját jártuk le Uzonkafürdőről indulva. Telet meghazudtoló enyhe időjárásban volt részünk ezen a napon. Körutunk felénél összegyűltünk és megtartottuk a „tél” eltemetését, jó hangulatú rituáléval kísérvé. A kirándulás végén hivatalosak voltunk egy sötétpataki panzió udvarára, ahol házas fánkakat sütöttek mindannyiunk részére.

■ Február 13-án Jártó Gábor idei második vartúrájára tizenötven gyűltünk össze Egerpatak végében. A széllel fokozott rendkívüli hidegben megismertük a Fergettyű- és az Ordító-vár történetét. A hideg időjárás miatt rövidre, de igencsak hangulatosra sikerült túranapunk.

■ Február 14-én a Nagy-kőhavasra kirándultunk a klasszikus útvonalon. Tizenheten indultunk a Malomdomboktól fel a menedékházhoz, a családi úton. A jelenlegi helyzet miatt csak a teraszon tartózkodhattunk, ezért a pihenésünk a hideg és szeles idő miatt rövid időtartamú volt. A Nagy-kőhavas csúcsát kihagytuk a köd miatt, és leereszkedtünk a Tamina-vízeséshez, ahová néhányan be is merészkedtünk. A jeges és vizes sziklavilág után Felsőtömös vasútállomásán fejeztük be túránkat.

■ Február 20–21-én első alkalommal szerveztünk kétnapos téli magashegyi túrát a Kisbakancs-csoporttal. Kilencvenhárom résztvevő volt az eseményen, ebből harmincnyolc gyerek. A Bucsecs-hegységi Máläiești menedékház volt a bázisunk. Szombaton ködös időben mentünk fel, igazi téli körülmények között. A gyerekek nem mutattak fáradtságot, így sötétedésig jóformán mindenki a ház környékén csúszkált a hóban. Másnap csodálatos reggelre ébredtünk, tiszta égbolttal. Aki első alkalommal volt ezen a vidéken, ámult-bámult a hely gyönyörűségétől. A tökéletes hóviszonyoknak köszönhetően jónéhányan felgyalogoltunk a glaciális völgy második teraszára, ahonnan látszottak a kémények, illetve a Nagy-Buksoj nyugati oldala. A déli órákban hagytuk el a menedékházat, és visszaindultunk autóinkhoz egy élménydús hétvége után.

■ Február 20-án hagyományos városkörnyéki kirándulást szervezett Dukrét Lajos, ezúttal a sárga körúton. A húszfős csapat a stadiontól indulva, a Kölce-, majd Marinka-pusztára érkezett. Az utóbbin szalonnasütéssel egybekötött pihenőt tartottak. Hazafelé a Pacé oldalán ereszkedtek be városunkba.

■ Február 24-én a szerdai nyugdíjas kiránduláson szinte megduplázódott a résztvevők száma a januárhoz képest. M. Reinitz Erzsébet ezúttal a töröcsvári Magura csúcsára vezette fel a csapatot, ahonnan csodálatos kilátás nyílt mind a Királykőre, mind a Bucsecsre.

■ Február 27–28-én Mester Nagy Ildikó harmincnégy személlyel együtt töltött két csodálatos napot a Hagymás-hegységben. Szombaton ködös időben a Nagy-Hagymás csúcsára jutottak fel, másnap immár szép időben az Őcsém-tetőre. Szállásként az Egyesítő menedékház teljes kapacitását igénybe vették. Egyesületünk e hagyományos túráját immár közel három évtizede megszokhatatlanul szervezzük ebben az időszakban. Hála a kedves túratársnak, hogy élteti e szép hagyományt! (Gáspár László Zsolt)

EKE '91 Nagyvárad-Bihar

■ A reménykeltő 2021-es esztendő első túrájára az év második napján került sor, amikor Biharfüredre autóztunk, hogy onnan másszunk ki a Mező-havas 1623 m magas csúcsára. A reggeli didergős indulást követően végig napsütésben gyalogoltunk a helyenként bokán felül érő hóban, s a csúcson erős szélben ugyan, de fantasztikus kilátás tárult elénk, a Vigyázótól a Nagy-Biharig, sőt, azon túl a Déli-Kárpátok nyugati vonulatai is tisztán kivehetőek voltak. Még jobban meglepődtünk, amikor északnyugati irányban kedves városunkat, Nagyváradot is megpillanthattuk, majd 70 km távoból. Az újrapiézsgős kocintásra már a csúcs alatt, szelárnékosabb helyen került sor, ahol meguzsonnázunk és visszatértünk Biharfüredre.

■ Január 3-án is célba vette a Mező-havast egy kisebb csapatunk, és bár velük az időjárás nem volt oly kegyes, az elég sűrű havazásban mégis végigjárták a túrát.

■ Szintén január 3-án a Vigyázó 1836 m magas csúcsára is feljutott egy csapatunk. Havasrogozról indultunk, és bár elég szép idő volt a völgyben, a gerincre kiérve tomboló hóviharrá vadult szélben küzdöttük fel magunkat a csúcsra.

■ Január 9-én a Vigyázó masszívumához tartozó Néma-havasra kirándultunk. Hótaposóval és túrásival közlekedve nagy élmény volt az utóbbi napokban lehullott hatalmas szűz hóban és a szikrázó napsütésben túrázni.

■ Január 10-én vonatos kirándulást szerveztünk a Királyerdő-hegységbe, ahol a 23 km-es gyalogtúránk során felkerestük a Gálosházi vízőntő és víznyelő barlangokat.

■ A nagyváradai Tanoda Egyesület idén is megszervezte a doni hősök emlékének szentelt múltidéző kirándulását, melyben mi is partnerek voltunk. Január 11-én a Püspökfürdő környékén elterülő erdőben gyalogolva kerestük fel a második világháborús hadi események helyszíneit.

■ Január 17-én végre sikerült csodaszép időben végigjárni a Bakhát-csúcsot megkerülő és a Rozsda-szakadékat érintő hagyományos hótaposó túrát. A Rozsda-szakadék ezúttal teljesen más arcát mutatta, a nevét adó sárgásbarnás szín helyett fehérre vált, miképpen a fenyők is a frissen hullott hótakaró alatt.

■ A Bethlen Gábor Alap által támogatott túravezető tanfolyamunk a végéhez ért, így a résztvevők január 21-én vizsgázva adhattak számot a tizenhárom témakörben megtartott elméleti oktatáson elsajátított tudásukról.

■ Január 23-án a Remetelőrét és az Ökrök völgye környéki sziklás kilátókat kerestük fel, ahol már a tél elmúlt, de a tavasz még nem érkezett meg.

■ Január 30-án Pádis környékén túráztunk a ködben, hótaposókkal bejárva a Rächita-csúcs és a Glävoi-rét hófödte tájait. Amúgy a járványhelyzet hozadéaként elkönnyvelt jelenségnek tartjuk, hogy nagy létszámú buszos kirándulások helyett ugyanazon túrát egymásután követő napokon kisebb csoportok járják végig – így volt ez most is, nagyjából a fentebbi útvonalon január 31-én is járt egy csapatunk.

■ Február 6-án ismét a Királyerdő-hegységben gyalogtúrát tettünk a Körösrét – Pokol-barlang – Győzelem-barlang – Vársonkolyos útvonalon.

■ Február 7-én a hirtelen jött viszonylagos jó időt kihasználva elmentünk bejárni egy áprilusra tervezett kerékpáros túrát az Élesd – Feketeerdő – Derna – Körösjenő – Nagyvárad útvonalon. Ugyanezen a napon egy másik kisebb csapatunk a Jád völgyében kirándult, míg mások a Ponorréten lesték meg az olvadás folytán kialakuló időszakos tavat.

■ Kisebb ünnepség keretében február 9-én került sor a túravezető tanfolyam záróeseményére. Mind a huszonegy sikeresen vizsgázó átvehette az elismerő oklevelet és egy túravezetői trikót. Persze, a gyakorlati tudásukat is bizonyítaniuk kell a friss túravezetőknek az év folyamán legalább egy túra megszervezésével.

■ E tél leghidegebb hétvégéjén ismét Pádisra mentünk. A Varasó-nyereg és csúcs érintésével sikerült kimásznunk a Kopott-csapás nyergébe, ahonnan a –20 fokos hidegben kegyetlenül fújó szél hamar lekergetett bennünket, így az 1627 m magas Szegélet-havasra nem sikerült feljutnunk, de egy különleges élménnyel gazdagodva térhettünk haza.

■ Február 21-én egy nagyobb csapatunk ismét Barátka környékére, az Ökrök völgyébe kirándult, míg egy kisebb társaság a Bál-rét, Ponor-rét, Medve-völgy útvonalon, a Hamlet-barlang érintésével túrázott a Pádisi-karsztvidéken.

■ Február 24-én a Glävoi-rét érintésével egy kevésbé népszerű helyet kerestünk fel, a Tóbiás-kilátóra (Glävoaia-csúcs) másztunk ki, ahonnan kitűnő körpanorama tárul elénk a Pádis környéki csúcsokra és a Bihar-hegység déli részére.

■ Február 25-én tartottuk meg éves közgyűlésünket, ahol a tevékenységi beszámolókat után tisztújító választásokra került sor. A régi-új vezetőség tagjai a következők: Gy. Balogh László elnök, Hangai Violetta és Lázár Tibor alelnökök, Rákóczi-Bugyi Gyöngyi titkár és Osváth Erika cenzor. Bara Lilla leköszönő elnöknek megköszönjük önzetlen, fáradtságos munkáját, és sikeres tevékenységet kívánunk az új vezető csapatnak!

■ Február 27–28-án rendeztük meg a már hagyományos téli Vigyázó-túránkat, mely az idén kicsit eltért a hagyományoktól. Ennek oka az volt, hogy egyrészt a tél már visszahúzódott a menedékház fölötti régiókba, másrészt szombaton nagyon ködös-felhős idő volt, ezért délután a csúcs helyett inkább a Bán-sziklához kirándultunk, ahová mély hó borította erdei úton jutottunk el. Vasárnap a pompás reggeli napsütés még néhány túratársunkat kicsalogatta a hegyre, így együtt indultunk a csúcs felé a csontkeményre fagyott havon gyalogolva. Az 1836 m magas Vigyázó-csúcson lévő meteorológiai állomás épületének szelárnékosában tartott rövid pihenő után a csapat egy része a már ismert úton visszatért a menedékházhoz. A többiek a gerincen dél felé haladva kerültek egyet és a meredek, mély havas hegyoldalon leereszkedve a Fehérkövek érintésével jutottak vissza a menedékházhoz, ahonnan délután legyalogoltunk a Havasrogozon hagyott autókhoz. (Lázár Tibor)

A Kalota-havas (Vigyázó) csúcsa felé
FOTÓ: LÁZÁR TIBOR

A nagy hó miatt csak majdnem Csofronka-túra

EKE Gyergyó

■ Évnyitó túrára, a jó szokást fenntartva, az Egyesítő és Nagy-Hagymásra indultak a gyergyói ekések. Január 3-án a hagyományos útvonalat követték: Balánbánya (800 m) – Szép-patak – Nyíres sarok – Egyesítő menedékház (1504 m) – Kurmatura-nyereg – Bárány-nyak – Nagy-Hagymás csúcsa (1792 m). A mesevilágot idéző téli táj és a természetjáró összhangját ezúttal is megörökítették képekben és kisfilmben is.

■ Január 10-re nehéz túrát hirdetett a gyergyói osztály, melyre a sort vezető Csibi Sándor mellé tizenhárman jelentkeztek. A cél a Gyergyói-havasok legmagasabb csúcsa, a Pricske volt, a gyergyói Táborhegy, ahová „kijózanodni”, a zavaros világban tisztán látni ment a csapat. 24 kilométer és 870 méteres emelkedő is része volt ennek a „sétának”, amely a Both várától indult. A túrázók a Kápolna utcán át értek vissza Gyergyószentmiklóásra.

■ Tizenketten egy kalandtúrán – ez történt január 17-én, amikor Bögözi Gyöngyi meghívására útnak indult a csapat Marosfőig vonattal utazva, onnan pedig a Gréces-tetőn át közelítve meg a felcsíki

falvakat. A kaland része volt az is, hogy nem tervezték meg az úti célt, mindössze az állt a meghívóban, hogy „valamikor délután valamelyik faluban vonatra szállunk és visszajövünk Gyergyóba.” Aztán gazdag lett a kaland. Íme a látványosságok sora: a turisztikai Maros-forrás, a Gréces-tető alatti sípálya, a Csonka-torony, a Feneketlen-tó, a csíkszenttamási Szent Anna kápolna, Csíkszenttamás, Csíkjenőfalva, majd a karcfalvi vasútállomásra indultak haza 17 kilométer megtétele után.

■ Negyvenhárman voltak a Keresztényhavason január 23-án. A csapat a terv szerint autóbusszal indult Pojánáig s onnan sífelvonóval felmentek majdnem a csúcsig (mindezt azért, hogy elkerüljék a sízőket, mivel a turistaút többször keresztezi a sípályát), lefelé pedig a sárga sáv jelzéses utat választották, hogy Predeálra érkezzenek meg. Tizenkét kilométeren 50 métert emelkedtek, majd 800 méter szintet ereszkedtek a népes csapat tagjai.

■ Január 24-én a kényeztetés volt a főszerep, harmincheten neveztek be a székeludvarhelyi Septimiába szervezett wellness-túrára. Megtett kilométereikről, szintkülönbségeikről nem érkezett jelentés. Az együttlételet visszatapsolták: február 21-én harmincegyen csobbantak ugyancsak a Septimia vizeiben.

■ Január 31-én a Csofronka felé hirdettek túrát. Tizenkilencen 10,5 kilométert gyalogoltak, 250 méteres szintkülönbséget küzdve le. A Lóhavas mezejéig jutottak el, a nagy hó miatt vissza kellett fordulnia a tizenkilenc tagú csapatnak.

■ Ha nem sikerül megtartani egy túrát, lehet azt pótolni egy másikkal – erre példa február 7-e, amikor a gyergyói ekések huszonegy fős csapata végül a Kicsiponkon kötött ki az újfalvi bányáig autókkal, onnan pedig gyalog haladva, 9 kilométert megtéve és otthon nem ülve.

■ „Vasárnap elbúcsúztatjuk az ördög ünnepét. Indulás a Hóvirág utca elejétől 10 órakor, mert állítólag –15 fok lesz a meleg. Mindenki tudja, mi a dolga, főleg a ruházatra figyelni. A többi ösztönösen összejön!” – így szólt Bajna György február 14-re szóló meghívója a Kovács kútjához. Tizennyolcan bíztak ösztöneikben és nem félték az ígért „melegtől” sem az ördög ünnepén.

■ Február 21-én, míg egy harminc fős társaság a Septimiában kényeztette testét-lelkét, harminchárman a nehezebb utat választották a Baj-hegységben túrázva. A nehéz túra során 19 kilométert és 520/1100 m szintkülönbséget tettek meg az ekések, meghódítva a Kis-Baj- (Baiul Mic, 1834 m) és a Nagy-Baj- (Baiul Mare, 1895 m) csúcst.

■ Bőséges volt a február 28-i kínálat, hiszen akár három helyre is be lehetett jelentkezni. Az ajánlatok között szerepelt egy kilenc kilométeres séta a Gyilkos-tó körül, túra a Kis-Cohárdra, illetve egy hosszabb útvonal azoknak, akik a Pongrácz-tető – Cohárd-patak mentén akartak Gyilkostó üdülőtelepre jutni. A nagyon könnyű, könnyű és közepes túrákra szép számmal volt jelentkező, így több mint negyvenen töltötték a vasárnapot a Hagymás-hegységben. (Balázs Katalin)

A Keresztény-havason

Csíkszéki EKE

■ 2021. második napján évnyitó, úgynevezett „józanító” túrával kezdődött a túra-idény. Idén kicsit másképp alakult a megszokott túra, mivel ezúttal a korelnök túravezetőnk, aki évek óta kalauzolt minket ezen az útvonalon, távol maradt. Sajnos tavalyi segítői közül egyik túratársunk már az égi ösvényekről kísér tovább, így nem ugyanaz a felállás, mint régen, talán a megváltozott körülmények készítették ilyen döntésre túravezetőnket. Volt, aki úgy gondolta, hogy tovább kellene vinni eleink emléket, ezt az évekre visszanyúló kezdeményezést folytatni érdemes, így ebben az évben Kocsis György vállalta a program megszervezését. A szokott helyen, a csíksomlyói borvízforrásnál gyülekeztünk, és a jól ismert forgatókönyv szerint először a hármashalomtárhoz mentünk, majd az erdő vonalán tovább folytatva utunkat, az egykori sóvár romjainak érintésével, az 1033 m magas Nagysomlyó-hegy csúcsa felé tartottunk, innen ereszkedtünk be a Kígyós-pusztára.

EKE Négyfalu

■ A 2021-es esztendő a lassan már hagyományossá váló Nagy-kőhavas-túrával indítottuk. Január 2-án szép napsütésben, a klasszikus családi úton, kis pihenőket tartva, a jókedvű csapat déli órában érte el a menedékházat. Négyen továbbindultunk, és egyórányi mászás után kiértünk a csúcsra. A kilátás csodálatos volt, viszont a kemény szél miatt hamar visszaereszkedtünk.

■ Január 10-én Négyfalu környéke került ezúttal túralistánkra. A türkösi háttetőről indulva egy kevésbé jártas úton, dimbes-dombos helyeken vágunk át a Bolnokra. Nyolcan jártuk végig a csaknem hatórás utat.

■ Az Erdélyi Kárpát-Egyesület év eleji túrái az emlékezés jegyében telnek, évnyitó túránkon a Nagysomlyón a már csillagösvényeken járó túratársainkról emlékeztünk meg, január 9–10-én a Solti Imre által szervezett téli túlélőtúrán az Úz-völgyi hősök emléke előtt tisztelegtek túratársaink. Mint minden évben, idén is csatlakozott a csapathoz a helybéli erdészbarátunk, aki mindig szívesen megosztja a helyhez kötődő alapos ismereteit.

■ A január 16-án, szombaton szervezett programunkon a 32-es határvadászok útvonalának egy részét jártuk be Kocsis György vezetésével, eleinkre emlékezve. A fehérbe öltözött fenyők mesebelivé varázsolták a gyimesi tájat.

■ A Hazajáró Honismereti és Turista Egylet kezdeményezésére, Szentes Antal koordinálásával 2021-ben második alkalommal szervezték meg a Madéfalvi Hargita túrát, a Siculicidium-emléktúrát a helybeliek, amelyre idén január 23-án került sor. A Csíkszéki Erdélyi Kárpát-Egyesület részéről és az Udvarhelyszéki Osztály részéről egyaránt népes képviselő volt, a helyiek közül és a környékbeli

■ Január 24-én a Baj-havasra szerveztünk kirándulást. A Kárpát-kanyar szívében szerényen bújik meg ez a viszonylag nagy kiterjedésű közepmagas hegység, a Baj-havas. A buşteni-i Cantacuzino-kastélytól tizenhárman indultunk útnak gyönyörű napsütésben. A hosszú erdei utat elhagyva szép kilátás nyílt a Baj-hegységre. Érintetlen táj, hófújta, láthatatlan ösvény, elhagyott eszternák mellett nagy hóban törtettünk át a Zamora gerincén a Bajocska (1817 m) csúcsára, miközben csodálhattuk a Kis-Baj, a Nagy-Baj, a Bucsecs hegyláncolat, a Csukás és a Nagy-kőhavas csúcsait. A 20 km-es távot és a 935 méter szintkülönbséget sikerült hét óra alatt teljesíteni. (Miklós Melinda)

településekről is szép számmal beneveztek, gyermekek, felnőttek egyaránt.

■ Másnap, január 24-én Kocsis György szervezésében a csíki tatárbetörések áldozatainak emléket állító Hosszúaszó-túrán vehettek részt az érdeklődők a Fitód – Xantus-kápolna, Xantus-kastély – Kígyós-pusztá – Csíkszereda útvonalon.

■ A hónap utolsó hétvégén, január 30-án farsangi túra szervezésére került sor Kocsis György vezetésével. A lázárfalvi CsEKE-háztól indulva a Mohos-tőzegláp érintésével a Szent Anna-tóhoz vezetett ez az expedíciójellegű szép téli túra. Idén először jártuk be ezt az útvonalat, amely az elképzelések szerint helyet kap a Csíkszéki EKE éves túratervében.

■ Február 7-én a Csíkszéki Erdélyi Kárpát-Egyesület (CsEKE) szervezésében, Bölöni Sándor vezetésével a „Székely Alpoknak” nevezett Hagymás-hegységbe túráztunk, ahol jubileumi Egyesítő-túrára vettünk részt, érintve a sziklatorony aljában található menedékházat, bejárva az úgynevezett Székely-kanyont és az Őcsém-tetőt. Míg lent a Szép-patak torkolatánál tavaszias idő fogadott, fent, a tetőn már igazi téli környezetben túrázhattunk.

■ Ugyancsak ezen a napon László Ilonka túratársunk a Csíki-havasokba szervezett túrát. Szépvíztől indulva, a Szalonka völgyén keresztül a Kolos-tetőre kirándulhattak az érdeklődők, egy szép körtúrárt téve.

■ Február 21-én Buzás Márton néhai túratársunknak emléket állítva a téli Csalhó csodálatos világával ismerkedtünk Bölöni Sándor vezetésével, Izvorul Muntelui településről közelítve meg a Tóka-csúcsot. Mielőtt gyalogtúránk helyszínére megérkeztünk, kis kitérőt tettünk még a Békási-víztározóhoz.

■ László Ilonka egy másik alternatívát is ajánlott vasárnapra: akik nem vettek részt a Csalhó-túrán, azok a Hargita-hegységben barangolhattak, a Tolvajostetőn, a Hármaskeresztől indulva, a Mária-út vonalát követve a Kalibáskőig és a Festő-borvízig járták be a terepet.

■ A hónap utolsó hétvégén, február 27-én Kocsis György vezetésével a Rupert Mayer-emléktúrára vettünk részt Kóstelekről indulva, Ugrapatakára érkezve, egy 20 km-es útszakaszt bejárva a Csíki-havasok gerincútjain, eleinkre emlékezve. Indulás előtt rövid látogatásra betértünk a kósteleki Magyar-házhoz, ahová Vaszi Levente kalauzolt minket.

■ Másnap, február 28-án László Ilonka szervezésében a Fügés-tető–Motorsiruló útvonalat járhatták be túratársaink egy kellemes vasárnapi kirándulás alkalmával. (Péterffy Ágnes Katalin)

Az EKE Négyfalu tagjai a Piliskén
FOTÓ: KOVÁCS ADRIENN

EKE Négyfalu

■ Január 30-án szomorú szívvel értesültünk egy volt túratárs, Buna Benedek Endre haláláról, aki alig 54 évesen a Zernyesti-szorosban tragikus hirtelenséggel eltávozott közülünk. Emlékét mindig meg fogjuk őrizni szívünkben.

■ Január 31-én Kovács Károly szervezésében a Baróti-hegységbe látogattunk el. Előpatakról indultunk jelzetlen úton, aztán a kék sávot követtük, elértünk a Sugás-fürdő letérőig, a sárga jelzésen pedig a Sugás-fürdő sípályáihoz. A Havadtető (1019 m) volt a következő célpont. Hosszú út állt előttünk, így visszafelé

igyekezve tapostunk, főleg, hogy a macinak is nyomaira bukkantunk. Ekképpen jártuk le hat és fél óra alatt a közel 19 km-es utat és 720 m szintkülönbséget.

■ Február 2-án Timár Laci szervezésében a Kotlára látogattunk el. Kilencen jártuk le a majdnem 20 km-es útvonalat a Konkordiabányatelep – Holbák – Fekete Vár maradványai – Kotla-csúcs (1292 m) útvonalon. Érdekes, hogy a magasabb helyeken alig volt hó, viszont felfelé a jéges részek, lefelé meg a sár és a latyak kissé megerősítővé tette a túrát.

■ Rövid kis túrára került sor február 14-én a Nagy-kőhavas északi részéhez tartozó Hegyes-hegyre (1067 m). Az alszegi

evangélikus templomtól indultunk, a Bivalylegelőt elhagyva egy mászós rész következett, amit kis pihenőkkel egy óra alatt megtettünk. Tizenegy fős csapatunk meg a három kutyus 4 óra alatt lejártá ezt a jelzetlen útvonalat is, amit túravezetőnk le is mért egy elkövetkező túránk kijelölése érdekében.

■ Február 21-én a Piliskére, a Bodzafor-dulói-hegyek legmagasabb pontjára szerveztünk kirándulást. A Dobollói Polgármesteri Hivatal előtti parkolóban hagytuk autóinkat, innen egy pallócskán átmentünk és követve egy szekérutat, jó 5 km után elértük a Piliske-tetőt (1223 m). A visszafelé vezető út a Dobolló patakán hozott le a falu végére. A túrán tízen vettünk részt, 19,6 km-t tettünk meg, 700 m-es szintkülönbséggel.

■ Február 28-án a Nagy-kőhavasra kirándultunk megünnepelni egyesületünk, és egyben egyik túratársunk születésnapját is. Kellemes időt töltöttünk együtt, felelevenítve az eddigi évek sok szép túráját, tevékenységeit, amit már tizenkilenc éve szervezünk. Kívánunk ezúttal minden túratársunknak és természetbarátnak erőt, egészséget, hogy még sok ilyen tartalmas túrán, eseményen vehessen részt. (Miklós Melinda)

EKE Brassó

■ Januárban, februárban, az új esztendő első két hónapjában hol télies, hol tavaszias hangulat volt a Barcaságon. Sízni lehetett, túrázni is, és más tevékenységek is belefértek.

■ Január 9-én a Királykőt vettük szemügyre. Gyönyörű időben mentünk ki a havas Curmătura menedékházhoz. A Királykő, mint mindig, varázslatos volt.

■ 23-án a Cenk – Stechil-rét – Nagykrukk – Ruja-rét – Brassópojána útvonalat jártuk be, megcsodálva Brassó hegyeit és a sok szíót.

■ Január 30-án a mesés, hóborította Nagy-kőhavasra kirándultunk.

■ Február 5-én farsangi túrát szerveztünk a Salamon-kő – Lehmann-út – Gunesch útja – Alsó Pojána – Salamon-kő útvonalon. Sajnálattal nyugtáztuk, hogy az egykori csárda a nemtörődomség miatt összedőlt, romjai beárnyékolják a Salamon-kő nap-

sütötte szikláit. A telet maskarába öltözve, hangoskodva űztük el a Kocsonya-réten.

■ Február 20-án a Baj-havast látogattuk meg, kimászva a Clăbucetul Taurului csúcsára (1520 m), ahonnan kiváló kilátás nyílik a környező hegyiségekre.

■ Érdekes és hasznos projektet zárt az Erdélyi Kárpát-Egyesület – Brassó, amely az Áprily Lajos Főgimnázium elemi osztályainak partnereként, a Lidl és a Jobb Jövő a Közösségekben Alap finanszírozásával, a „Nagy tettek – kis gyermekek egy tisztább Brassóért” elnevezésű akció során 2020 szeptemberétől 2021 márciusáig környezeti nevelésre, környezetvédelemre, szelektív hulladékgyűjtésre tanította a kicsiket az előkészítő osztályosoktól a negyedikesekig.

A tanulók meglátogatták Brassó szemétszigeteit, végigkövették a fűzetük útját a fától a nyomdáig és a kész termék, szelektív szemétkosarakat vásároltak az iskola területére és egy multifunkcionális osztálytermet is berendeztek, ahol olvasó- és művészeti kör, de multimédiás oktatás is működhet.

Az EKE Brassó szerepe a megújuló energiaforrások bemutatása, ismertetése volt. Kovács Lehel István vezetésével, Kovács Árpád Apold segítségével négy alkalommal ismerkedhettek meg a gyermekek a generátor működési elvvel, a napkollektorok és a napelemek működésével, a szél- és a vízenergia felhasználási módszereivel. Az erőművekről LEGO-modellek készültek, így az elemi osztályos tanulók játszva, építve ismerhették meg ezeket. Az erőművek elkészítéséről, működéséről négy kisfilm is készült. Az Áprily Lajos Főgimnázium részéről a projekt felelősei Sándor Hajnalka, Kósa-Székely Enikő és Soós Anna-Mária tanítónők voltak.

■ E két hónapban a csütörtöki sétalók is igen szép számban gyűltek össze, hogy a Nádudvary György indította mozgalom keretében kapcsolódjanak ki a Cenk alatti sétányon.

■ A tevékenységeket köszönjük túravezetőinknek, Blénesi Györgynek és Editnek, Kovács Lehel Istvánnak, Popa Doiának. (Dr. Kovács Lehel István)

Rejtvény

■ Az Erdélyi Gyopár 2021/1. számában meghirdetett, a kolozsvári MORMOTA webáruház (www.mormota.ro) és az EKE által támogatott vetélkedő helyes megfejtései:

1. a. 14; 2. b. 41 év; 3. c. Sepsiszek, Kézdiszek, Orbaiszek;
4. c. Kraszna; 5. c. Gerlachfalvi-csúcs.

Nyertesek:

- Egy Light MyFire Lunch Kit edényszettet nyert, a Mormota webáruház ajándékként: **Kopányi Sándor** (Biatorbágy)
- Egy-egy példányt nyert az **EKE-bakancs 10. számából** (Barangolások a Mező-havas környéken és a Bekecsen – a Görgényi-havasok középső része):
 - **Benkő Ildikó** (Barót)
 - **Both Andrea** (Marosvásárhely)
 - **Bölöni Vass Emőke** (Csíkszereda)

Újabb játékunk nyeresége:

- Egy Pinguin **TERRY** túratörülköző (60 cm x 120 cm) (a Mormota webáruház ajándéka);
- 3 példány az **EKE-bakancs 7. számából** (Barangolás a Szent Anna-tó környékén – Csomád-hegység).

A helyes megfejtéseket 2021. május 1-ig várjuk, e-mailben a rejtvény@eke.ro, illetve postán a S.C.A., O. P. 1, C. P. 41, 400750 Kolozsvár (Cluj) címre. A válaszok mellett kérjük feltüntetni a beküldő nevét és postacímét is.

Kérdések:

1. Hol található a Vasaló-múzeum?

- a. Árkos
- b. Uzon
- c. Zalánpataka

2. Kitől származik az alábbi idézet: „A természet az egyik legnagyobb ajándék, amit kaptunk”?

- a. Bill Hamilton
- b. Mark Manson
- c. Julian Brass

3. Milyen hangokat nem tud utánozni a mátyásmadár?

- a. az egerészölyv nyávogásszerű kiáltásait
- b. a macskanyávogást
- c. a sárgarigó hangját

4. Hol található a Dobogó-fürdő?

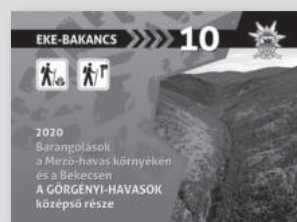
- a. Szentkeresztbánya
- b. Tekerőpatak
- c. Vacsárcsi

5. Hol található az Apafi-Bethlen-kastély?

- a. Almakerék
- b. Apaújfalva
- c. Bese

Az alábbi kiadványok megrendelhetők:

- e-mail: elfizetes@eke.ro

Médiatámogatók

hargitanépe

NÉPÚJSÁG

Joseph Joubert gondolata

	John Wayne Oscar-díjas filmje	Szaporító-sejt	Indíték	A nitrogén vegyjele	Labdával emelget	Vagy angolul	Albán pénznem	Az a még távolabbi	Kendertör	Utazási	Úrszelvény	Az itrium vegyjele	Nagyobb kavics	Üres gyomorral	A foszfor vegyjele	Lárma, ricsaj
1																Ó
Kerti házikó			Remete Lángokban áll									A harmadik személyt Amely időben			Ajándékoz Az argon vegyjele	
Amnyi mint, röviden		Tuskófeszítő eszköz Híres bohóc volt			Tákolts faepitmény Nyakmelegítő							Becézett Lajos A holló költője				
... éger: nyírfafele						A zokni feje! Filmsorozat epizódja				Áramerősség mértéke Antonov jelle						A kálum vegyjele Mely helyre?
Fülr utaló idegen előtag			Biztonsági szerkezet A török főváros			Ritka férfinév Szeget falba verő									Amennyiben Vonzza a vasat	
A legkisebb légióegység				Dinnye-próba				Sportszer-márka Heavy ...; fémzene					Magyar olajcég Északi király volt			
Szír ritusú katolikus				Feslett erkölcsű						Toronto határai Épület felújító		Élénkítő ital Költői sóhaj				
Római 1000-es	Incorporated, röviden Dramairó (József)				Uncle ...; USA-jelkép Ásványi fűszer											
Csak félig!		Raktár-állomány Ablaktömítő anyag								Tönkretesz Lassítva a zenében						
Erősen tapadó						...-Gull; Sue műve Viszály-istennő					Attila népe Név, franciául					Kérdő-szócska Levegő, görögül
Új-zélandi alagút					Délvidéki település ...-Lide (város)						Hajóépítő fa Ismételt tagadás					
... bene; jól jegyezd meg! (latin)			Undok, kiálthatatlan Abba az irányba										Sérülés Masinával ír			
Karral jelez			Eszméletét veszti Sport-fogadás					Reszket Dúdolni kezd!							A rénum vegyjele Fát tesz a tűzre	
A tantál vegyjele		Trombita-hang Ázsiai vadló			Régies hangulatú Becézett Angéla						Mázsál Sakkműszó					Norvégia autójelle Római 500-as
Határozott névelő	Test-nevelés Írófolyadék					Használat, idegenesen Egyfajta szekrény						Pihenőhely a parkban Leng a zászló				Város Svédországban
A vizek városa Magyarországon	2				Nanovolt, röviden Az USA tagállama			Torontali település Írószer								Forté, röviden Meztelen
Csikszeredai vár					Jelez a kutya Só, franciául				Hibásnak tart Farmer-márka						Pascal, röviden Német sörmárka	
... Kamoze; jamaicai rapstár			Ukrán mű-trágyagyár A -ka középpárja							Körülbelül, röviden Szélsőséges szerv!			Borul, billen Egy szál palánta			
Beintől		Mauna ... (vulkán) A fluor vegyjele			Sept-...; kanadai város A harmadik személy						Japán város Spanyol autójelzés					

■ A 2021/1. számban megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése:

Leibniz aforizmája:
A természetben nincs ugrás,
csak folytonosság.

A rejtvényt készítette: Békés Lajos

Egy-egy példányt nyert az **EKE-bakancs 8. számából** (Az Eröss Zsolt Teljesítménytúrák mentén – a Gyergyói-havasok déli része és a Hagymás-hegység):

- Illyés Réka (Zilah)
- Miklós Katalin (Csíkszereda)
- Tóth Ferenc Attila (Miskolc)

E feladvány nyereménye **3 db. kétszemélyes belépő** a Kolozsvár melletti Adrenalin Parkba (www.adrenalinpark.ro).

Beküldési határidő:
2021. május 1.
(e-mail: rejtveny@eke.ro)

EKE Székelyudvarhely

■ Annak ellenére, hogy az egészségügyi szigorítások ellehetetlenítették az egyesületi életünket, gyűléseinket nem tarthattuk meg, a tervbe vett 4T teljesítménytúrát és a hagyományos farsangi bálunkat nem tudtuk megrendezni, gyalogtúráinkat heti rendszerességgel megszerveztük. Így került sor január 2-án az évnitó túránkra, melyen ragyogó nap-sütéses időben hatvanötven mászták meg a városunk körüli dombok legmagasabb pontját, a Szarka-kőt, valamint Orbán Béla és Bíró András vezetésével sikerült kiásni, elfogyasztani, majd új adaggal helyettesíteni a tavaly elásott bort is. Az alkalom ünnepélyesebbé tétele érdekében Magyarosi Marika és Inczeffi Csaba tagtársaink rövid kulturális műsort rögtönöztek, Rüszt Domokos tiszteletes pedig Isten áldását kérte az új évre.

■ Ugyancsak január 2-án öt tagtársunk Dávid László vezetésével a Csukáson, négy tagtársunk Nagy Gábor vezetésével a Szerecsen-mezőn túrázott.

■ Január 9-én Benczédi Miklós vezetett gyalogtúrát a Sükői Rezre. A húsztagú csoport vonattal utazott Betfalváig, ahonnan gyalogosan tették meg a Nagy-Küküllő és a Nyikó vízválasztó gerincén vezető 22 km-es utat Udvarhelyig. Ez a túra volt az év első havas túrája.

■ Január 10-én Nagy Gábor vezetésével négyen a Vármező környéki Csóroláb 1178 m magas csúcsát mászták meg.

■ Január 16-án Török Albert alelnökünk vezetésével huszonhatan gyalogoltak végig a Nagy-Küküllő két oldalát szegélyező domboldalakon Bethlenfalvától Máréfalváig és vissza, közben kimásztak a Fenyéd felett végződő Hargita-plató végpontját jelentő, meredeken kiemelkedő, 860 m magas Fenyédi-Láz orrára is. 18 km hosszú, igazi szép téli túra volt.

■ Január 19-én három tagtársunk Domokos István vezetésével felkereste az Oklánd fölötti Bene-tetőn a közbirtokosság által nemrég megépített kilátót, az újonnan rendbetett Dungó fürdőt, a gyönyörű oklándi unitárius templomot. Hazafelé útba ejtették a Román Viktor szabadtéri szoborparkot is a Homoród-

szentmártonhoz tartozó kicsiny Bükkfalván.

■ Január 23-án Benczédi Miklós vezetésével tizenketten a Csicsér – Hodgyai-legelő – Kuvaszó – Lengyelfalva – Udvarhely útvonalon túráztak kellemes télies időben.

■ Január 23-án Török Albert vezetésével tizenhét tagtársunk részt vett a Csikmadéfalva természetjárói által második alkalommal megrendezett Siculicidium-émléktúrán. Összesen nyolcvan résztvevő tette meg a 20 km-es utat a Madéfalva – Asztag-kő (1100 m) – Hargita pusztája (1650 m) – Asztag-kő – Madéfalva útvonalon. A jó hangulatú túra hiányossága a történelmi ismertető volt, amelynek emlékére ennyien vágtak neki a Hargita nyugati oldalának. A hiányosságot részben pótolta az Inczeffi Csaba vezette udvarhelyi ekés kórus, mely néhány, az eseményhez illő dallal próbálta köszönteni a résztvevőket.

■ Január 30-án Török Albert vezetésével harmincegyen vettek részt a homoródmetereti honismereti túrán. Bár előre jeleztük érkezésünket, mégis a meglepetés erejével hatott, ahogyan a kis falu katolikus templománál fogadtak. Székely István kántor tartalmas ismertetője után énekkel tiszteltük Istent, majd az udvaron kalács és ital várt minket. Köszönjük a szíves fogadtatást! Túránk addigi része egy zárandokúttal felérő esemény volt.

Ezután Balázs Irmuska túratársunk vendégszeretetében volt részünk a szélmalmos hétvégi tanyája udvarán. Inczeffi Csaba itt is rendbe állította kórusát. Végignéztük az istállóból szépen átalakított házat, megtudtuk a kőszélmalom történetét és meglátogattuk a halastavakat. A finomabbnál finomabb csemegék, italok sora és jókedvünk Irmuskánál tovább folytatódott. Hálás köszönet érte! A Szarkakő érintésével bő 18 km megtétele után érkezünk haza alkonyatkor.

■ Február elején még bízunk benne, hogy sikerül megszerveznünk a 4T teljesítménytúrát, ezért február 6-án tizenketten végigjárták és szalagjelzésekkel kijelölték a 19 km-es túra útvonalát (Kalibás-kő – Festő borvíz – Kicsi Szárazág –

Máréfalva fölött, a régi templom helyéje jelző keresztjénél ■ FOTÓ: KISS TIBOR

Karulyos – Fekete-patak – Ángyos – Kalibás-kő). A váratlan felmelegedés okozta nagy sár, a járhatatlan utak, no meg a vírus keresztülhúzza számításainkat, és az idén nem tudtuk megszervezni a 4T-t.

■ Szintén február 6-án Benczédi Miklós vezetésével a Sükői Rezet hódította meg egy huszonkét tagú csapat. Kobátfalváig fogadott autóbusszal utaztunk, majd innen gyalog, egy eddig számunkra ismeretlen úton jutottunk fel a Sükői Rezre, ahol egy verőfényes oldalon szalonasütéses ebédre kerítettünk sort. A Sükő–Lengyelfalva–Szejkefürdő – Széldomb útvonalon érkezünk haza Udvarhelyre.

■ Február 13-án Benczédi Miklós szervezésében egy hosszabb gyalogtúrára került sor, melyet tizenhatalan gyalogoltak végig. Vonattal utaztak Agyagfalváig, majd onnan kimásztak a Gógán-tetőre és a Muzsna és a Derzs feletti hegygerincen végigmelve beereszkedtek Kányádba. Innen kimásztak az Égei-tetőre, aztán tovább a Bági Várhegyre, ahonnan beereszkedtek Recsenyédre. Itt, a panzióban ért véget a 32 km-es gyalogtúra.

■ Február 20-án Kovács Mária vezetett túrát a Csiki-havasokba. A szép téli havas idő huszonhét túrázót csalt ki a természetbe. Kiskocsikkal a Fügés-tetőig utaztak, onnan gyalogosan keresték fel a Széphavason álló kápolnát, majd a Pogányhavason a Szent László emlékeket.

■ Február 27-én Kovács Mária vezetésével négyen az Egyes-kőt keresték fel, és a ködös, hideg, szeles idő ellenére megmászták a Nagy-Hagymás csúcsát is.

■ Ugyancsak február 27-én Inczeffi Csaba tagtársunk vezetésével harminchatalan vágtak neki a Fogarasi-havasokban a szombatfalvi menedékház felé vezető útnak. Az időjárás kedvezett a népes és lelkes csapatnak, aránylag könnyen felértek a szombatfalvi menedékházhoz. Itt már igazi téli magashegyi viszonyok uralkodtak, és hála a jó Istennek, a kilátás is remek volt a Nagy Ablak felé. (Kovács-Kendi Lehel)

Következő lapszámunkban:

- A Tordai-hasadék via ferrata-ja
- Hazajárás Erdélybe – 2017 első filmjeiért a Hazajáró csapata a Bánságba és a Partiumba látogatott
- Dobrudzsai rezervációk ritka és veszélyeztetett növényfajaiból
- Csofronka-túra
- Az EKE Múzeum értesítője

Pihenőt a vándornak,
szálláshelyet, meleg vacsorát
a turistának – ezt kínálja a

NAGY- KŐHAVASI MENEDÉKHÁZ.

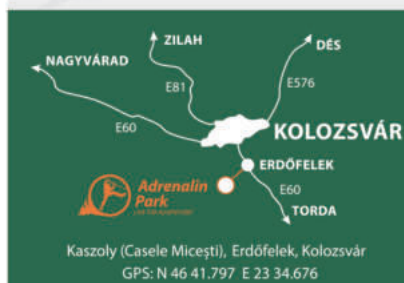
Szállást foglalni
csak előzetesen lehet
a 0744-322632 telefonszámon.

A szecselei EKE,
a menedékház tulajdonosa
50%-os kedvezményben
részésít minden EKE-tagot.

12 kalandpálya
3 gyerek és 9 felnőtt & junior

Aktív kikapcsolódás
kellemes erdei környezetben.

www.adrenalinpark.ro

[/adrenalinparkcluj](https://www.facebook.com/adrenalinparkcluj)

Rendelések: 0721 926 234,
0264 436 343
contact@mormota.ro

**MORMOTA
LAND**

Túrafelszerelés-
webáruház

www.mormota.ro

10% kedvezmény
EKE-tagoknak

Csomagküldés
az egész ország
területére

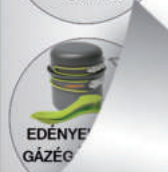
SÁTRAK

ALPINISTA
FELSZERELÉS

HÁTIZSÁKOK

EDÉNYEK,
GÁZÉK

FEJLÁMPÁK

HÁLÓZSÁKOK,
MATRACOK

A Torockó Vendégház

várja Önt
május 20-tól
szeptember 30-ig!

Tel.: +40 258 768 240
+36 1 274 2366

E-mail: raczkati42@gmail.com
www.erdelyiturizmus.hu

Hazajáró

AZ EKE-TAGSÁG ELŐNYEI

Számos, jelentős kedvezményben részesül Ön, ha az EKE tagja.

Mindehhez csak érvényes, idei pecséttel ellátott tagsági könyvének felmutatása szükséges.

- 50%-os kedvezmény az EKE Vándortáborokban való részvételkor;
- 50%-os szálláskedvezmény az EKE Nagy-kőhavas menedékházában;
- 50%-os kedvezmény a korondi Csiga-ház rezervátumba való belépéskor (www.korpa.ro);
- 50%-os kedvezmény a Sűgő-barlangba való belépéskor;
- 35%-os szálláskedvezmény a várfalvi EKE-Várban;
- 33%-os kedvezmény a vizsgálat, 20%-os kedvezmény a szemüvegkeretek árából a kolozsvári Oftaconsult Szemészeti Klinikán (www.oftaconsult.ro);
- 25%-os szálláskedvezményt nyújt a csíkszeredai Riehen Egyesület (www.asociatiariehen.ro) a Pottyandi Erdei Iskola vendégházban;
- 25%-os szálláskedvezményt nyújt a csíkszeredai Montana Tours Kft. a Madarasi Hargitai Hargita villában;
- 21 százalékos szálláskedvezmény a Madarasi Hargitán a 21 gramm menedékházban (www.21gr.ro);
- 15%-os szálláskedvezményt nyújt a borsafüredi Medve panzió;
- 10%-os kedvezmény a Columbia túraruháztól forgalmazó Dockyard Islands boltjaiban;
- 10%-os kedvezmény a csíkszeredai Kerékvár biciklikereskedésben (vásárlás és javítás);
- 10%-os kedvezményt nyújt a marosvásárhelyi, sport- és túrafelszereléseket forgalmazó Scopus bolt, a kolozsvári Mormota webáruház (www.mormota.ro) és az udvarhelyi, a gyergyói, valamint a csíkszeredai Zerge szakbolt;
- 10%-os kedvezmény a hargitafürdői Uz Bence menedékházban (20 főnél nagyobb EKE-csoport számára 20%-os kedvezmény) és a székelyudvarhelyi Oriente vendéglőben (www.oriente.ro);
- 10%-os kedvezmény a füzesgyarmati Kastélypark Fürdő (www.kastelyfurdo.hu) szállásdíjai árából.

UZ BENCE MENEDÉKHÁZ Hargitafürdő

~ 70 ÉVE A TURISTÁK SZOLGÁLATÁBAN ~

Tel.: (+40) 745 629 337; e-mail: uz_bence@yahoo.com

www.uzbence.ro

KÉK IRINGÓ KÚRIA

Sztána

Tel.: +40 264 274 132; +40 744 601 587

info@kertimag.ro

www.erdelyiutazas.hu

Medve Panzió Borsafüred

Aktív pihenés romantikus környezetben!

435200 Borsafüred

(Borşa Complex)

Brădet u. 11/D.

Mobil: (+40) 743 272 575

cabanaursuborsa@yahoo.com

www.cabanaursu.ro

www.erdelyiturizmus.hu/szallas/medvepanzio

NATURA
TRAVEL
UTAZÁSI IRODA

20 ÉV UTÁN ÚJ CÍMÜNK:

400015 Kolozsvár

Főtér 10./Kötő (Ioan Rațiu) u. 9.

Mobil: 0723-155667, 0724-334364

Tel.: 0264-430911, 0264-450223

office@naturatravel.ro

Repülőjegyek, külföldi és belföldi nyaralások, szállásfoglalások, utazási szolgáltatások. Sodexo, Edenred, Cheque Vacances üdülési jegyeket elfogadunk.

sportmaniac.ro

OUTLAND
hinta & vitorlás

10%
kedvezmény
EKE-tagoknak

MAROSVÁSÁRHELY, HOREA UTCA 33. SZÁM - WWW.SPORTMANIAC.RO

VÁROSBÓL A TEREPRE

 Columbia

ÜZLETEINK:

Brassó - Columbia: Republicii 52. | Bukarest - Columbia: Sun Plaza | AFI Cotroceni - Dockyard
Kolozsvár - Columbia: Platina Shopping Center | Konstanca - Columbia: City Park | AFI Brasov - Dockyard

WEBSHOP:

www.columbia-sportswear.ro